



คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม



วารสาร ครุพิบูล

Journal of Faculty of Education
Pibulsongkram Rajabhat University.

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - ธันวาคม 2566
ISSN 2586-8969 (Online)



วารสารครูพิบูล

Journal of Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University

เจ้าของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.บัญชา สำรวรัตน์ คณบดีคณะครุศาสตร์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ภัทรลักษณ์ ชินประภาพร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ประทุมเพชร แซ่อ่อง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กองบรรณาธิการ

- | | | |
|------------------------------------|----------------|-------------------------------------|
| 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก | ธีระภูธร | มหาวิทยาลัยพะเยา |
| 2. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ | วัฒนกุลเจริญ | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช |
| 3. รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ | โยเหลา | มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 4. รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศน | แสงศักดิ์ | มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 5. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ | ปณะราช | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี |
| 6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์วัฒน์ | มิ่งมิตร | มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา |
| 7. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยากาญจน์ | โตพิทักษ์ | มหาวิทยาลัยนเรศวร |
| 8. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ | ตรีวิเศษ | มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ |
| 9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ | อัมพานน | มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ |
| 10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณะ | บรรจง | มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี |
| 11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี | ประพิณวงศ์ | มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ |
| 12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส | มโนการณ | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ |
| 13. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุ | เจริญวงศ์ระยับ | มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี |
| 14. รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม | นาคอ้าย | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 15. รองศาสตราจารย์ ดร.ณิรดา | เวชญลักษณ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัคพล | ปรีชาศิลป์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา | ภูมิสิทธิพร | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 18. อาจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ | ชาวสะอาด | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 19. อาจารย์รุ่งศรีบ | น้อยสกุล | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |

เลขานุการ

นางสาวพีชภาณินธุ์ ปานประสิทธิ์

กำหนดการเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ มกราคม ถึง มิถุนายน และ กรกฎาคม ถึง ธันวาคม
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2	กรกฎาคม – ธันวาคม ISSN 2586-8969 (Online) ISSN 2351-0943 (Print)
จำนวน	10 เล่ม
การเผยแพร่	ระบบออนไลน์ https://www.tci-thaijo.org/index.php/edupsru/index
ติดต่อ	กองบรรณาธิการวารสารครูพิบูล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทน์) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์/โทรสาร 0-5523-0597
E-mail	edujournal@psru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารครุฑพิบูล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฉบับประจำปี ที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการริเริ่ม ขยายผลจนเกิดนวัตกรรมทางการศึกษา รองรับการแก้ไขปัญหาที่มาจากเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วารสารครุฑพิบูล ฉบับประจำปี ที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) กองบรรณาธิการวารสารครุฑพิบูล ได้คัดสรรบทความวิจัยและบทความวิชาการ ประกอบด้วย สาขาหลักสูตรและการสอน สาขาภาษาไทย สาขาภาษาอังกฤษ สาขาคณิตศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา สาขานาฏศิลป์ สาขาศิลปศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา และสาขาเทคโนโลยีการศึกษา รวมทั้งสิ้น 12 บทความ ซึ่งเป็นบทความจากภายในและภายนอกสถาบัน

กองบรรณาธิการวารสารครุฑพิบูล ขอขอบคุณในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ ผู้ประพันธ์ทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่กับวารสารครุฑพิบูล โดยวารสารครุฑพิบูลหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากผลงานทั้ง 12 บทความที่เผยแพร่ในวารสาร ฉบับนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ด้านการศึกษา พัฒนาวิชาชีพและการศึกษาของประเทศสืบไป

ภัทรลักษณ์ ชินประภาพ

บรรณาธิการวารสารครุฑพิบูล

12 ธันวาคม 2566

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู วศินี รุ่งเรือง* อาทิตยา ขาวพราย ญัฐพล โยธา นทีธร นาคพรหม	1
องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษา ครู: มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง อัจฉราพรรณ ก้นสุยะ สุพินดา เพชร*	17
การศึกษาความต้องการสำหรับพัฒนาหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต บุญธิดา ชุนงาม มลรัตน์ แซ่อ่อง* ตฤษฐพร แก้วสุก	29
รูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง เบญญาพัชร วันทอง* นิธิพัฒน์ เมฆขจร นรินาถ แสนสา นิคม นาคอ้าย	43
การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษของประเทศใน กลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 อธินันท์ บุตรเปา*	60
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ขวัญชัย ช้วน* ธารทิพย์ ช้วน เลเกีย เขียวดี	76
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการ ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี วีรวิทย์ บุญส่ง* สุนทร อ่อนฤทธิ์	92
การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ทักษะปฏิบัติทำร่วมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อภิสิทธิ์ ไพโรจน์* มนตรี เด่นดวง	109

รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความ หลากหลายในห้องเรียนรวม ณัฐกาญจน์ อนันทรวัน*	131
แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอน ปลาย : กรณีศึกษาชั้นเรียนศิลปะที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล* โสมฉาย บุญญานันต์	158
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สัจจพร รัตน์ะ*	171
บทความวิชาการ	
แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะผู้สอนภาษาไทย วัชรีย์ อินทะชิต*	183

การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วศินี รุ่งเรือง¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

อาทิตยา ขาวพราย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ณัฐพล โยธา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นทีธร นาคพรหม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 06 ตุลาคม 2566

รับตีพิมพ์: 28 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) ประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. พัฒนาการความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการพัฒนาสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนาโดยรวมร้อยละ 65.19
2. ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก นักศึกษาวิชาชีพครู

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง วศินี รุ่งเรือง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, E-mail: wasinee.run@pcru.ac.th

ENHANCING STUDENT TEACHER'S ABILITY TO DESIGN ACTIVE LEARNING INSTRUCTIONS THROUGH ACTIVE LEARNING ACTIVITIES

Wasinee Rungruang¹

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Arthitaya Khaopraay

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Nattapon Yotha

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Nateethorn Narkprom

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Research Article

Received: 06 October 2023

Accepted: 28 October 2023

This study aimed to achieve three objectives: 1) investigate the understanding of the student teachers in designing active learning instructions before and after their engagement in active learning activities; 2) assess the ability of the student teachers to design active learning instructions before and after their participation in active learning activities; and 3) explore the attitudes of the student teachers toward active learning activities. The study included 28 purposefully selected second-year student teachers from the general science education program. Research tools consisted of a lesson plan, a test on understanding in designing active learning instructions of the student teachers, an assessment form evaluating the student teacher's ability to design active learning instructions, and a questionnaire probing the student teacher's attitudes toward active learning instructions. Data analysis involved statistical methods along with percentage, average, and standard deviation.

The results revealed that:

1. the student teachers' overall understanding in designing active learning instructions increased by 65.19% after the intervention.
2. the student teachers' ability to design active learning instructions was consistently at a high level.
3. the student teachers displayed an exceptionally positive attitude toward active learning activities.

¹ Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Wasinee Rungruang, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University, E-mail: wasinee.run@pcru.ac.th

Keywords: ability to design active learning instructions, active learning activities, student teachers

บทนำ

นักศึกษาวิชาชีพครู เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิผล เนื่องจากนักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องเติบโตไปเป็นครูผู้สอนที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF : HEd) และมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาตามที่คุรุสภากำหนด โดยต้องคำนึงถึงเกณฑ์สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรฐานความรู้ทั้ง 6 ด้าน (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562, 2562) และเมื่อพิจารณามาตรฐานความรู้ในด้านที่ 3 คือ เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ จะพบว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหัวใจสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ “การออกแบบการจัดการเรียนรู้” ที่เป็นกระบวนการที่ต้องทำก่อนลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดี จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้สอน

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ คือ การวางเค้าโครง (outline) ของการสอน ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน วิธีสอน เทคนิคการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ (ชนาธิป พรกุล, 2551) สอดคล้องกับ Morrison et al. (2011) ที่กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นการอธิบายแผนการดำเนินการสอนทุกอย่าง รวมทั้งบทบาทครูและบทบาทผู้เรียน ผู้ที่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวได้ นับได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551) ได้กำหนดไว้ว่า ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างมาก

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Dick et al., 2015; Richey et al., 2011; ทิศนา ขัมมณี, 2553; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2561) พบว่า องค์ประกอบของความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ 3) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 5) การกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6) การเลือกใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า นักศึกษามีสมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอยู่เพียงระดับปานกลาง (บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2550) และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา EDCI202 วิทยาการจัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายหลักคือพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการสอนและมีความสามารถในการนำศาสตร์การสอนไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จากการพัฒนานักศึกษาในภาคเรียนที่ผ่านมา พบว่านักศึกษามีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยาย ขาดการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดและใบงาน ใช้สื่อการเรียนรู้ไม่หลากหลาย

การเตรียมความพร้อมเรื่องของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาครู จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง และจากการศึกษาแนวทางในการสร้างเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ควรให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดการแก้ปัญหาผ่าน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดหรือโมเดลสำคัญเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ผู้เรียนมิได้เป็นผู้รับความรู้ หรือข้อมูลที่ผู้อื่นถ่ายทอดมาให้เท่านั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นฝ่ายรุกคือมีความตื่นตัวที่จะต้องศึกษาจัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลหรือความรู้นั้นๆ ให้แก่ตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งในกระบวนการสร้างความเข้าใจให้แก่ตนเอง จะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active learning) ทั้งทางกาย (physically active) สติปัญญา (intellectually active) สังคม (socially active) และอารมณ์ (emotionally active)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของเพ็ญพนา พ่วงแพ (2562) ที่วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริงผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ นนทลี พรธาดาวิทย์ (2560) พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้สอนจัดให้กับนักศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสรุปได้ว่ามี 7 ลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกิจกรรม 2) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5) ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่หรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ 6) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และ 7) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (Silberman, 1996; สำนักงาน

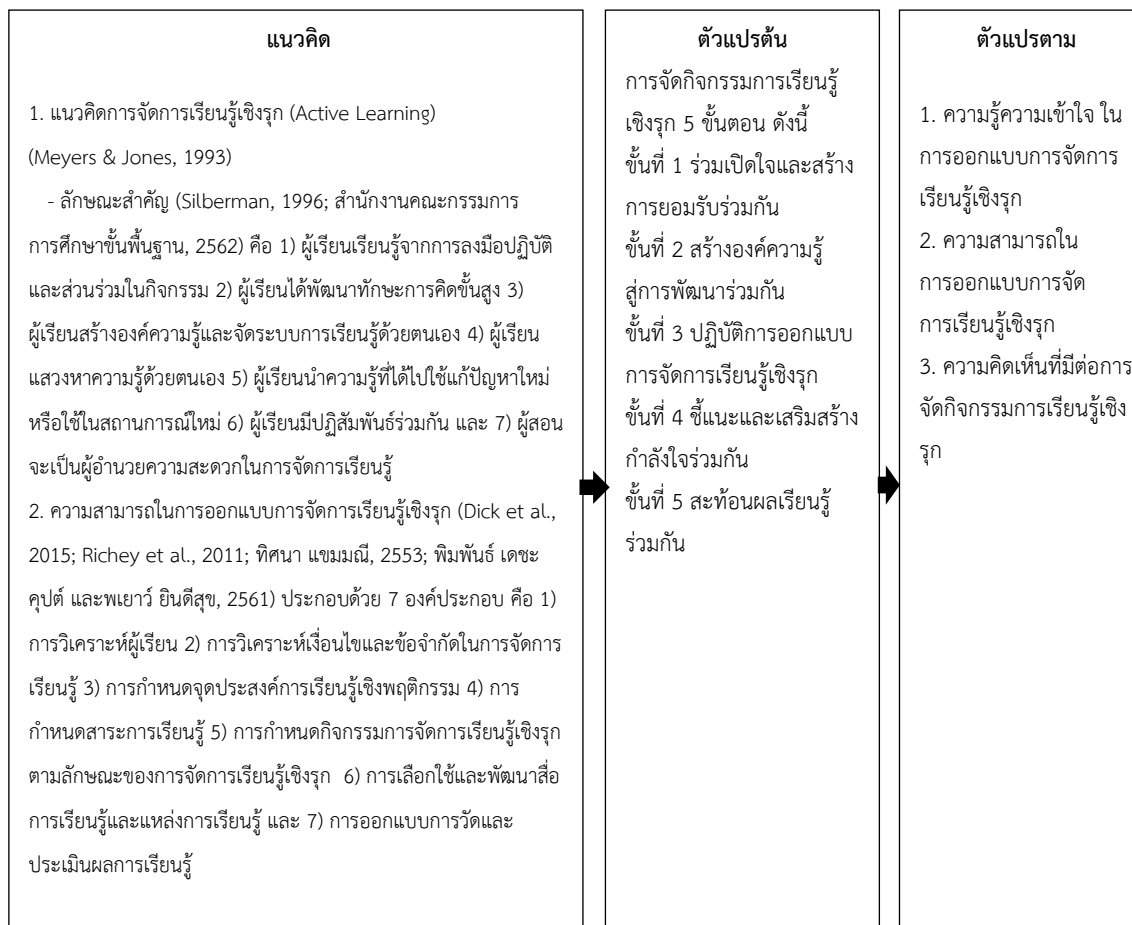
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งลักษณะสำคัญนี้ จะนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในงานวิจัยต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อช่วยให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพในวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาวิชาชีพครูระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 28 คน ที่ได้ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต คำอธิบายรายวิชา และจุดมุ่งหมายรายวิชาวิชาการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสรุปจากการสังเคราะห์จำนวน 6 ลักษณะสำคัญ และ 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขปรับปรุงในส่วนของสาระสำคัญและการวัดและประเมินผล

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งข้อคำถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาครูจำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานี้ ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าความยาก (Difficulty) ซึ่งได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.26-0.72 แล้วทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบอิงเกณฑ์ของ Brennan (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2548) ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.75 แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของ Lovett (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2548) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

3. แบบวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่เป็นเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring rubric) 4 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ซึ่งข้อคำถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาครูจำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนใน

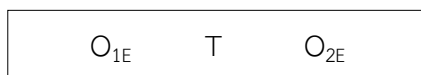
รายวิชานี้ ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความเห็นพ้องกันของผู้ประเมิน พบว่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.92

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้ จำนวน 12 ข้อ ซึ่งข้อคำถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาคเท่ากับ 0.85

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดแบบแผนการทดลอง คือ One - Group Pretest - Posttest Design ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552)



ภาพ 2 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

O_{1E} = การวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการพัฒนา

T = การพัฒนาตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

O_{2E} = การวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการพัฒนา

2. ทดสอบความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

3. ดำเนินการพัฒนาตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่วมเปิดใจและสร้างการยอมรับร่วมกัน

เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพและผู้เรียน ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาาร่วมกัน

เป็นการเตรียมความพร้อมทางสมอง ที่เน้นให้นักศึกษาได้แสวงหาความรู้ ร่วมสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 7 เรื่อง ตามองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ 3) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 5) การกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6) การเลือกใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เป็นการให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในทั้ง 7 องค์ประกอบ ด้วยตนเอง ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ 3) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 5) การกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6) การเลือกใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ชี้นำและเสริมสร้างกำลังใจร่วมกัน

ผู้สอนคอยเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและเกิดความภูมิใจในผลการปฏิบัติที่ดีของตนเอง และมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ขั้นที่ 5 สะท้อนผลเรียนรู้ร่วมกัน

เป็นการให้นักศึกษานำผลการปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของตน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมุมมองร่วมกัน เพื่อเติมเต็มและนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติที่ดีของตนเองและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น เป็นฉบับเดียวกับก่อนการพัฒนา

5. ผู้สอนประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา โดยใช้แบบวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

6. ผู้สอนสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ส่วน ดังนี้

1. การนำผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละองค์ประกอบของแต่ละแผน มาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับในน้อยที่สุด

2. การนำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งก่อนและหลังการพัฒนา มาตรวจให้คะแนนจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือถ้าตอบถูกต้องตามที่เฉลยให้ 1 คะแนน และถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน แล้วนำผลคะแนนพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการพัฒนา มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของการพัฒนา

3. การนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาตรวจ ให้คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

- | | | |
|---|---------|-------------------------------------|
| 4 | หมายถึง | มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก |
| 3 | หมายถึง | มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี |
| 2 | หมายถึง | มีความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใช้ |
| 1 | หมายถึง | มีความเหมาะสมอยู่ในระดับควรปรับปรุง |

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความสามารถตามสูตรอันตรภาคชั้น (บุญชม ศรี สะอาด, 2546) ดังนี้

$$\text{สูตรอันตรายภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{4} = 0.75$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26 - 4.00 หมายถึง มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.25 หมายถึง มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76 - 2.50 หมายถึง มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.75 หมายถึง มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับควรปรับปรุง

4. การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการพัฒนาตามกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการศึกษาพัฒนาการความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการพัฒนาตามกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

จำนวน	คะแนนทดสอบ		คะแนนพัฒนาการ	ร้อยละพัฒนาการ
	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา		
28 คน	(20 คะแนน)	(20 คะแนน)		
โดยรวม	293	484	191	
รวมเฉลี่ย	10.46	17.29	6.82	65.19
ร้อยละ	52.32	86.43	34.11	

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการพัฒนาสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนาโดยรวมร้อยละ 65.19

2. ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

รายการประเมิน	M	S	ระดับ
1. การวิเคราะห์ผู้เรียน	3.24	0.59	ดี
2. การวิเคราะห์เงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ	3.17	0.56	ดี
3. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม	3.26	0.58	ดีมาก
4. การกำหนดสาระการเรียนรู้	3.25	0.49	ดี
5. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.29	0.46	ดีมาก
6. การพัฒนาหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้	3.26	0.56	ดีมาก
7. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.27	0.50	ดีมาก
รวม	3.26	0.52	ดีมาก

จากตาราง 2 พบว่า ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.26$, $S = 0.52$)

เมื่อพิจารณาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.29$, $S = 0.46$) รองลงมาคือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.27$, $S = 0.50$) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก ($M = 3.26$, $S = 0.58$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการพัฒนาหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.26$, $S = 0.56$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังตาราง 3 ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

รายการประเมิน	M	S	ระดับ
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.53	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.59	0.53	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.55	0.53	มากที่สุด
รวม	4.56	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.56$, $S = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.59$, $S = 0.53$) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.55$, $S = 0.53$) และด้านปัจจัยนำเข้า ($M = 4.53$, $S = 0.55$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนาการความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการพัฒนา สูงขึ้นจากก่อนการพัฒนาโดยรวมร้อยละ 65.19 ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ได้มีการเตรียมความพร้อมโดยการสร้างแรงบันดาลใจและสร้างการยอมรับร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อวิชาชีพ ก่อนที่นำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และได้มีการให้นักศึกษาร่วมคิดร่วมวิพากษ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการวางแผนศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในวางแผนทั้งหมด และสะท้อนผลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จะเป็นต่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับ Bonwell & Eison (1991) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มากขึ้น สามารถจดจำเนื้อหาการเรียนได้ยาวนานขึ้น มีการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและการสร้างความรู้ได้ด้วย

ตนเองของผู้เรียน โดยอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และมีการส่งเสริมการเรียนรู้

2. ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก น่าจะเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละขั้นตอนได้พัฒนาตามแนวคิดและลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้ 1) ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกิจกรรม 2) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5) ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่หรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ 6) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และ 7) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (Silberman, 1996; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) จึงทำให้นักศึกษาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถนำไปใช้ได้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับบนทสิทธิ์ ธาตาวีทย์ (2559) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตในอนาคต

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นในเชิงบวก ทั้งนี้ เนื่องมาจากในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อกระตุ้นนักศึกษาให้เห็นว่าตนมีความสำคัญในการพัฒนาจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง นักศึกษาได้มีส่วนร่วม ได้แสวงหาความรู้และลงมือปฏิบัติ ได้พัฒนาทักษะการคิด ส่งผลให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเอง เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และสามารถนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริง สอดคล้องกับ Shenker et al. (1996) ที่กล่าวว่าการศึกษาที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา (Active Learning) จะช่วยเอื้อต่อสถานการณ์เหล่านี้ได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับสัญญา ภัทรกร (2552) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน และช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับเจตคติผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจะเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้น และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน รวมทั้งให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นและความพยายามในการพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกตามลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน ดังนั้นผู้สอนควรทำความเข้าใจและตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกลักษณะสำคัญเพื่อนำไปจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู และควรศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะความเป็นครูด้านอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562. (2561, 19 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษที่ 68 ง. หน้า 19-20.
- ชนาธิป พรกุล. (2551). *การออกแบบการสอนการบูรณาการอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียน*. วีพรีนท์ (1991) จำกัด.
- ทิตินา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2548). *สถิติเพื่อการวิจัย*. ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาการจัดการเรียนรู้. *วารสารวิจัย มทร. กรุงเทพ*, 11(1), 85-94.
- บัณฑิต ธีตรวิโรจน์. (2550). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลการวิจัย (Thailis).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียววินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เพ็ญพณอ พ่วงแพ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา สำหรับนักเรียนนักศึกษาวิชาชีพรู [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูลการวิจัย (Thailis).
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2552). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา ภัทรกร. (2552). ผลของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความน่าจะเป็น [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. ฐานข้อมูลการวิจัย (Thailis).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. ERIC Clearinghouse on Higher Education. George Washington University.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2015). *The systematic design of instruction*. (8th ed.). The Pearson eText With Loos-Leaf Version – Acces Card Package.
- Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for The College Classroom*. Jossey-Bass.
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2011). *Designing Effective Instruction* (6th ed.). Hoboken, NJ.: John Wiley & Sons.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracy, M. W. (2011). *The Instructional Design Knowledge Base*. Taylor & Francis.
- Silberman, M. (1996). *Active Learning*. Bacon.

องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรม
สำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู: มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง

อัจฉราพรรณ กันสุขะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สุพินดา เพชรา¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 21 เมษายน 2566

รับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาครู ในมิติหน่วยผลิตและพัฒนานักศึกษาครู และมิติหน่วยผู้ใช้และพัฒนานักศึกษาครู เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่มีการจัดเตรียมประเด็นหลัก ประเด็นรอง และวางแผนการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาให้คำแนะนำและปรับปรุง เพื่อตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู มี 5 องค์ประกอบ คือ 1.ด้านหลักสูตร มีการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 2. ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปรับทัศนคติ (mindset) ของนักศึกษาครูการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว active Learning เน้นตัวอย่างและการฝึกปฏิบัติจริง การสรุปหมวดองค์ความรู้ท้ายชั่วโมงและ การนำเสนอและเผยแพร่ผลการวิจัย 3.ด้านบทบาทผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีการโค้ชอย่างใกล้ชิด และ ข้อมูลย้อนกลับ และ สะท้อนคิด เสริมแรง กระตุ้น ติดตาม จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนการเรียนรู้ 4. บทบาทของโรงเรียนและการโค้ชของครูพี่เลี้ยง มีโรงเรียนเป็นฐานในรายวิชาวิจัย ครูพี่เลี้ยงเป็นโค้ชในพื้นที่ 5. การวัดประเมินผลมีการ มีการออกแบบการประเมินพัฒนาการ (Formative Assessment) ซึ่งจะมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการเสริมสร้างพลังอำนาจการเรียนรู้ (Empowerment)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, การวิจัยเชิงนวัตกรรม, นักศึกษาครู

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง สุพินดา เพชรา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Email: pspinda@aru.ac.th

COMPONENTS OF A LEARNING MANAGEMENT PROCESS BASED ON INNOVATIVE RESEARCH COMPETENCY FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENT TEACHERS' POTENTIAL: THE STAKEHOLDER PERSPECTIVES

Ajcharapun Kunsuya

Phranakhon si ayutthaya rajabhat university

Supinda Pectchara¹

Phranakhon si ayutthaya rajabhat university

Research Article

Received: 21 April 2023

Accepted: 8 September 2023

This research aims to study the components of the development of a learning management model based on innovative research competency for the development of student teachers' potential. This research is qualitative research. In-depth interviews were used to collect data with 6 key informants involved in student teachers' development in dimensions of student teacher production and development and dimensions of superiors and student teacher developer. Research tools were a semi-structured interview with pre-arranged main points, sub-issues, and interview lines implemented relevant literature as a guideline to formulate questions and to check quality tools through expert consideration of giving recommendations and improvements related to content validity.

The results found that learning management process based on innovative research competency for student teachers' potential development has 5 components: 1) Curriculum which are course design, curriculum implementation and monitoring in usage of competency-based curriculum 2) Learning activities design which are adjusting mindset of student teachers, designing learning activities according to active learning principles filled with real-life examples and practical hands-on activities, summarizing of knowledge at the end of class and providing presentation and dissemination of research findings 3) Instructor roles in having knowledge and understanding of competency-based learning, coaching and giving feedback, reflection, reinforcement, motivation, and follow-up and organizing learning process in the form of a learning community 4) The role of mentoring and coaching in schools: school-based research centres and local consultants for

¹ Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Supinda Pectchara Phranakhon si ayutthaya rajabhat university Email: psupinda@aru.ac.th

student teachers 5) Classroom Assessment: formative assessment focused on *assessments* of student progress and learning empowerment.

Keywords: competency-based learning management, innovative research, student teachers

บทนำ

ในยุคปัจจุบันและในอนาคต โลกเกิดการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยี และเคลื่อนไหวย่างรวดเร็วในทุกมิติ ซึ่งเกิดจากหลายเหตุผลโดยเฉพาะในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมืองวัฒนธรรม และที่สำคัญคือการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการศึกษา และการเรียนรู้ในหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การเรียนรู้เนื้อหาจากครุมีความจำป็นน้อยลง แต่สิ่งที่ผู้เรียนต้องการมากขึ้นคือการพัฒนา “ทักษะกระบวนการ” ที่จะต้องใช้ในการจัดการกระทำกับข้อมูลมหาศาลให้มีความหมาย และไปใช้ประโยชน์แก่ชีวิตของตนเองได้ ซึ่งในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิต แม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิม จึงต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาโดยรวม และพิจารณาที่ผลผลิตสำคัญในการจัดการศึกษาคือ ตัวผู้เรียน พบว่า ผลผลิตของกระบวนการจัดการศึกษาที่ผ่านมา คือคุณภาพของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับต่ำ โดยเฉพาะการด้อยความสามารถเชิงสมรรถนะ คือ ไม่สามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่มีไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. ม.ป.ป) จากการศึกษาการแก้ปัญหาของการศึกษาและความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่าง ๆ พบว่า หลายประเทศให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) สอดคล้องกับรายงานของ PISA ที่ได้เสนอว่า “จากการประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียน พบว่า ความสำเร็จในชีวิตของผู้เรียนขึ้นอยู่กับระดับสมรรถนะของผู้เรียนในโลกยุคใหม่ สมรรถนะของบุคคลจะมีความซับซ้อนขึ้น มิใช่เป็นเพียงทักษะที่กำหนดไว้แต่เดิม” (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากทิศทางและแนวโน้มของการจัดศึกษาที่เกิดขึ้น การพัฒนารูปแบบการสอนอิงสมรรถนะและการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล หรือระบบการทดสอบสมรรถนะผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 (ตรีคม พรหมมาบุญ และคณะ. 2563) ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ กระบวนการพัฒนาจึงควรเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นทางของการผลิตและพัฒนาครู นั่นคือ “การพัฒนา นักศึกษาครู” ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ และต้องพัฒนานักศึกษาให้เกิดสมรรถนะด้วยเช่นกัน และด้วยข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพครูโดยคุรุสภา (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากร

ทางการศึกษา พ.ศ. 2546) ในมาตรฐานที่ 7 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ว่าด้วยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ครูต้องมียุทธศาสตร์ความรู้และทักษะของการวิจัย นอกจากนี้ยังกำหนดให้เป็น 1 ใน 11 มาตรฐานสำคัญของวิชาชีพครูที่ครูจะพึงมี สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุในตัวบ่งชี้ที่ 7.7 ครูมีการศึกษาวิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการสอน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 79)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เก็บข้อมูลและวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา นักศึกษาครู ในมิติหน่วยผลิตและพัฒนานักศึกษาครู และมีมติหน่วยผู้ใช้และพัฒนานักศึกษาครู เพื่อศึกษา องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนา ศักยภาพนักศึกษาครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรม สำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาและทำความเข้าใจครอบคลุม เนื้อหาสำคัญ ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาฐานสมรรถนะ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาฐานสมรรถนะ การวิจัยเชิงนวัตกรรม 3) แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการผลิตและพัฒนานักศึกษาครูฐานสมรรถนะ และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาครู ในมิติหน่วยผลิตและพัฒนานักศึกษาครู และมีมติหน่วยผู้ใช้และพัฒนานักศึกษาครู ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลและการเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู โดยกำหนดขอบเขตของการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู โดยคำนึงถึงผู้ที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทั้งหมด 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในหน่วยผลิตและพัฒนาครู ได้แก่ ประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้วิจัยรายวิชาวิจัย จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และมีประสบการณ์ในการนิเทศและดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) กลุ่มผู้ใช้ครูและ

พัฒนานักศึกษาครู ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการนิเทศและดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศและดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่มีการจัดเตรียมประเด็นหลัก ประเด็นรอง และวางแผนการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาให้คำแนะนำและปรับปรุงเพื่อตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยตัดข้อคำถามที่มีความซ้ำซ้อน และปรับการใช้สำนวนภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยระหว่างเก็บข้อมูลได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกันจนกว่าข้อมูลอิ่มตัว และใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ แล้วถอดเทปแบบคำต่อคำเพื่อนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยทุกครั้งที่มีการบันทึกเสียง หรือถ่ายภาพ ผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง

การวิเคราะห์และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลตามแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการจัดบันทึกข้อมูลและถอดเทปเสียงสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ จัดพิมพ์เป็นไฟล์ข้อมูล โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) อ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตรวจสอบข้อมูลหลาย ๆ ครั้งเพื่อให้ซึมซับ เข้าใจในข้อมูล 2) เขียนสรุปย่อข้อความ ตั้งโครงร่างของข้อมูลไว้เพื่อย้อนกลับมาอ่านข้อความสามารถทำให้เข้าใจได้รวดเร็ว ไม่ต้องอ่านใหม่ทั้งหมด 3) สร้างรหัสข้อมูล และอ่านซ้ำโดยเก็บรายละเอียดข้อมูลเพื่อจำแนกหน่วยของข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการจัดหน่วยของข้อมูลที่สอดคล้องจากผู้ให้ข้อมูลเข้าเป็นหมวดหมู่ จัดกลุ่มจำแนกข้อสรุปเป็นชุดย่อย และ 4) ตีความข้อมูลและศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการค้นหาประเด็นที่สำคัญโดยการแยกข้อความที่เหมือนกัน และแตกต่างกันโดยตรวจสอบความเชื่อมโยงกับประเด็นหลัก และสุดท้ายดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) และวิธียืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูในมิติของผู้ผลิตและพัฒนานักศึกษาครู และมิติของผู้ใช้นักศึกษาครู ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบมาศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำเสนอองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู ซึ่งได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

การออกแบบหลักสูตร ในมุมมองของอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าควรมีการจัดวางโครงสร้างรายวิชาวิจัย และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ควบคู่กับรายวิชาทำโปรเจกต์ของสาขาวิชา หรือกรณีที่ในหลักสูตรไม่มีวิชาโปรเจกต์ ควรเน้นการฝึกปฏิบัติควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎี และการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้สอนควรพิจารณาคำอธิบายรายวิชาและพิจารณาสมรรถนะหลักที่หลักสูตรกำหนด และกำหนดเป็นสมรรถนะย่อยที่ต้องการให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้สู่สมรรถนะหลักให้ได้ นอกจากนี้การกำกับติดตามการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของอาจารย์ผู้สอน หลังจากการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะแล้ว คณะครุศาสตร์ควรมีการกำกับติดตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและสะท้อนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของผู้สอนว่า ได้จัดการเรียนการสอนอิงสมรรถนะหรือไม่ เพื่อนำมาออกแบบและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สิ่งที่คุณสอนควรคำนึง ได้แก่ การมีทัศนคติเชิงลบต่อการวิจัยของนักศึกษาครู การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เน้นตัวอย่างหลากหลายและการฝึกปฏิบัติจริงในชั่วโมง ช่วยให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และในท้ายชั่วโมงเรียนควรมีการสรุปทบทวน สิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อเป็นการทบทวนองค์ความรู้และตรวจสอบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วย นอกจากนี้ควรมีการจัดให้นักศึกษาครูได้มีบทบาทนำเสนองาน เพื่อเป็นการกระตุ้นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน นอกจากนี้ในสัปดาห์สุดท้ายของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ควรจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อฝึกการนำเสนองานวิจัยเชิงวิชาการ และเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเชิงวิชาการ (Academic) ให้กับนักศึกษาครูด้วย แบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

2.1 ช่วงแรกของการจัดการเรียนการสอน ควรมีการปรับทัศนคติ (mindset) ของนักศึกษาครูต่อการวิจัยก่อน เนื่องจาก นักศึกษาครูส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อการวิจัย ซึ่งเป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ นักศึกษาครูจะมีความกังวล กลัว มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการวิจัย และเป็นวิชาที่ผู้เรียนไม่ค่อยสนใจ ดังนั้นในระยะแรกของการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนควรมีการปรับทัศนคติของนักศึกษาครูต่อรายวิชา ก่อนจัดการเรียนการสอนเนื้อหา เพื่อปรับทัศนคติในเชิงบวกต่อการวิจัย และเห็นว่าวิจัยไม่ใช่เรื่องยาก และมีความสำคัญต่อวิชาชีพครู นอกจากนี้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การทำให้นักศึกษาครูมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สอน ก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งถ้าผู้เรียนเปิดรับผู้สอน ผู้เรียนก็จะมีความสุขในการเรียนรู้

2.2 ช่วงการจัดการเรียนการสอน ควรการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เนื้อหาในแต่ละหัวข้อควรมีตัวอย่างที่หลากหลาย ลดการบรรยาย เน้นการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน เน้นการศึกษาด้วยตนเอง และเน้นให้นักศึกษาครูได้ฝึกการทำวิจัยจริงทั้งการเขียนโครงการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และนำนวัตกรรมไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาการกับการพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนจริง ให้โรงเรียนเป็นพื้นที่เรียนรู้กระบวนการวิจัย เป็นการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะช่วยให้ นักศึกษาครูได้ประสบการณ์วิจัยจากพื้นที่จริง เช่น ศึกษาสภาพปัญหาผู้เรียน การออกแบบนวัตกรรม แหล่งสืบค้นองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม และการนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนจริง และมีการสะท้อนการเรียนรู้เป็นระยะๆ เพื่อดูความก้าวหน้าการเรียนรู้ และเป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานด้วย

2.3 ช่วงสรุปของการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสรุปหมวดองค์ความรู้ท้ายชั่วโมง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อเป็นการทบทวนองค์ความรู้และตรวจสอบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วย นอกจากนี้ควรมีการจัดให้นักศึกษาครูได้มีบทบาทนำเสนองาน เพื่อเป็นการกระตุ้นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน นอกจากนี้ในสัปดาห์สุดท้ายของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ควรจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อฝึกการนำเสนองานวิจัยเชิงวิชาการ และเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเชิงวิชาการ (Academic) ให้กับนักศึกษาครูด้วย เช่น การจัดบูธนำเสนองานวิจัย หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีคณะกรรมการ เช่น อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิภายในคณะ ครูพี่เลี้ยง บุคคลภายนอก เป็นต้น มาร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลงาน

3. ด้านบทบาทของผู้สอน

ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญมากที่สุดต่อการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู เพราะอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาครูเกิดสมรรถนะได้ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ความเชื่อ ประสบการณ์ และทักษะของผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาคู่นั้นพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของตนเองได้ อาจารย์ผู้สอนควรมีบทบาทในการเป็นโค้ช สะท้อนคิดการเรียนรู้ใช้การสะท้อนผลเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่อชิ้นงาน(Feedback) ช่วยให้นักศึกษาครูจะได้รู้พัฒนาการของตนเอง ว่าสิ่งใดทำได้ถูกต้อง และสิ่งใดต้องปรับปรุง และยังเป็นการติดตามความก้าวหน้าของการทำงานของผู้เรียนด้วย อาจารย์ผู้สอนคอยให้การเสริมแรงเชิงบวก แนะนำแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กระตุ้น ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ และในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู อาจารย์ผู้สอนควรมีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่ในลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

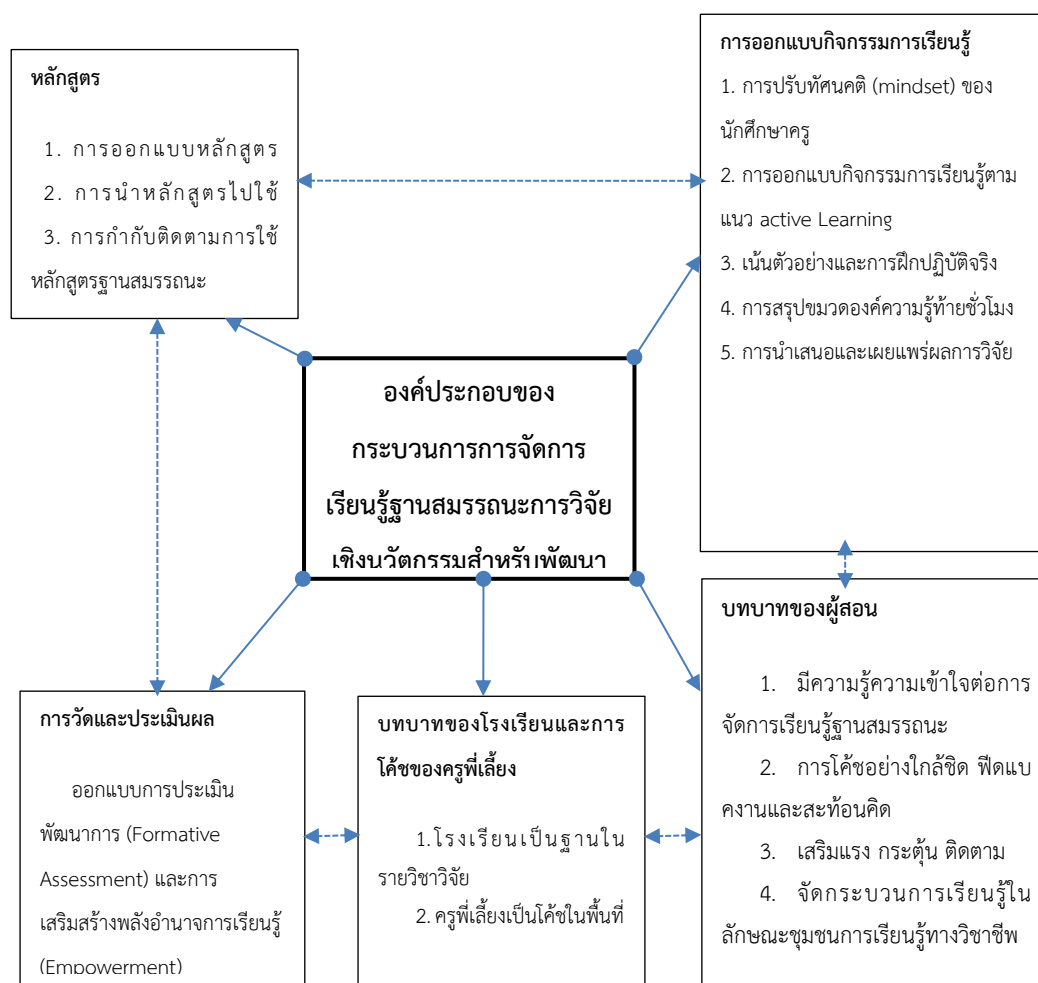
4.ด้านบทบาทของโรงเรียนและการโค้ชครูพี่เลี้ยง

จัดให้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ในรายวิชา ในการพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรม บทบาทของโรงเรียนจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยบทบาทของโรงเรียนควรเป็นฐานการเรียนรู้ในรายวิชาวิจัย เพื่อให้ นักศึกษาครูได้เรียนรู้ผ่านชั้นเรียนจริง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด School Integrated Learning ที่พยายามเน้นโรงเรียนเป็นฐานในรายวิชาวิจัย โดยกำหนดให้นักศึกษาครูเรียนคู่ขนาน กับรายวิชาฝึกปฏิบัติการในสถานศึกษา เพื่อให้นักศึกษาครูได้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไปสังเกตชั้นเรียนจริง ได้เห็นปัญหาจริงในชั้นเรียน ซึ่งโจทย์วิจัยจะอยู่ที่โรงเรียน นักศึกษาครูควรได้ลงพื้นที่สังเกตชั้นเรียนแล้วนำมากำหนดโจทย์วิจัย นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดภาพความมอองงามทางความรู้ร่วมกันระหว่างคณะกับโรงเรียนที่มีความชัดเจนมากขึ้น

บทบาทของครูพี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยงต้องเป็นโค้ชในพื้นที่ คอยให้คำแนะนำ นักศึกษาครูเมื่อนักศึกษาครูลงสังเกตชั้นเรียนในโรงเรียน เพื่อค้นหาโจทย์วิจัยในชั้นเรียน ครูพี่เลี้ยงควรให้คำปรึกษาในเรื่องการกำหนดปัญหาในชั้นเรียน หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำนวัตกรรมและเครื่องมือในการวิจัย เป็นต้น เมื่อนักศึกษาครูลงฝึกปฏิบัติการในโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงจะมีบทบาทสำคัญใกล้ชิดกับนักศึกษาครู จะช่วยให้นักศึกษาครูเกิดสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมจากการโค้ชของครูพี่เลี้ยงด้วย

5.การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอนควรออกแบบการประเมินที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Formative Assessment) และการเสริมสร้างพลังอำนาจการเรียนรู้ (Empowerment) ผ่านการแสดงชิ้นงานในรายวิชา และการทำโครงการวิจัยและรายงานการวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนที่เกิดจากการลงฝึกปฏิบัติการในชั้นเรียนจริง เป็นร่องรอยหลักฐานที่สะท้อนการเรียนรู้และสะท้อนการเกิดสมรรถนะการวิจัยของนักศึกษาครูได้อย่างชัดเจน



ภาพ 1 องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครู ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.หลักสูตร 2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 3.บทบาทผู้สอน 4.บทบาทของโรงเรียนและการโค้ชของครูพี่เลี้ยง 5.การวัดประเมินผล

1. องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านหลักสูตร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่ามี การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การกำกับติดตามการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2564) ที่ได้ระบุถึงความสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะว่ามุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะเจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เน้นการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้อง มีการออกแบบหลักสูตร รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริงของผู้เรียน

2. องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ามี การปรับทัศนคติ (mindset) ของ นักศึกษาครูการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว active Learning เน้นตัวอย่างและการฝึกปฏิบัติจริง การสรุปหมวดองค์ความรู้ท้ายชั่วโมง การนำเสนอและเผยแพร่ผลการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียน การสอนฐานสมรรถนะ (Competency - Based Instruction : CBI) ของ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูป การศึกษา (2564) ดังนี้ การปรับแนวคิดของครูที่จะออกแบบกิจกรรมให้เน้นการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน การเรียน การสอนเน้น “การปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ทักษะเจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่ สมรรถนะที่ต้องการจึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้ เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น และมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด สมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ

3.องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านบทบาทผู้สอน ต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การโค้ชอย่าง ไกล่ลัด ปิดแครงงานและสะท้อนคิด เสริมแรง กระตุ้น ติดตาม จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติของผู้เรียนดั่งนั้นบทบาทของครูผู้สอนจึงเป็นเพียงผู้แนะนำและไม่ แทรกแซงแนวคิดของผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนแก้ปัญหาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Petty,2004; Lorenzen, 2001; Shenker; Goss ;& Berntein, 1996; ชญาธิษฐ์ รุ่งรังสี, 2549) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เชื่อมโยง กับบทบาทของผู้สอนว่า ผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้มากกว่าการที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จาก การบรรยายเพียงอย่างเดียวและช่วยให้ผู้เรียน เกิดการค้นพบในระหว่างการทำงานของผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจใน เนื้อหาที่สอน และส่งเสริมให้ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เผชิญประสบการณ์ตรง ฝึกทักษะการคิดและ สะท้อนความคิด การให้ข้อมูลป้อนกลับ การสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนอันจะนำไปสู่การสร้าง ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่าง การเรียนการสอนโดยการพูดการฟัง การเขียน และการอ่าน เพื่อไปปรับใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ

4. องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านบทบาทของโรงเรียนและการโค้ชของครูพี่เลี้ยง แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเป็นฐานในรายวิชา วิจัย ครูพี่เลี้ยงเป็นโค้ชในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา,2557 ที่กล่าวว่า การ โค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching) ว่าเป็นบทบาทของผู้สอนในโลกแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ กำหนดทิศทางการ เรียน กำหนดงานให้ผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การวัดประเมินผลการเรียนรู้ คำว่า “ผู้โค้ช” ในที่นี้ หมายถึง “ผู้ที่ใช้การโค้ชให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ” ซึ่งจะเป็นฐานให้นักศึกษา ครูได้พัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมจากชั้นเรียนจริง

5. องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านการวัดประเมินผลจะมีการ ออกแบบการประเมินพัฒนาการ (Formative Assessment) ซึ่ง

จะมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการเสริมสร้างพลังอำนาจการเรียนรู้ (Empowerment) ซึ่งเป็นการออกแบบการประเมินที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินของ สุวิมล ว่องวานิช, 2562 ที่ให้แนวคิดเรื่องการประเมินว่า การประเมินที่มีการบูรณาการกับการเรียนการสอนผลการประเมินจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน การประเมินลักษณะนี้เรียกว่าการประเมินเพื่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู ควรให้ความสำคัญกับระยะแรกของการจัดการเรียนการสอน โดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิด (Mindset) และเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกต่อการวิจัยก่อน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาครูเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
2. จากข้อค้นพบด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ในการกระบวนการพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดสมรรถนะได้นั้น ผู้สอนควรลดขั้นตอนการบรรยายเนื้อหาลง แต่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งการฝึกปฏิบัติในชั่วโมงเรียน และฝึกปฏิบัติผ่านการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ และต้องอาศัยความร่วมมือกับบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ ครูพี่เลี้ยง ในการโค้ชและให้คำชี้แนะในเชิงบวก และร่วมสร้างการเรียนรู้ในลักษณะชุมชนเชิงวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาครู โดยใช้มุมมองทางพฤติกรรมศาสตร์ และออกแบบการวิจัยและพัฒนาโดยใช้รูปแบบการศึกษาแบบหลากหลายวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อได้องค์ความรู้ที่มีความชัดเจนในทุกมิติ และลุ่มลึกมากขึ้น
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบ หรือพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หรือโปรแกรมเสริมหลักสูตรในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาครู
3. สามารถนำไปใช้ประยุกต์ในการพัฒนานักศึกษาครูกับสถาบันการศึกษาต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล ราชะนาคร. (2543). กฎหมายกับการจัดการทรัพยากรน้ำและชายฝั่งทะเล. ใน อานันท์ กาญจนพันธ์ (บรรณาธิการ), *พลวัตชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์และนโยบาย* (หน้า 395). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (ม.ป.ป.). “รายงานพันธกิจด้านการปฏิรูปการศึกษา ผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ. คณะทำงานวางแผนจัดทำกรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในคณะกรรมการการจัดการเรียนการสอน.” . [ออนไลน์] . เข้าถึงจาก : https://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2019/08/Core_competency_11.pdf. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- ตรีคม พรหมมาบุญ และคณะ. (2563). *การพัฒนาระบบการทดสอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เพื่อส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *ปาฐกถา นำ เรื่อง การวิจัยกับความเป็นครูมืออาชีพ*. นำเสนอที่ประชุมวิชาการด้านการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการวิจัย (EUS) ครุปัญญา โดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 19 เมษายน 2562 ห้องพระมิ่งขวัญชั้น 2 อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Petty, R. E., Southwood, T. R., Manners, P., Baum, J., Glass, D. N., Goldenberg, J., & International League of Associations for Rheumatology. (2004). International League of Associations for Rheumatology classification of juvenile idiopathic arthritis: second revision, Edmonton, 2001. *The Journal of rheumatology*, 31(2), 390-392.
- Resnick, L. (1991). Shared cognition: Thinking as social practice. In W. Resnick, J. Levine, & S. Teasley (Eds.), *Perspectives on socially shared cognition* (1-22). American Psychological Association.
- Shenker, S., Clark, D., Estrin, D., & Herzog, S. (1996). Pricing in computer networks: Reshaping the research agenda. *ACM SIGCOMM Computer Communication Review*, 26(2), 19-43.

การศึกษาความต้องการสำหรับพัฒนาหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต

บุญธิดา ชุนงาม

สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มลรัตน์ แซ่อ่อง¹

สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
สุวรรณภูมิ

ตฤณฐพร แก้วสุก

สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 13 มิถุนายน 2566

รับตีพิมพ์: 18 ตุลาคม 2566

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม ความต้องการหลักสูตรในการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน ความต้องการหลักสูตรในการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นทักษะจำเป็น และ เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มประชาชนในประเทศไทย ทั้งเพศหญิงและเพศชาย อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง วิธีการแบบลูกโซ่ วิธีการแบบบังเอิญ และวิธีการแบบตามสะดวก เก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม ใน หลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ คิดเป็นร้อยละ 38.5 ด้านการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน หลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 35.75 และ พัฒนาทักษะแบบการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นทักษะจำเป็น ด้านหลักสูตรอุตสาหกรรมดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 46.75 มีความต้องการด้านความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.95 รองลงมาเป็นความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.94 และมีความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะแบบการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นทักษะจำเป็น มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.90 โดยมีความต้องการรูปแบบการฝึกอบรม สัดส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี 40% ปฏิบัติ 60% คิดเป็นร้อยละ 83.50 ต้องการเข้าร่วมอบรมในวันทำการ คิดเป็นร้อยละ 80.25 ด้านเป้าหมายที่ต้องการฝึกอบรม หลักสูตรประกาศนียบัตร คิดเป็นร้อยละ 48.25 ด้านวิธีฝึกอบรม ต้องการฝึกปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 44.00 และ ต้องการประเมินผลด้วยวิธีข้อสอบปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 33.50

คำสำคัญ: ความต้องการหลักสูตร, อุตสาหกรรมในอนาคต, พัฒนาทักษะ

¹การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง อาจารย์มลรัตน์ แซ่อ่อง สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ email: malirat.s@rmutsb.ac.th

A STUDY OF DEVELOPING CURRICULUM REQUIRED FOR FUTURE INDUSTRIES SUPPORT

Bunthida Chunngam

Department of Computer Engineering
Faculty of Industrial Education
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Malirat Saeong¹

Department of Industrial Engineering
Faculty of Industrial Education
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Tritthaporn Kaewsook

Department of Mechanical Engineering
Faculty of Industrial Education
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Research Article

Received: 13 June 2023

Accepted: 18 October 2023

The objectives of this research were to study the requirement for curriculum development to enhance Upskill, Reskill, Newskill, and to study desired training methods. The sample group included both Thai men and women aged 25 and above. The research applied sampling in mixed methods, including purposive sampling, snowball sampling, accidental sampling, and convenience sampling to sample 400 people total. The data analysis employed statistical techniques such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The research findings indicated that the sample group had a demand for upskill in the smart electronics industry curriculum at 38.5%. In terms of reskill, the demand was for agriculture and biotechnology curriculum at 35.75%, while the demand for newskill focused on the digital industry curriculum at 46.75%. The average satisfaction level for upskill curriculum design was 4.95, 4.94 for reskill curriculum design, and 4.90 for newskill curriculum design. The desired training includes 40% theoretical and 60% practical, accounted for 83.50% of the total. The preference was to participate in training during working days, accounted for 80.25%. Non-degree certificate programs were favored as the training goal at 48.25%. Regarding training methods, 44.00% preferred practical training, and 33.50% preferred performance assessment through practical tests.

Keywords: Requirement for curriculum, Future industries, Skills development

¹ Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Malirat Saeong, Department of Industrial Engineering Faculty of Industrial Education Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi email: malirat.s@rmutsb.ac.th

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศไทย จะใช้กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ภายใต้แนวคิด S-Curve ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และ 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ประกอบด้วย หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) และอุตสาหกรรมแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560)

ในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญในการทำงานของประเทศยังมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะรองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องมีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศไทย ดังที่สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ได้เสนอแนวทางการจัดเตรียมบุคลากรตามลักษณะการดำเนินธุรกิจขององค์กร สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร (Build) การสรรหาบุคลากรใหม่ (Buy (Recruit)) การนำบุคลากรภายนอกมาทำงานภายในองค์กรในเวลาและขอบเขตของงานที่กำหนด (Borrow (Short-Term)) และการปล่อยให้บุคลากรที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ออกจากองค์กร (Release) สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยมีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้านบุคลากรของภาคอุตสาหกรรม แนวทางการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร (Build) และลดการปล่อยให้บุคลากรที่ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ออกจากองค์กร (Release) โดย บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) (2563) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแรงงานในภาคอุตสาหกรรมหลังวิกฤตโควิด-19 จะเป็นการพัฒนาทักษะเดิมที่มีอยู่ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Upskill, Reskill and Newskill) เพราะเป็นสิ่งที่หลายองค์กรให้ความสำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสำรวจความต้องการหลักสูตร รูปแบบการอบรม ในความต้องการหลักสูตรในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม (Upskill) การสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน (Reskill) และการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นทักษะจำเป็น (Newskill) เพื่อให้การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของผู้เข้าร่วมอบรม และภาคอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม (Upskill)
2. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรในการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงาน (Reskill)
3. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นทักษะจำเป็น (Newskill)
4. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. กลุ่มประชาชนในประเทศไทย ทั้งเพศหญิงและเพศชาย อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ที่ทำงานเกี่ยวกับภาครัฐบาล ภาคเอกชนหรือโรงงานอุตสาหกรรม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนประชากรแบบไม่จำกัดที่ไม่สามารถนับจำนวนได้ (Infinite Population) ใช้สูตร W.G Cochran, (1977)) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

p แทน โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์อย่างหนึ่งและไม่เกิดอีกอย่างหนึ่ง = 0.5

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

Z แทน ค่าคงที่ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% = 1.96

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมรับให้มีความผิดพลาดได้ร้อยละ 0.05 เมื่อนำมาแทนที่ในสูตร จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{p(1-p)Z^2}{e^2} \\ n &= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ n &= 385 \text{ คน} \end{aligned}$$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามขอบเขตของงานวิจัยที่ไว้ว่าจะศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นการใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร Upskill Reskill Newskill เพื่อรองรับอุตสาหกรรมในอนาคต

3.2 ร่างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นชนิดปลายเปิด

3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้แบบตรวจเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC = 1 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ของแบบสอบถาม

3.4 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เก็บข้อมูล จำนวน 30 คน กับประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรแอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.87

3.6 นำแบบสอบถามที่ไปเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด

3.7 นำผลจากการทำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงสถิติ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบสอบถาม จำนวน 400 คน โดยอาศัย Google Form เป็นการกระจายแบบสอบถามทางสื่อสังคมออนไลน์ และนำกลับมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากผลการสำรวจความต้องการสำหรับพัฒนาหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านความต้องการหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต
2. ด้านความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อ Upskill Reskill และ Newskill
3. ด้านความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร

1. ด้านความต้องการหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต

ตารางที่ 1 ความต้องการหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต

ความต้องการหลักสูตร ที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต	จำนวนผู้ตอบ					
	Upskill	ร้อยละ	Reskill	ร้อยละ	Newskill	ร้อยละ
1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่	21	5.25	5	1.25	29	7.25
2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ	154	38.5	121	30.25	67	16.75
3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	17	4.25	6	1.50	6	1.50
4) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ	124	31.00	143	35.75	46	11.5
5) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร	42	10.50	23	5.75	6	1.50
6) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์	5	1.25	14	3.50	39	9.75
7) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์	0	0.00	0	0.00	12	3.00
8) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ	0	0.00	0	0.00	7	1.75

ความต้องการหลักสูตร ที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต	จำนวนผู้ตอบ					
	Upskill	ร้อยละ	Reskill	ร้อยละ	Newskill	ร้อยละ
9) อุตสาหกรรมดิจิทัล	37	9.25	88	22.00	187	46.75
10) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร	0	0.00	0	0.00	1	0.25
รวม	400	100.00	400	100.00	400	100.00

จากตารางที่ 1 ความต้องการหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต 3 อันดับแรก พบว่าการพัฒนาทักษะแบบ Upskill ผู้ตอบแบบสำรวจ อันดับ 1 คือหลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ คิดเป็นร้อยละ 38.5 อันดับ 2 คือหลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 31 และอันดับที่ 3 คือหลักสูตรอุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร คิดเป็นร้อยละ 10.5

การพัฒนาทักษะแบบ Reskill ผู้ตอบแบบสำรวจ อันดับ 1 คือหลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 35.75 อันดับ 2 คือหลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ คิดเป็นร้อยละ 30.25 และอันดับที่ 3 คือ หลักสูตรอุตสาหกรรมดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 22

การพัฒนาทักษะแบบ Newskill ผู้ตอบแบบสำรวจ อันดับ 1 คือหลักสูตรอุตสาหกรรมดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 46.75 อันดับ 2 คือหลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ คิดเป็นร้อยละ 16.75 และอันดับที่ 3 คือ หลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.5

2. ด้านความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อ Upskill Reskill และ Newskill

ตารางที่ 2 ความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อ Upskill Reskill และ Newskill

ความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบเพื่อ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S	เกณฑ์ประเมิน
	5	4	3	2	1			
Upskill	384	12	4	0	0	4.95	0.2598	มากที่สุด
Reskill	380	16	4	0	0	4.94	0.2764	มากที่สุด
Newskill	374	13	13	0	0	4.90	0.3911	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อ Upskill มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.2598 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นความต้องการหลักสูตรที่

ออกแบบมาเพื่อ Reskill มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.2764 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อ Newskill มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.3911 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร

ตารางที่ 3 ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร

ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
สัดส่วนเนื้อหาหลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ		
ทฤษฎี 100%	4	1.00
ทฤษฎี 20% ปฏิบัติ 80%	35	8.75
ทฤษฎี 40% ปฏิบัติ 60%	334	83.50
ทฤษฎี 50% ปฏิบัติ 50%	27	6.75
ปฏิบัติ 100%	0	0.00
รวม	400	100
ช่วงเวลาที่ต้องการเข้าร่วมอบรม		
วันทำการ	321	80.25
วันหยุดสุดสัปดาห์	79	19.75
รวม	400	100
เป้าหมายที่ต้องการฝึกอบรม		
หลักสูตรประกาศนียบัตร (Non-Degree)	193	48.25
เทียบโอนประสบการณ์	39	9.75
เพิ่มทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน	168	42.00
รวม	400	100
วิธีฝึกอบรม		
ฝึกปฏิบัติ	176	44.00

ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
อบรมรูปแบบออนไลน์	138	34.50
อบรมในชั้นเรียน	43	10.75
อบรมผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย	43	10.75
รวม	400	100
รูปแบบการประเมินผล		
ข้อสอบปฏิบัติ	134	33.50
คะแนนเก็บระหว่างฝึกอบรม	110	27.50
ข้อสอบทฤษฎี	97	24.25
โปรเจกต์หรือชิ้นงาน	59	14.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตร ด้านสัดส่วนเนื้อหาหลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากผลสำรวจพบว่า 3 อันดับแรกของผลสำรวจ คือ อันดับที่ 1 สัดส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี 40% ปฏิบัติ 60% มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 83.50 อันดับที่ 2 สัดส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี 20% ปฏิบัติ 80% มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 และอันดับที่ 3 สัดส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี 50% ปฏิบัติ 50% มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

ด้านช่วงเวลาที่ต้องการเข้าร่วมอบรม พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจต้องการเข้าร่วมอบรมในวันทำการ จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.25 และต้องการเข้าร่วมในวันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75

ด้านเป้าหมายที่ต้องการฝึกอบรม พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจอันดับที่ 1 คือ หลักสูตรประกาศนียบัตร (Non-Degree) จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 อันดับที่ 2 คือ หลักสูตรเพิ่มทักษะความชำนาญ เฉพาะด้าน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 และอันดับที่ 3 คือ หลักสูตรเทียบโอนประสบการณ์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75

ด้านวิธีฝึกอบรม พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจอันดับที่ 1 คือ ต้องการฝึกปฏิบัติ จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 อันดับที่ 2 คือ อบรมรูปแบบออนไลน์ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 อันดับที่ 3 คือ อบรมในชั้นเรียน และอบรมผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75

ด้านรูปแบบการประเมินผล พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจอันดับที่ 1 คือต้องการประเมินผลด้วยวิธีข้อสอบปฏิบัติ จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 อันดับที่ 2 คือประเมินด้วยคะแนนเก็บระหว่างฝึกอบรม จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อันดับที่ 3 คือประเมินด้วยข้อสอบทฤษฎี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 และอันดับที่ 4 คือประเมินด้วยโปรเจกต์หรือชิ้นงาน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75

อภิปรายผลการวิจัย

หลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เป็นหลักสูตรที่มีความต้องการในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม (Upskill) เนื่องจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ มีความสำคัญตามการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ต้องมีการพึ่งพาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับสถาบันทรัพยากรเส้นทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560) ที่กล่าวไว้ว่า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) มีความสำคัญต่อโลกค่อนข้างมาก มี ประโยชน์การใช้งานที่หลากหลาย และความสามารถในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในปัจจุบัน ตลอดจนเป็นฐานการพัฒนา ของอุตสาหกรรมอื่น เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ค่อนข้างมาก โดยมีแนวโน้มในการเติบโตตามผลิตภัณฑ์หลักๆ ของอุตสาหกรรม และได้สอดคล้องกับ ชัชวาลวิทย์ รักษ์ธัญการ สักรินทร์ อยู่ผ่อง ปรีดา อติวินิจตระการ และธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2565) ที่กล่าวไว้ว่า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะยังขาดแคลนบุคลากรที่มีศักยภาพในการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์ บูรณาการระบบ และพัฒนาระบบ ดังนั้นควรมีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับหัวหน้างาน เพื่อความได้เปรียบด้านศักยภาพในการแข่งขัน จึงทำให้หลักสูตรอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ นั้นมีความต้องการในการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม (Upskill)

หลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นหลักสูตรที่มีความต้องการหลักสูตรในการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงาน (Reskill) เพราะอุตสาหกรรมเกษตรเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทยที่มีมาอย่างยาวนาน เพราะประเทศไทยเป็นประเทศของเกษตรกรรม จึงทำให้อุตสาหกรรมเกษตรมีความเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่รูปแบบการเกษตรได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้เกิดเป็นรูปแบบการเกษตรสมัยใหม่แต่ยังคงมีปัญหาชาวบ้านจึงทำให้อุตสาหกรรมเกษตรหลักสูตรการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นที่ต้องการที่จะทำให้เกิดการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงาน (Reskill) ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรพัฒน์ เจริญมั่นคง (2563) และ พิรศุภมภ์ บุญแก้วสุข (2564) ที่กล่าวว่าการเข้ามาของเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Farmer) จะส่งผลให้ภาพการเกษตรใน ระยะยาวมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จะมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมี ประสิทธิภาพ ภาครัฐควรมีการผลักดันกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ผลักดันเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของแรงงานเกษตรกรถือเป็นสิ่งจำเป็น เกษตรกรควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งจะเปิดรับเทคโนโลยี หรือ นวัตกรรมใหม่ๆ ในอนาคต ควรมีการผลักดันให้เกิดช่องทางในการ เข้าถึง

ข้อมูล และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อปิดช่องว่างทางองค์ความรู้ เพื่อทำให้มีการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่เป็นต่อการทำงานมากขึ้น

หลักสูตรอุตสาหกรรมดิจิทัล เป็นหลักสูตรที่มีความต้องการหลักสูตรในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นทักษะจำเป็น (Newskill) เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีในขั้นสูง ต้องใช้บุคลากรที่มีความพื้นฐานทางด้านดิจิทัล เป็นความรู้เฉพาะด้าน จึงทำให้เกิดความขาดแคลนบุคลากรด้านอุตสาหกรรมดิจิทัลอย่างมาก ซึ่งได้สอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (ม.ป.ป) ที่กล่าวว่ามีบุคลากรที่เป็นฐานการผลิตซอฟต์แวร์และบริการซอฟต์แวร์ ประมาณ 5.6 หมื่นคนเท่านั้น ซึ่งผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดิจิทัลทุกตลาด สะท้อนในทำนองเดียวกันว่า ไม่สามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถเข้าทำงานได้ แม้จะให้เงินค่าตอบแทนสูงก็ตาม ซึ่งปัญหานี้หากไม่เร่งแก้ไขจะทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย และจะมีจำนวนคนวัยแรงงาน รวมถึงเด็กที่สนใจเรียนด้านดิจิทัลมีน้อยลงไปเรื่อย ๆ ด้วยส่งผลกระทบยาว คือ ความล้มเหลวของการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อรองรับอุตสาหกรรมดิจิทัล จึงมีคนสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ที่กล่าวว่าในส่วนของบุคลากรในอนาคตของอุตสาหกรรมดิจิทัลในภาพรวมทั้งมหาดคณาธิการณ์มีความต้องการ อยู่ที่ประมาณ 34,505 ตำแหน่งในอีก 5 ปีข้างหน้า ซึ่งตอนนี้ยังถือว่ามีการขาดแคลนบุคลากรอย่างมาก จึงทำให้หลักสูตรอุตสาหกรรมดิจิทัล เป็นหลักสูตรที่มีความน่าสนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นทักษะจำเป็น

ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรม ควรมีรูปแบบสัดส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี 40% ปฏิบัติ 60% โดยวิธีฝึกอบรมเน้นการฝึกปฏิบัติ เพราะต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมพร้อมลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งได้สอดคล้องกับ เพชรา พิพัฒน์สันติกุล มินตรา ศักดิ์ดี และธารทิพย์ แก้วเจริญ (2564) ที่กล่าวว่าการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่มีความเหมาะสมกับ การจัดการฝึกอบรม เนื่องจากผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะเป็นช่วงวัยที่พ้นวัยเรียนหรือเป็นวัย ผู้ใหญ่รูปแบบนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่ทำให้การฝึกอบรมในวัยผู้ใหญ่ประสบผลสำเร็จนั้น เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และในการพัฒนารูปแบบฝึกอบรมนิยมนำมาใช้เพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ประกอบกับการใช้เครื่องมือจริงหรือโมเดลเป็นสื่อประกอบในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะให้ผลที่ดีที่สุดกับบุคลากรในองค์กร โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือกระทำและเรียนรู้จากสิ่งที่กระทำลงไปในช่วงระยะเวลาในการจัดอบรมควรเป็นช่วงวันจันทร์ - วันศุกร์ เพราะการจัดอบรมช่วงวันเวลาทำการต้องการฝึกอบรมเป็นวันที่ผู้อบรมมีความพร้อมในการอบรมมากกว่าวันหยุดสัปดาห์ โดยหลักสูตรการอบรมจะเน้นที่หลักสูตรประกาศนียบัตร (Non-Degree) ซึ่งได้สอดคล้องกับ โปสทัตทูเดย์ (2561) ที่กล่าวว่าหลักสูตรประกาศนียบัตร (Non-Degree) เป็นหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรที่เปิดโอกาสให้แก่คนทุกวัยทุกช่วงอายุ ไม่ว่าจะเป็นคนวัยทำงานหรือคนวัยเกษียณ คือ เรียนวิชาที่นำไปใช้ได้งานได้จริง สำหรับประกอบอาชีพ ไม่ได้เน้นเชิงวิชาการหรือเชิงทฤษฎีเหมือนภาคปกติ เป็นวิชาสำหรับประกอบอาชีพเสริม และ การประเมินผล

ด้วยวิธีข้อสอบปฏิบัติ เพราะการประเมินผลด้วยวิธีข้อสอบปฏิบัตินั้นจะสามารถวัดความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านการดำเนินงาน และผลงานตามวัตถุประสงค์ของงาน หรือสถานการณ์ที่กำหนด ทั้งนี้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นผลรวมของความสามารถด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ วิรัช วรรณรัตน์ (2558) ที่กล่าวไว้ว่า การสอบโดยการปฏิบัติจริง เป็นการสอบวัดโดยให้ผู้สอบลงมือทำจริง ปฏิบัติจริง ส่วนสำคัญของการสอบวัดในลักษณะจึงขึ้นอยู่กับงานที่จะให้ปฏิบัติ ระยะเวลาในการปฏิบัติ และวิธีการตรวจให้คะแนน จะทำให้ได้ทักษะที่พึงประสงค์ เป็นทักษะที่ต้องการตามหลักสูตร แยกพิจารณา ได้ 3 ด้าน คือ ทักษะที่เป็นพื้นฐาน ทักษะที่ต้องการฝึกฝน และทักษะที่ต้องการเน้น การสอบภาคปฏิบัติ จะทำการสอบวัดหลังจากที่ได้ฝึกฝนมาแล้ว โดยกำหนดตัวอย่างให้ปฏิบัติหรือให้เลือกปฏิบัติ หรือกำหนดฐานปฏิบัติ ประเด็นการสอบวัดภาคปฏิบัติพิจารณา ทั้งส่วนวิธีการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ และลักษณะนิสัย การสอบภาคปฏิบัติ สามารถพิจารณาทั้ง ทักษะความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติต่อการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการศึกษาความต้องการสำหรับพัฒนาหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต ไปทดลองอบรมจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
2. ควรมีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งถัดไปควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เฉพาะเจาะจงมากกว่านี้ เพื่อให้การออกแบบหลักสูตรตรงตามความต้องการของผู้ใช้
2. ควรมีการเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาทักษะในแต่ละด้านให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์พัฒนาวิชาชีพ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ที่ให้การสนับสนุนด้านบุคลากร และอุปกรณ์ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณบริษัท ไทยแอดวานซ์เซ็นเตอร์ จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์บุคลากร ในการออกแบบแบบสอบถามความต้องการสำหรับพัฒนาหลักสูตรที่รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาลวิชัย รักษ์ธัญการ สักรินทร์ อยู่ผ่อง ปรีดา อัครวิจิตรระการ และธีรวุฒิ บุญยโสภณ. (2565). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพหัวหน้างานสายการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. 12 (1). หน้า 16-30.
- สถาบันทรัพยากรพลังงานแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ*. โครงการพัฒนาผู้ประกอบการด้านทรัพยากรพลังงานและนวัตกรรม.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2560). *10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *แนวโน้มความต้องการบุคลากร ใน อุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต (New S-Curve) และทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563-2567*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พรินเอบีล จำกัด.
- ธีรพัฒน์ เจียรมนันคง. (2563). *การศึกษาวิจัยเพื่อการจัดทำแผนที่นำทางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสาขาอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่มุ่งสู่ยุค 4.0 : ในมิติ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกนโยบาย*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพชร พิพัฒน์สันติกุล มินตรา ศักดิ์ดี และธารทิพย์ แก้วเจริญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพงานช่าง-วิศวกรรม ที่มีความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*. 15 (2). หน้า 38-49.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2558). *หลักและวิธีการสอบวัด*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 1 (2). หน้า 1-12.
- พิรศุขม์ บุญแก้วสุข. (2564). *การศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่นำทางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่มุ่งสู่ยุค 4.0 ในอนาคต; มิติสถาบันการวิจัยและมหาวิทยาลัยด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตรของไทย*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (ม.ป.ป). *สถานการณ์เศรษฐกิจดิจิทัลประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/thailand-digital-economy-glance>

โพสต์ทูเดย์. (20 พฤศจิกายน 2561). *Non-Degree* เปิดสอนคนทั่วไป ทางออกมหา'ลัยในห้องร้าง. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/social/general/571331>

บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน). (16 มิถุนายน 2563). *รับมือโลกหลัง COVID-19 กับ Reskill & Upskill* ปรับวิธีการทำงาน. เข้าถึงได้จาก <https://sustainability.pttggroup.com>

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.), John Wiley & Sons.

รูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

เบญญาพัชร วันทอง¹

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

นิรนาถ แสนสา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

นิธิพัฒน์ เมฆขจร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 22 สิงหาคม 2566

รับตีพิมพ์: 9 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และ 2) พัฒนาและประเมินคุณภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค และ ระยะที่ 2 การพัฒนาและประเมินคุณภาพระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) ร่างระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และ 2) แบบประเมินคุณภาพระบบอาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีลักษณะดังนี้ การบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านระบบกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับต่ำสุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า ข้อที่มีปัญหาและอุปสรรคสูงสุด คือ โรงเรียนไม่สามารถจัดสถานที่ทำงานให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาในการให้บริการให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลที่เป็นสัดส่วนและมีความเหมาะสม 2. ผลการพัฒนาและประเมินคุณภาพระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า องค์ประกอบของระบบมี 4 ด้าน แต่ละด้านมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และสนับสนุนการดำเนินงาน 2) กระบวนการ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงาน เกณฑ์และการคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา และกระบวนการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา (3) ผลผลิต ประกอบด้วย คุณภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและคุณลักษณะของนักเรียน และ (4) ผลสะท้อนกลับ ประกอบด้วย ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ปรึกษา โดยผลการประเมินคุณภาพระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา, โรงเรียนสาธิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง เบญญาพัชร วันทอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช E-Mail: benyapat.wun@psru.ac.th

ADVISORY SYSTEM AT RAJABHAT UNIVERSITY DEMONSTRATION SCHOOLS IN THE LOWER NORTHERN REGION

Benyapat Wuntong¹

Sukhothai Thammathirat Open University

Nitipat Mekkhachorn

Sukhothai Thammathirat Open University

Niranart Sansa

Sukhothai Thammathirat Open University

Nikom Nak-Ai

Pibulsongkram Rajabhat University

Research Article

Received: 22 August 2023

Accepted: 9 October 2023

The purposes of this research were 1) to study current conditions, problems, and obstacles of the advisory system of Demonstration Schools of Rajabhat Universities in the Lower Northern Region and 2) to develop and assess qualities of the advisory system of Demonstration Schools of Rajabhat Universities in the Lower Northern Region. The research was divided into 2 phases. Phase 1, a study of the current situation, problems, and obstacles of the advisory system of Demonstration Schools of Rajabhat Universities in the Lower Northern Region. The research was conducted using 1) a semi-structured interview and 2) a questionnaire-based survey on current status, problems, and obstacles. Phase 2, a development and evaluation of the advisory system quality. The research implemented 1) a draft of advisory system and 2) a quality evaluation form of the advisory system. Data were analyzed by means, standard deviations and content analysis. The results were as follows: 1. the current state of the overall advisory was at moderate level described by the advisor and the mechanism system using the advisory system. The study also indicated low-level operation of the advisory system. The item with the lowest level was administrative status. The highest problem and obstacle were found in the school's inability to provide a workplace for individual counseling in proportional and appropriate setting. 2. The result of a development and evaluation of the advisory system quality was divided into four components: 1) Inputs were included determining the process of developing operational guidelines, supporting facilities and building operational support functions 2) Processes were composed of performance of duties and scope of work, advisor selection criteria, advisors training and development (3) Outputs were consisted of the advisory system quality and

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to benyapat.wun@psru.ac.th

student attributes, and (4) Feedback were contained satisfaction of students, parents, and advisors. The results of the quality assessment of the advisory system were at high and highest level.

Keywords: Advisory System, Demonstration Schools, Rajabhat Universities

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างคนให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพควบคู่ไปกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมการจัดการศึกษามีคุณภาพ (สินตรา ตรีนุสนธิ์, 2561, น. 1) ภายใต้การพยายามส่งเสริมการศึกษาให้มีมาตรฐานนั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ “ผู้เรียน” หรือ “นักเรียน” เพราะมีความเป็น “บุคคล” ที่แตกต่างกันไปตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัว และสภาพแวดล้อมในสถานที่ที่แตกต่างกัน ทำให้การเรียนรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลแตกต่างกันไปด้วย (กิติรัตน์ แก้ววิเศษ, 2545, น. 2) โดยที่ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าปัญหาด้านวิชาการ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีผู้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางให้ความช่วยเหลือแก่ปัญหาด้านต่าง ๆ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งบุคลากรที่สำคัญ คือ ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นต้องเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างใกล้ชิด (ธีรวัฒน์ ชัยยุทธยรรยง, 2550 อ้างถึงใน สินตรา ตรีนุสนธิ์, 2561, น. 1) เพราะครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงถือเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งมีหลักฐานแสดงชัดเจนว่า เมื่อนักเรียนตกอยู่ในความเสี่ยงหรืออยู่ในภาวะที่ยากลำบากนั้น ครูคือผู้ช่วยเหลือพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kourkoutas and Giovazolias, 2014, p. 137)

เมื่อพิจารณาการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในปัจจุบัน พบว่ามีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนมาตั้งแต่อดีต แต่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2546, น. 1) ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับระบบงานที่ปรึกษานักเรียน และระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยทั่วไปแล้ว พบว่ามีแนวโน้มได้รับความสนใจทำการศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานที่เน้นศึกษากลุ่มโรงเรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนโรงเรียนภายใต้สังกัดอื่น อาทิ โรงเรียนสาธิตซึ่งเป็นหน่วยบริการสำหรับส่งเสริมงานด้านวิชาการที่อยู่ในความควบคุมและ

อำนวยการสอนของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นยังปรากฏงานศึกษาด้านนี้น้อย

ซึ่งลักษณะของโรงเรียนสาธิตนั้น เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นควบคู่กับสถาบันฝึกหัดครู อันได้แก่วิทยาลัยครู และคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายเหมือนห้องทดลองทางด้านต่าง ๆ เพื่อแสดงเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับการฝึกหัดครูและการศึกษาทั่วไป โดยโรงเรียนสาธิตจะมีรูปแบบและโครงสร้างที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป เพราะเป็นส่วนหนึ่งของคณะ หรือภาควิชา ซึ่งการบริหารงานต้องขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัย (วรวิทย์ วศินสรากร, 2530, น. 172) ซึ่งโรงเรียนสาธิตถือว่าเป็นโรงเรียนที่ได้รับความสนใจของผู้ปกครองที่นิยมส่งบุตรหลานของตนเองเข้าเรียน (ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และธีระ รุญเจริญ, 2520, น. 155) เนื่องจากลักษณะของโรงเรียนสาธิตนั้นมีการบริหารงานและจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน การสาธิตการสอน การทดลอง และการวิจัยอื่นที่เป็นแบบอย่างของนิสิต นักศึกษาและอาจารย์จากโรงเรียนอื่น แต่การศึกษาในประเด็นเรื่องอาจารย์ที่ปรึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่างไม่ยังคงเคยปรากฏการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษามาก่อน ทำให้ยังไม่สามารถระบุการดำเนินงานที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสาธิต เมื่อขาดความชัดเจนก็จะทำให้การดำเนินงานของครูที่ปรึกษาขาดตอน ไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดผลเสียที่ตัวของนักเรียนที่จะไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมครบถ้วน

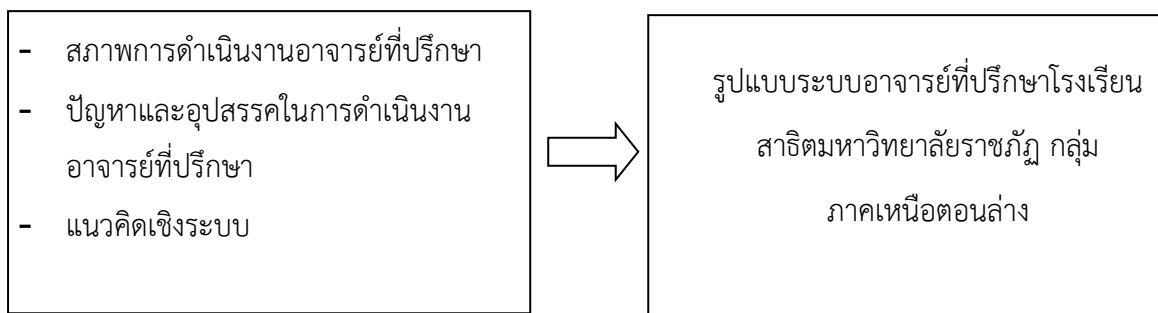
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบครูที่ปรึกษา ระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุม และในขณะเดียวกัน ก็เพื่อพัฒนาระบบงานครูที่ปรึกษาให้สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างเงื่อนไขแวดล้อมเฉพาะของโรงเรียนสาธิต และเพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพองค์ประกอบของระบบงานที่ปรึกษาของโรงเรียนสาธิตที่เป็นอยู่ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ปรึกษาในโรงเรียนสาธิต ทั้งนี้เพื่อนำเสนอระบบการบริหารงานอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อพัฒนาระบบและประเมินคุณภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยเลือกศึกษา แนวคิดเรื่องการพัฒนา แนวคิดเชิงระบบ แนวคิดเรื่องปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และศึกษาข้อมูลทั่วไป รวมทั้งโครงสร้างการบริหารงาน และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2563 จำนวน 512 คน จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และ 3) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์จำนวน 5 คน อาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 15 คน นักเรียนจำนวน 130 คน และผู้ปกครองจำนวน 67 คน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 แห่ง รวม 217 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ในการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างเป็นผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 15 คน ที่ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์อย่างกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง
2. แบบสอบถามสภาพและปัญหาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง
3. ประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เกี่ยวกับร่างรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง
4. แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และ ระยะที่ 2 การหาความเหมาะสมของรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ประกอบไปด้วย การศึกษาสภาพและปัญหาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและปัญหาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

การบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	M	S	ระดับ
ด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	2.70	0.81	ปานกลาง
ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	2.31	0.62	น้อย
ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา	3.21	0.53	ปานกลาง
รวม	2.74	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ส่วนด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านอาจารย์ที่ปรึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และ 3.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงปัญหาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

การบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	M	S	ระดับ
ด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	2.19	0.61	น้อย
ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	2.51	0.65	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา	1.96	0.38	น้อย
รวม	2.22	0.54	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในภาพรวม พบว่า มีระดับของปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 โดยด้านที่เป็นปัญหาและอุปสรรคอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาเป็นด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ย

เท่ากับ 2.19 อยู่ในระดับน้อย และด้านที่เป็นปัญหาและอุปสรรคอยู่ในอันดับต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.96 อยู่ในระดับน้อย

2. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ควรประกอบไปด้วย

2.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

2.1.1 ด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ การกำหนดผู้รับผิดชอบการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การจัดคณะกรรมการระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เป็น 4 คณะ ได้แก่ 1. คณะกรรมการอำนวยการ หรือ ทีมนำ 2. คณะกรรมการประสานงาน หรือ ทีมประสานงาน 3. คณะกรรมการดำเนินงาน หรือ ทีมทำ 4. คณะกรรมการฝ่ายสนับสนุนจากคณะครุศาสตร์, กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา, กำหนดพันธกิจ และแนวทางการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา, และการจัดประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนเปิดภาคเรียน

2.1.2 ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย จัดเตรียมรูปแบบของระเบียบสะสมของนักเรียน, จัดเตรียมแบบประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดทำแบบสรุปรายงานผลการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล, การจัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา, จัดทำช่องทางการสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายในโรงเรียน, จัดทำช่องทางการสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน, จัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาตนเองที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการดูแลนักเรียนให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดแนวทางชุดกิจกรรมระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และรวบรวมข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อความสะดวกในการส่งต่อนักเรียนเมื่อเปลี่ยนระดับชั้น

2.2 กระบวนการ ประกอบด้วย เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา, การพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา, แนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 ด้านเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย ความถนัดตามระดับชั้นที่สอน, ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวที่เหมาะสม อาทิ ใจเย็น ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น และมีทักษะในการสื่อสาร, ความพร้อมด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต, ความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา, จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์, ประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.2 ด้านการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย กำหนดให้มีการสำรวจสภาพปัญหา ความพร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาในการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างภาคเรียน, จัดการประชุมพบปะหารือระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาต่างระดับชั้น และต่างโรงเรียนในระดับภาคีเครือข่ายโรงเรียนสาธิตเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง, จัดการ

อบรมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา การแนะแนว การสังคมสงเคราะห์ การสื่อสารและการให้คำปรึกษา, ปรับลดภาระงานด้านอื่น เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษามีเวลาและศักยภาพในการทำงานที่ปรึกษาเพิ่มขึ้น

2.2.3 ด้านแนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย ทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคย และคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล, รับผิดชอบดูแลนักเรียนไม่เกิน 15-20 คน, จัดทำข้อมูลนักเรียนโดยละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนด และจัดกลุ่มประเภทนักเรียนเพื่อให้ง่ายต่อการสอดส่อง ดูแล แก้ปัญหา หรือส่งเสริมความสามารถ, จัดกิจกรรมระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียนสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจ เพื่อให้เกิดบรรยากาศห้องเรียนที่เด็กรู้สึกปลอดภัยตลอดภาคการศึกษา, จัดกิจกรรมเพื่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดภาคการศึกษา, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องวิธีการเรียนและการหาความรู้เพิ่มเติม, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการเข้าสังคม-เพื่อน, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องสุขภาพ เพศ ยาเสพติด และครอบครัว, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการปรับปรุงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการรับมือกับแรงกดดันทั้งการเรียน ครอบครัว และสังคม

2.3 ผลผลิต ประกอบด้วย คุณภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาจากการติดตามรายงานสรุปผลการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา และพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนตามตัวชี้วัดคุณลักษณะนักเรียน

2.4 ผลสะท้อนกลับ ประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้เรียน, ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และความพึงพอใจของครูที่ปรึกษา

ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (quantity research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 ท่าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

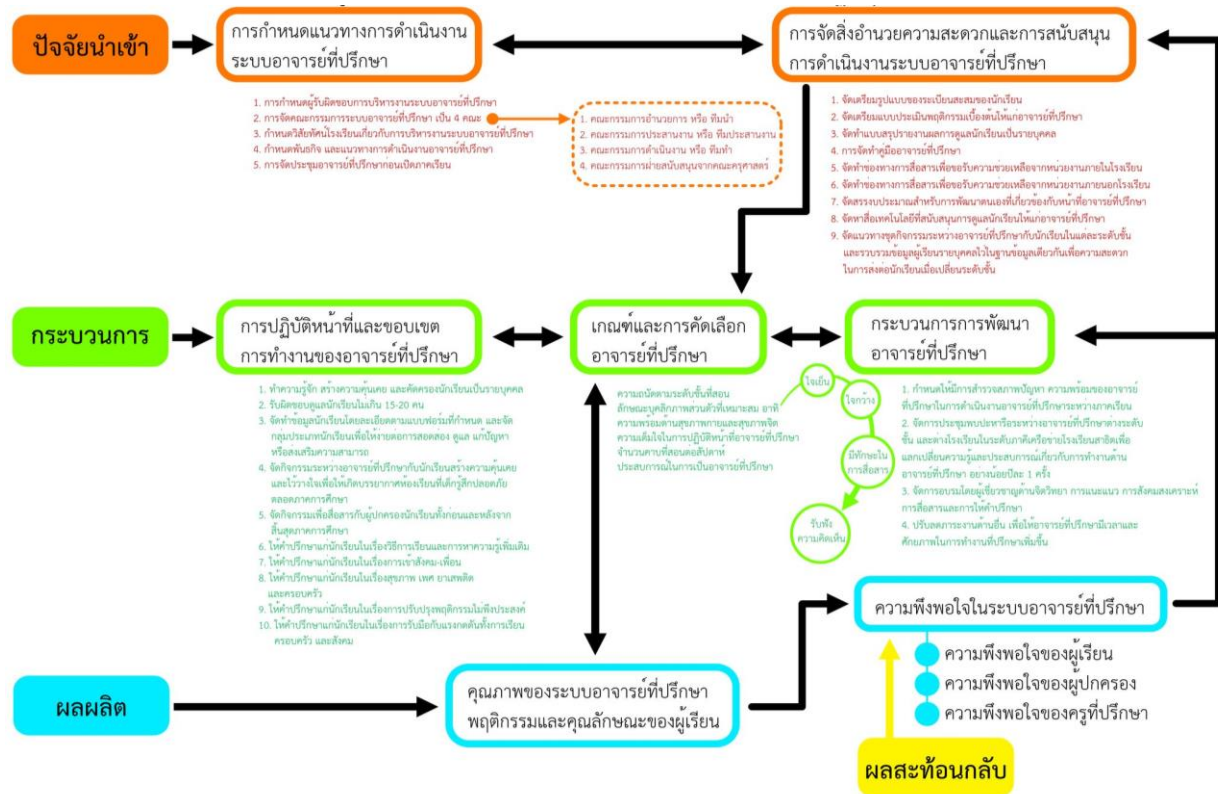
ตารางที่ 3 แสดงความเหมาะสมของรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

รูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษา		M	S	ระดับ
ปัจจัยนำเข้า	ด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	4.67	0.047	มากที่สุด
	ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา	4.59	0.494	มากที่สุด
	เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา	4.88	0.329	มากที่สุด

กระบวนการ	การพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา	4.42	0.561	มาก
	แนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา	4.78	0.432	มากที่สุด
	การติดตามรายงานสรุปผลการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา	4.86	0.361	มากที่สุด
ผลผลิต	พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนตามตัวชี้วัดคุณลักษณะนักเรียน	4.66	0.632	มากที่สุด
ผลสะท้อนกลับ	ความพึงพอใจของผู้เรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
	ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	4.80	0.41	มากที่สุด
	ความพึงพอใจของครูที่ปรึกษา	4.40	0.737	มาก
รวม		4.68	0.52	มากที่สุด

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ในภาพรวมความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.88$, $S = 0.329$) รองลงมาได้แก่กระบวนการรายงานสรุปผลการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา ($M = 4.86$, $S = 0.361$) ด้านแนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.78$, $S = 0.432$) ด้านปัจจัยนำเข้าในด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.67$, $S = 0.047$) ด้านผลผลิต พบว่า พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนตามตัวชี้วัดคุณลักษณะนักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.66$, $S = 0.632$) และด้านปัจจัยนำเข้าในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S = 0.494$) ตามลำดับ และด้านกระบวนการในด้านการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($M = 4.42$, $S = 0.561$) ส่วนในด้านของผลสะท้อนกลับนั้น พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้ปกครอง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.80$, $S = 0.41$) และความพึงพอใจของครูที่ปรึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.40$, $S = 0.737$)

จากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปรูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ได้ดังนี้



ภาพ 2 รูปแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

จากภาพที่ 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง หลังจากการประเมินความเหมาะสม ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลสะท้อนกลับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ปัจจัยนำเข้า** ประกอบด้วย ด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านการจัดตั้งอำนวยการความสะดวก และการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.1 ด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ การกำหนดผู้รับผิดชอบการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การจัดคณะกรรมการระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เป็น 4 คณะ ได้แก่ 1). คณะกรรมการอำนวยการ หรือ ทีมนำ 2). คณะกรรมการประสานงาน หรือ ทีมประสานงาน

3). คณะกรรมการดำเนินงาน หรือ ทีมทำ 4). คณะกรรมการฝ่ายสนับสนุนจากคณะครุศาสตร์, กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา, กำหนดพันธกิจ และแนวทางการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา, และการจัดประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนเปิดภาคเรียน

1.2 ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย จัดเตรียมรูปแบบของระเบียบสะสมของนักเรียน, จัดเตรียมแบบประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดทำแบบสรุปรายงานผลการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล, การจัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา, จัดทำช่องทางการสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายในโรงเรียน, จัดทำช่องทางการสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน, จัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาตนเองที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการดูแลนักเรียนให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา, จัดแนวทางชุดกิจกรรมระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และรวบรวมข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อความสะดวกในการส่งต่อนักเรียนเมื่อเปลี่ยนระดับชั้น

2. กระบวนการของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาประกอบด้วย 1. เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา 2.การพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา 3.แนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย ความถนัดตามระดับชั้นที่สอน, ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวที่เหมาะสม อาทิ ใจเย็น ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น และมีทักษะในการสื่อสาร, ความพร้อมด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต, ความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา, จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์, ประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ด้านการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย กำหนดให้มีการสำรวจสภาพปัญหาความพร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาในการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างภาคเรียน, จัดการประชุม พบปะหารือระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาต่างระดับชั้น และต่างโรงเรียนในระดับภาคีเครือข่ายโรงเรียนสาธิตเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง, จัดการอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา การแนะแนว การสังคมสงเคราะห์ การสื่อสารและการให้คำปรึกษา, ปรับลดภาระงานด้านอื่น เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษามีเวลาและศักยภาพในการทำงานที่ปรึกษาเพิ่มขึ้น

2.3 ด้านแนวทางปฏิบัติหน้าที่และขอบเขตการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย ทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคย และคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล, รับผิดชอบดูแลนักเรียนไม่เกิน 15-20 คน, จัดทำข้อมูลนักเรียนโดยละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนด และจัดกลุ่มประเภทนักเรียนเพื่อให้ง่ายต่อการสอดส่อง ดูแล แก้ปัญหา หรือส่งเสริมความสามารถ, จัดกิจกรรมระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียนสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจ เพื่อให้เกิดบรรยากาศห้องเรียนที่เด็กรู้สึกปลอดภัยตลอดภาคการศึกษา, จัดกิจกรรมเพื่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทั้งก่อนและหลังจากสิ้นสุดภาคการศึกษา, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องวิธีการเรียนและการหาความรู้เพิ่มเติม, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการเข้าสังคม-เพื่อน, ให้คำปรึกษาแก่

นักเรียนในเรื่องสุขภาพ เพศ ยาเสพติด และครอบครัว, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการปรับปรุงพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์, ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการรับมือกับแรงกดดันทั้งการเรียน ครอบครัว และสังคม

3. **ผลผลิต** ประกอบด้วย 1. คุณภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาจากการติดตามรายงานสรุปผลการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษา และ 2. พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนตามตัวชี้วัดคุณลักษณะนักเรียน

ผลสะท้อนกลับ ประกอบด้วย 1. ความพึงพอใจของผู้เรียน, 2. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ

3. ความพึงพอใจของครูที่ปรึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจัดการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เพื่อพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง อภิปรายได้ว่า ในภาพรวม สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องระบบการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมลักษณ์ พรหมมีเนตร (2547) ที่สำรวจสภาพทั่วไปของการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียนและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียน โดยผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียนในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณารายด้านนั้น มีความแตกต่างกันเล็กน้อย เพราะในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพของระบบงานที่ปรึกษานักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ การบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานตัวระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ในบริบทของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ยังไม่มีความชัดเจน และขาดการสนับสนุนที่เพียงพอจากฝ่ายบริหารของโรงเรียน โดยที่ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงานระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านระบบและกลไกการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านอาจารย์ที่ปรึกษา ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเมื่อพิจารณาเฉพาะตัวอาจารย์ที่ปรึกษาเอง การปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ในระบบโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยทั่วไปมีการคัดเลือกบุคลากรได้อย่างเหมาะสม สามารถคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรง มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้านการให้คำปรึกษานักเรียน นอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่

ปริญญายังได้รับการสนับสนุนจากทางภาควิชา/คณะในการจัดหาเครือข่ายบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง เช่น อาจารย์ด้านจิตวิทยาเด็ก และการแนะแนวให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษาแก่อาจารย์ที่ปรึกษาในกรณีที่มีปัญหา การดำเนินงานการให้คำปรึกษานักเรียน จึงมีปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย จึงขาดเพียงแค่การจัดระบบที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม ที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง วัดประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานที่มีจุดบกพร่องได้ ให้สอดคล้องข้อเสนอจากนักการศึกษา อาทิ บรรทม รวมจิตร (2553) สุวรรณ แสงสุริยา (2556) สมจิตร ภูเขา (2558) และสวิตศักดิ์ สำนักวงศ์ (2558) ที่สรุปไว้ว่า การจัดระบบเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น เป็นการบริหารจัดการข้อมูลด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนในแต่ละกระบวนการ และมีความต่อเนื่อง โดยเป็นความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

2. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง อภิปรายได้ว่าการจัดการงานอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ให้มีลักษณะระบบใช้แนวคิดเชิงระบบมารองรับ เพราะเป็นการนำความรู้เรื่องระบบเข้ามาเป็นกรอบช่วยในการค้นหาปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและใช้แนวทางความคิดเชิงระบบช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ จัดความลำเอียง มีวิธีการแก้ไขปัญหาลงเป็นขั้นๆ อย่างมีเหตุผล (สุรพันธ์ ยันต์ทอง, 2533) นอกจากนี้วิธีการเชิงระบบยังเป็นกระบวนการแยกแยะจากส่วนรวมทั้งหมด ออกเป็นส่วนๆ ที่เล็กกว่าเพื่อให้เข้าใจการหน้าที่ของส่วนรวม ทั้งนี้การจัดการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาจากสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ต้องการจึงควรดำเนินการด้วยวิธีการเชิงระบบ เพราะวิธีการเชิงระบบมีขั้นตอนที่สำคัญซึ่งพัฒนาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาไปสู่สภาพที่ต้องการได้ด้วย การกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความต้องการในการพัฒนาของระบบให้ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยที่สัมพันธ์กับปัญหาและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์รวมของระบบใหญ่เพื่อสร้างกรอบหรือขอบเขตในการทำงาน การศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมหรือข้อจำกัดในการทำงานของระบบและทรัพยากรที่หามาได้ การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมด้วยวิธีการที่มีเหตุผลเป็นระบบ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม การทดลองปฏิบัติทางเลือกที่ได้ตัดสินใจเลือกไว้ การประเมินผลการทดลองหรือผลการทดสอบ การเก็บรวบรวมข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงระบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และการดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของระบบปกติ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2529) ด้วยเหตุนี้การพิจารณาการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาเชิงระบบจึงสามารถสร้างกรอบหรือขอบเขตในการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษาภายใต้ข้อจำกัดหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง รวมทั้งสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนานโยบายด้านการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาโดยสามารถนำร่างระบบอาจารย์ที่ปรึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียน

1.2 บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านสังคม ดังนั้น ฝ่ายบริหารควรมีการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาภายใต้แนวทางที่ชัดเจนจะเป็นการส่งเสริมการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 เนื่องจากงานด้านอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นภาระงานที่เพิ่มเติมจากงานสอนทั่วไป ดังนั้น ควรมีการพิจารณาปริมาณภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความเหมาะสม

1.4 การวิจัยนี้พบว่าควรมีการสร้างเครือข่าย ภาควิชาโรงเรียน และระหว่างคณะต่าง ๆ ในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และใช้ทรัพยากรด้านบุคลากรให้เกิดประโยชน์ได้รอบด้าน เนื่องจากในมหาวิทยาลัย คณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะครุศาสตร์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่สามารถนำมาบูรณาการ ในการช่วยกันดูแล แก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะในแต่ละเงื่อนไขอาจทำให้เกิดมุมมองใหม่ในการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างระบบโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนในระบบอื่นเพื่อหาแนวทางในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา จุดเด่นและจุดด้อยในระบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ด้านการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษารอบด้านขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนสาธิตเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่ปรึกษาที่ลึกซึ้งมากขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงระบบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิติรัตน แก้ววิเศษ. (2545). *อัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บรรทม รวมจิตร. (2553). *การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ปรีชา คัมภีร์ปรกรณ์ และธีระ รุญเจริญ. (2520). *รายงานการประชุมสัมมนา คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ครั้งที่ 3 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. อุดลำเนา.
- วรวิทย์ วศินสรการ. (2530). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 6 โรงเรียนสาธิต*. ม.ป.ท..
- สมจิตร ภูษา. (2558). *การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 : กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานเป็นเลิศ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมลักษณ์ พรหมมีเนตร. (2547). *ระบบการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สวีสักดิ์ สำนกวงศ์. (2558). *การพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนน้ำพองพัฒนศึกษา รัชมังคลาศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. เข้าถึงได้จาก <https://www.slideshare.net/sweetsaks/ss-43674640>, วันที่ 13 มีนาคม 2562
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3- ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)*. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สินตรา ตรีนุสนธิ์. (2561). *ผลการดำเนินงานระบบงานครูที่ปรึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุรพันธ์ ยันต์ทอง. (2533). *การบริหารโรงเรียน*. การศาสนา กรมการศาสนา.
- สุวรรณา แสงสุริฉาย. (2556). *การพัฒนาระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2529). *การติดต่อสื่อสารในองค์กรและการบริหาร*. ศรีมงคลการพิมพ์.

Kourkoutas and Giovazolias. (2014). School-Based Counselling Work With Teachers: An Integrative Model March 2015. *The European Journal of Counselling Psychology*. 3(2).

**การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทาง
ภาษาอังกฤษของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3**

อินันท์ บุตรเปา¹

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

ดร.สังวาล วังแจ่ม

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 25 เมษายน 2566

รับตีพิมพ์: 5 ตุลาคม 2566

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาการใช้ และหาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ Focus group discussion ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 154 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน ตามตารางของ Krazy and Morgan สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และด้าน การมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ ตามลำดับ ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีโอกาสได้สื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ พูดคุยภาษาอังกฤษกับเพื่อนร่วมงาน เจ้าของภาษา และขาดการมีส่วนร่วมในการนำชาวต่างชาติเข้ามาแลกเปลี่ยนและพัฒนาภาษาอังกฤษด้านการสื่อสาร รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีเกณฑ์ในการตรวจสอบการใช้ภาษาอังกฤษ และไม่มีภาระจุดด้อยในการใช้ภาษาอังกฤษของตนเอง และผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาทักษะการด้านพูด แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผน เป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรได้เข้าร่วมพัฒนาความรู้และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ และสร้างบริบทการใช้ภาษาอังกฤษภายในสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืน นำไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์การทำงาน สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรภายใน โดยผ่านการมีส่วนร่วมและเป็นแบบอย่างในการสื่อสาร และจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหารผ่านวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร CEFR

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง นายอินันท์ บุตรเปา e-meal : i5tof@hotmail.com

IMPROVEMENT OF ENGLISH LANGUAGE SKILLS FOR COMMUNICATION BASED ON THE COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES (CEFR) OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

Athinant Budpao¹

North-Chiangmai University

Sangwan Wangcham

North-Chiangmai University

Research Article

Received: 25 April 2023

Accepted: 5 October 2023

The study conducted to find out the use of English, the problems in using English, and the ways to improve the English language skills for communication of school administrators in Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3 based on the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). The researcher collected data through questionnaires and interviews. The population was 154 school administrators. The sample size representative of the administrators in this example according to the table of Krejcie and Morgan was 110 people. The data were analyzed by the statistical methods of average, frequency, and standard deviation. The results showed that the overall state of the use of English for communication by school administrators under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3 was at a moderate level when considered individually; in descending order of average: creation, followed by encouragement, knowledge enhancement and development, development goal setting, and engagement, respectively. The main problems with the use of English for communication by school administrators under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3 were that school administrators do not have the opportunity to interact and speak English with their peers and native speakers, and limited opportunity to recruit foreigners in conversation exchange and improvement of English for communication. Secondly, school administrators have no criteria for verifying the use of English and do not find weak points in their use of English or a lack of knowledge, understanding, or development of speaking skills. The development guidelines stated that the administrator should have planning, implementation, monitoring, and evaluation in a continual improvement process. There should be various ways to develop their own English language skills. There should be projects or activities that encourage members of the organization to participate in the development of knowledge and skills in English. They should define strategies on sustainability in English language at schools and real-world examples that may be used in work

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to

settings. They should motivate internal personnel through participation and role models in communication. There should be projects to develop English communication skills for administrators through Thai and foreigner speakers with skills and knowledge.

Keywords: Ways to improve English communication skill, English for communication, CEFR

บทนำ

ความรู้ด้านภาษาอังกฤษของคนไทยยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก จากผลการวิจัยของ Education First สถาบันสอนภาษาต่างประเทศชั้นนำได้เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษจากกลุ่มประชากรจำนวน 2 ล้านคนใน 111 ประเทศทั่วโลกที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ โดยทำแบบทดสอบออนไลน์ที่ได้มาตรฐาน ผลปรากฏว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 97 ซึ่งมีผลคะแนนที่ต่ำกว่าหลายประเทศในเอเชียไม่ว่าจะเป็น กัมพูชา(ลำดับที่ 94) พม่า(ลำดับที่ 93) อินโดนีเซีย(ลำดับที่ 81) เวียดนาม(ลำดับที่ 60) มาเลเซีย(ลำดับที่ 24) ฟิลิปปินส์(ลำดับที่ 22) และ สิงคโปร์(ลำดับที่ 2) จากทั้งหมด 111 ประเทศทั่วโลก สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องปรับปรุงระดับภาษาอังกฤษของคนในชาติเพื่อให้ไทยอยู่ในระดับที่ดีกว่าประเทศในกลุ่มอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการส่งเสริม การเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้นักเรียน นักศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนทั่วไป ให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการประชุม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 1/2564 วันที่ 11 พฤษภาคม 2564 โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การนํานโยบายสู่การปฏิบัติ มีหัวข้อเรื่องนโยบายทั้ง 11 ข้อที่หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานต้องรับทราบและจะต้องดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565 โดยหนึ่งในนั้นคือ เรื่อง การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล เป็นแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะ ด้านภาษาอังกฤษของครู บุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายระดับความสามารถทางด้าน ภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานการวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล (Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) ไว้ว่า บุคลากรทางการศึกษาและครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ จะต้องมีสมรรถนะทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ A2 (Beginner) และครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษต้องไม่ต่ำกว่าระดับ B1 (Intermediate)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 มีจำนวนทั้งหมด 154 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 154 คน โดยผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 มีนโยบายที่ต้องการจะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของบุคลากร ซึ่งผลการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

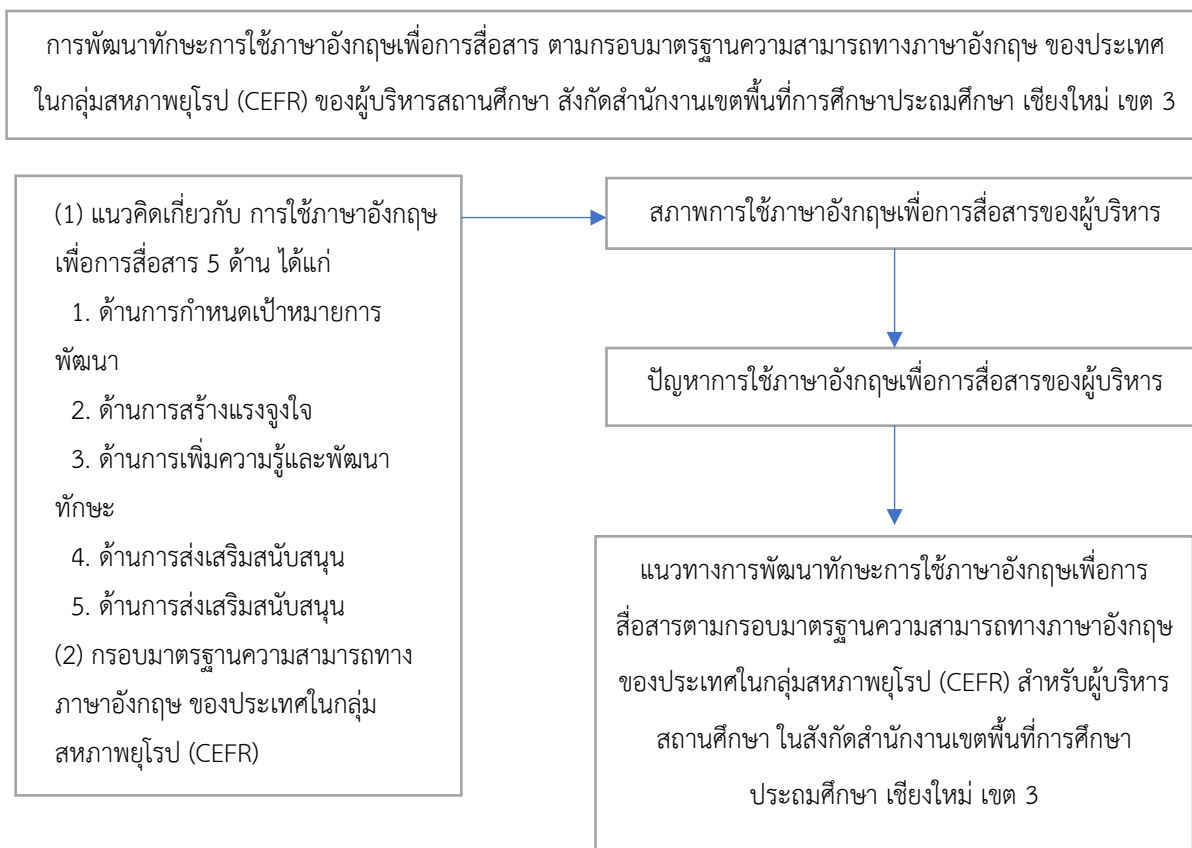
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 นั้น ส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับ A2 คือ สามารถเข้าใจประโยคและใช้งานประโยคในระดับปานกลาง ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้อยู่ในระดับ B1 ที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องใช้ภาษาในการสื่อสาร การบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของตนเองก่อนเป็นอันดับแรก

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรกของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร จึงสนใจศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบ CEFR ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR)
2. เพื่อศึกษา ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR)
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 สถานศึกษาละ 1 คน ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 154 โรงเรียน ประชากรจำนวน 154 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ได้จากการคำนวณตามสูตรของเครซีและมอร์แกน เลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องสุ่มเท่ากับ 110.35 คน ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลตัวอย่างเป็นจำนวน 110 คน ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามและประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ดังนี้

1. แบบสอบถาม เรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

1.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามข้อมูลทั่วไปจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีจำนวน 46 ข้อ สอบถาม สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ใน 5 ด้านได้แก่ 1.การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 2.การสร้างแรงจูงใจ 3.การเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะ 4.การส่งเสริมสนับสนุน 5.การมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 1 ข้อ

1.2 ประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้แก่ แนวทางในการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. กำหนดขอบเขตและเนื้อหาในการตั้งคำถามการวิจัยเพื่อให้ครอบคลุมแนวคิด วัตถุประสงค์ ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR)

3. สร้างเครื่องมือ

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะ กระบวนการ สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหาร 5 ด้าน คือ 1.การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 2.การสร้างแรงจูงใจ 3.การเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะ 4.การส่งเสริมสนับสนุน 5.การมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 46 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 1 ข้อ

3.2 การสร้างแบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อหาแนวทางพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) โดยการศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) เพื่อหาแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และนำปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 และประเด็นทักษะการใช้ภาษาอังกฤษจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 ของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อแก้ไขและตรวจสอบความเหมาะสม และหาค่า IOC

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา สถิติ การวัดผลและประเมินผลของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม โครงสร้างและตัวชี้วัดแต่ละด้าน ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 ตัวชี้วัดตรงตามประเด็น

0 ไม่แน่ใจตัวชี้วัดตรงตามประเด็นหรือไม่

-1 ตัวชี้วัดไม่ตรงตามประเด็น

2. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดในแต่ละด้านของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC 1.00 แล้วเลือกตัวชี้วัดที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในเกณฑ์เนื้อหาใช้ได้ เหมาะสม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กำลังศึกษาหรือสำเร็จการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ชุด ที่ได้นำไปทดลองใช้ โดยใช้วิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจาก มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือจากสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำเครื่องมือถึงกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ฝากส่งผ่านระบบ e-office หรือตามช่องส่งหนังสือรายวันของสำนักงานเขตฯ ตามรายชื่อโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยนัดหมายวันเวลาภายใน 15 วันหลังจากได้รับแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนดแล้วผู้วิจัยติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 83 ฉบับ จากแบบสอบถามทั้งหมด 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.45 นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

5. ทำการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ด้วยประเด็นคำถามที่สร้างไว้เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการนำประเด็นการใช้ภาษาอังกฤษจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 ของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งมากกว่า 3 ปี และหรือ มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 8 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ

2 วิเคราะห์การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 121) ดังนี้

4.51-5.00 แปลความหมายว่า มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 แปลความหมายว่า มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 แปลความหมายว่า มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 แปลความหมายว่า มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 แปลความหมายว่า มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ความถี่

4. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอโดยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) พบว่า สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.33$, $S=0.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการสร้างแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($M=3.91$, $S=0.80$) รองลงมา คือ 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน อยู่ในระดับมาก ($M=3.51$, $S=0.91$) 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.19$, $S=0.97$)

4) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง ($M= 3.12$, $S=0.98$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ 5) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($M= 2.93$, $S=1.14$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) สรุปผลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 จากน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ ($M=2.93$) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีโอกาสได้สื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ พูดคุยภาษาอังกฤษกับเพื่อนร่วมงาน เจ้าของภาษา ชาวต่างชาติ หรือหน่วยงานทางภาษาโดยตรง ($f=6$) ขาดบุคลากรด้านภาษาอังกฤษเพื่อสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน ($f=3$) รองลงมาคือ 2) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ($M=3.12$) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีเกณฑ์ในการตรวจสอบการใช้ภาษาอังกฤษ ไม่มีการหาจุดด้อยในการใช้ภาษาอังกฤษของตนเอง ($f=5$) 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา ($M=3.19$) ผู้บริหารสถานศึกษาพูดสื่อสารภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตรงตามหลักไวยากรณ์ ขาดความรู้และการพัฒนาทักษะการด้านพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ($f=6$) คลังคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีไม่มากพอ ไม่รู้ศัพท์หรือรู้คำศัพท์บางคำ ($f=5$) 4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($M=3.51$) การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่มีงบประมาณในการจัดที่เพียงพอ ($f=4$) ไม่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ และไม่มีโครงการอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นประจำ ($f=1$) และ 5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ ($M=3.91$) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดโอกาสในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ขาดความร่วมมือกับบุคลากรในโรงเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษ ($f=4$)

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 สรุปผลการสนทนากลุ่มได้ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ผู้บริหารควรมีการวางแผน เป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย มีนโยบายการปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการสร้างและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาภาษาอังกฤษของตนเองอย่างชัดเจน มีการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา 2) ด้านการสร้างแรงจูงใจ สร้างบริบทการใช้ภาษาอังกฤษภายในสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืน นำไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์การทำงาน สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรภายใน โดยผ่านการทำมีส่วนร่วมและเป็นแบบอย่างในการสื่อสาร โดยต้องเริ่มต้นที่ตัวผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการสื่อสาร 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรได้เข้าร่วมพัฒนาความรู้และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ มีการพัฒนาและ ปรับปรุงอย่างเป็นระบบขั้นตอน มีรูปแบบการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเข้าอบรม การฝึกพัฒนาโดยการทดสอบ หรือประเมินทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของตนเอง 4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน จัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหารผ่านวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหาร และมีการอบรมทบทวน

การทดสอบระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในทุก ๆ ปี

5) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ จัดหาวิทยากร บุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเจ้าของภาษา หรืออาจารย์ชาวต่างชาติมาทำงานจัดการศึกษาร่วมกับสมาชิกในองค์กร หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดเสวนาทางวิชาการร่วมกับประเทศในอาเซียน หรือ กลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสารหลักเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (CEFR) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ 5) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ นันทรัตน์ เกื้อหนุน (2560 : 74-76) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของครู โรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบบริหารการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนประถมศึกษา มี องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.การวางแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 2)การดำเนินการพัฒนา 3) การประเมินผลการพัฒนา 2.การเสริมสร้างแรงจูงใจ 3.การประสานงาน 4.การส่งเสริมสนับสนุน และ 5.การนิเทศ เป็นองค์ประกอบซึ่งมีความเหมาะสมเป็นไปได้ มีประโยชน์และมีความถูกต้อง

2. ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีเกณฑ์ในการตรวจสอบการใช้ภาษาอังกฤษ และไม่มีการหาจุดด้อยในการใช้ภาษาอังกฤษของตัวเอง ทำให้ไม่สามารถกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของตนเอง สอดคล้องกับ ประภาพร ผาจันทร์ (2561 : 120) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาครูให้เกิดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาครูให้เกิดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษที่ดีนั้น ควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1.วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2.การพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3.การจัดสรรงบประมาณ และ 4.การเป็นต้นแบบที่ดี 2) ด้านการสร้างแรงจูงใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดโอกาสในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ขาดความร่วมมือกับบุคลากรในโรงเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ภาษาอังกฤษ จึงไม่มีแรงจูงใจส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับ มนัสวี ดวงลอย (2558 : 161) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้าน

สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ส่งผลต่อปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษด้านความเข้าใจด้านประสบการณ์ส่วนตัว และด้านคำศัพท์ 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา คือ ขาดความรู้และการพัฒนาทักษะการด้านพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คลังคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีไม่มากพอ สอดคล้องกับ ญัฐญา หุ่นน้อย (2561 : 41) วิจัยเรื่อง ปัญหาและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของพนักงานไทย : กรณีศึกษา บริษัท บีซีเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการพูดภาษาอังกฤษของพนักงานบริษัท BOL จำกัด คือ 1.การไม่มีโอกาสพูดภาษาอังกฤษ และไม่ได้ฝึกฝน 2.ความอาย กลัว และประหม่าในการพูดภาษาอังกฤษ 3.การไม่รู้คำศัพท์ 4.ไม่รู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ 4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน คือ ไม่มีงบประมาณในการจัดสรรเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษอย่างเพียงพอ ไม่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษให้เป็นประจำ และหน่วยงานต้นสังกัดไม่มีโครงการอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ ทิยาพร ศิลป์ (2559 : 38) วิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคด้านการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงานของวิศวกร : ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัทเอกชน ประกอบธุรกิจก่อสร้างแห่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า การที่วิศวกรโยธาจะสามารถพูดภาษาอังกฤษในการทำงานได้นั้นจะต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ความรู้ทางภาษาหรือทักษะทางภาษา บทบาทองค์กรต่อการพัฒนา บุคลากรและวิธีการฝึกฝนทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเอง ปัญหาและอุปสรรคด้านการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงานของวิศวกรโยธา คือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กร นั่นคือ ขาดบทบาทขององค์กรที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลากรด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงาน 5) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีโอกาสได้สื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ พูดคุยภาษาอังกฤษกับเพื่อนร่วมงาน เจ้าของภาษา ชาวต่างชาติ หรือหน่วยงานทางภาษาโดยตรง และขาดการมีส่วนร่วมในการนำชาวต่างชาติเข้ามาแลกเปลี่ยนและพัฒนาภาษาอังกฤษด้านการสื่อสาร สอดคล้องกับ อรอนงค์ ชมก้อน (2558 : 49) วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งในปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ คือ ไม่มีการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ แนวทางการแก้ปัญหา คือ จัดโครงการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ควรมีนโยบายการอย่างจริงจัง โดยการสร้างและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาภาษาอังกฤษของตนเองอย่างชัดเจน กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา สอดคล้องกับ วันวิสา วิเชียรรัตน์ สายทิพย์ ยะฟู และประเทือง ภูมิภัทราคม (2562 : 188-190) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ทักษะเป็นเพราะว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยใช้รูปแบบ Self-Model ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดอัตลักษณ์ทัศนหรือมโนภาพแห่งตน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบการพัฒนาดตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาดตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การนำไปใช้ (Self-Implementation)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินตนเอง

2) ด้านการสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารต้องเริ่มต้นเป็นแบบอย่างในการสื่อสาร และให้โอกาสให้สมาชิกในองค์กรได้มีโอกาสในการพัฒนาดตนเองทั้งภายในและภายนอกร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ สอดคล้องกับ ภราดร สุขพันธ์ (2561 : 92-93) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน พบว่า การที่จะพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อบัณฑิตสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ในยุคปัจจุบันก็ต้องอาศัย หลักการในการช่วยเสริมแรง สร้างแรงกระตุ้น และผลักดันให้บัณฑิตเกิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คือ การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) คือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นเจตคติหรือทัศนคติความคิด ความสนใจ การเห็นคุณค่า และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เป็นสภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น ประกาศนียบัตร รางวัลเกียรติยศ เป็นต้น 3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนา ผู้บริหารควรมีการพัฒนาและ ปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเข้าอบรม การฝึกพัฒนาทักษะโดยการทดสอบ หรือประเมินทักษะภาษาอังกฤษ การฝึกทักษะ หรือหาโอกาสพัฒนาทักษะด้วยตนเองโดยการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ สอดคล้องกับ ภราดร สุขพันธ์ (2561 : 93) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน พบว่า การที่จะพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อบัณฑิตสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ในยุคปัจจุบันก็ต้องอาศัยการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือ การเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะ (More Knowledge and More Skills) เป็นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้ครอบคลุม สามารถใช้ได้ ใช้ถูก ใช้เป็น และใช้อย่างคล่องแคล่ว เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากแหล่งเรียนรู้หลากหลายรอบตัว เช่น เจ้าของภาษา ป้ายต่าง ๆ กล้องผลิตภัณฑ์ รายการโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เป็นต้น 4) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน หน่วยงานต้นสังกัดควรมีส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม การใช้ภาษาอังกฤษ อย่างหลากหลาย ควรจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับผู้บริหาร และควรมีการอบรมทบทวน การทดสอบระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในทุก ๆ ปี สอดคล้องกับ นันทิยา ดวงภูมิเมศ และนันทิดา จันทรางศุ (2559 : 89-92) บทความนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ประกอบด้วย การออกแบบงานวิจัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้คนไทย ตลอดจนแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารภาษาอังกฤษ พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของคนไทย หนึ่งในแนวทางเพื่อจัดการความเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ คือ การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อ

การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเรื่องของท่านไปสู่วิถีโลก และได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาโดยตรง 5) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ ควรจัดหาวิทยากร บุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเจ้าของภาษามาจัดการศึกษาร่วมกับสมาชิกในองค์กร ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรได้เข้าร่วมพัฒนาความรู้และทักษะผ่านการอบรม สัมมนา สอดคล้องกับ ปรัชญา เรื่องฤทธิ์ และคณะ (2562 : 500-501) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในบริบทของประเทศไทย บทความมุ่งนำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการและเสนอแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศในบริบทประเทศไทย พบว่า แนวทางการเรียนรู้ภาษานั้นเกิดขึ้นได้ คือ การเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (Learning through interaction) คือ กระบวนการ เรียนรู้ภาษาที่เกิดขึ้นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ ผู้เรียนต้องมีเป้าหมายและแรงจูงใจที่จะใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับคนอื่น เพื่อให้คนอื่นเข้าใจในสิ่งที่เราต้องการสื่อความหมาย ต้องมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะสามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่ง และมีพื้นฐานทางภาษา เพียงพอที่จะสื่อสารเป็นเบื้องต้นกับคนอื่นได้ แล้วจึงพยายามทำความเข้าใจคนที่สื่อสารด้วย เป็นการเรียนรู้ภาษาจากคน อื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารควรนำแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้ง 5 ด้าน จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต่อตนเอง และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. สนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ขอบประมาณสนับสนุนในการจ้างครูเจ้าของภาษามาสอนเพิ่มเติมในโรงเรียน
3. ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3
2. ศึกษาวัฒนธรรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้บริหาร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษของผู้บริหารสู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ สุริพันธ์. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 9(2). 279-280.
- ณัฐพร มุลอคา. (2560). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสาร
ออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
<http://www.edujournal.ru.ac.th>
- ณัฐญา หุ่นน้อย. (2561). ปัญหาและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของพนักงานไทย
: กรณีศึกษา บริษัท บีซีเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน). [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิยาพร ศิลปี. (2559). ปัญหาและอุปสรรคด้านการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการทำงานของวิศวกร
: ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัทเอกชน ประกอบธุรกิจก่อสร้างแห่งหนึ่ง. [สารนิพนธ์คณะสังคมสงเคราะห์-
ศาสตร์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์. (2551). ความสำคัญของภาษา. เข้าถึงได้จาก
http://human.tru.ac.th/elearning/thai_for_com/lesson1/content21.html.
- นฤมล สุ่นสวัสดิ์. (2549). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทรัตน์ เกื้อหนุน. (2560). การบริหารการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนประถมศึกษา.
[วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทิยา ดวงภูมิเมศ และ นันธิดา จันทรางศุ. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารด้วย
ภาษาอังกฤษของคนไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 35(2). 78-96.
- ประภาพร ผาจันทร์. (2561). การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาครูให้เกิดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ. [วิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์ และคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในบริบทของประเทศไทย
การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562 “สังคมผู้สูงวัย :
โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา”. เข้าถึงได้จาก
http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2562Vol10No1_48.pdf

พิมพ์ใจ ภิบาลสุข. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการสื่อสาร.

โรงพิมพ์การศาสนา: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

ภราดร สุขพันธ์. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน.

มนัสวี ดวงลอย. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาของมหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

วันวิสา วิเชียรรัตน์ สายทิพย์ ยะฟู และประเทือง ภูมิภักทราคม. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(2).

185-186.

ศิริรักษ์ ธีรบรรจงเจริญ. (2560). ความต้องการในการพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษแก่บุคลากรระดับ

หัวหน้างาน และผู้บริหารระดับต้นในบริษัทเอกชน เขตจังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์สาขาวิชา

บริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร]. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3. (2565). กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.

เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/cmarea3.go.th/hrdcma3/งานส่งเสริม-ยกย่อง-เชิดชู>

เกียรติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการฝึกฝนและพัฒนาภาษาอังกฤษตามกรอบ

มาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ (CEFR) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา.

เข้าถึงได้จาก <http://www.cri2.go.th/wp-content/uploads/2022/06/7.-ว-555-แนวทางการ>

พัฒนาภาษาอังกฤษ

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). จุดเน้นเชิงนโยบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์). เข้าถึงได้จาก

<https://www.tw-tutor.com/downloads/จุดเน้นเชิงนโยบาย%20ร.ม.ศธ%20นายแพทย์ธีร>

เกียรติ.

อรรชนิดา หวานคง. (2559). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 English Teaching in

the 21st Century. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 7(2). 310-314.

อรอนงค์ ชมก้อน. (2558). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ

ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยาลัยเทคนิคระนอง.

EF Education First. (2565). CEFR และ EF SET. <https://www.efset.org/th/cefr/>.

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

ธารทิพย์ ช้วนนา¹

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

เลเกีย เขียวดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขวัญชัย ช้วนนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครสวรรค์

จารุวรรณ ไธงาม

วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 6 สิงหาคม 2564

รับตีพิมพ์: 13 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง จำนวน 57 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการจัดการเรียนรู้ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬา

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง ขวัญชัย ช้วนนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร E-mail : najarn9@gmail.com

แห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่ากับ 40.04 คิดเป็นร้อยละ 80.08 และนักศึกษามีความพึงพอใจ โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบบูรณาการ ทักษะการจัดการเรียนรู้

MODEL OF INTEGRATED LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP LEARNING MANAGEMENT
SKILLS FOR PHYSICAL EDUCATION STUDENTS, FACULTY OF EDUCATION, THAILAND
NATIONAL SPORTS UNIVERSITY LAMPANG CAMPUS

Tanthip Khuana¹

Thailand National Sports University Lampang Campus

Khwanchai khuana

Kamphaeng Phet Rajabhat University

Lakia Khieodi

Kamphaeng Phet Rajabhat University

Pitsamai Robchanachai

Poolsook

Kamphaeng Phet Rajabhat University

Jaruwan Raikham

Nakhon Ratchasima College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Research Article

Received: 6 August 2021

Accepted: 13 October 2023

The purposes of this research were 1) to develop a model of integrated learning management to develop learning management skills for physical education students in Faculty of Education Thailand National Sports University, Lampang Campus and 2) to study the results of using the model of integrated learning management to develop learning management skills for physical education students in Faculty of Education Thailand National Sports University, Lampang Campus. The samples were 57 students of 3rd year students in Physical Education Program, Faculty of Education, Thailand National Sports University, Lampang Campus in academic year 2021. The samples were selected by cluster random sampling. Research tools were 1) a model of integrated learning management to develop learning management skills for physical education students in Faculty of Education, Thailand National Sports University, Lampang Campus 2) an achievement test 3) an assessment form of learning management skills 4) a questionnaire for student satisfaction. The data were analyzed by using means and standard deviation.

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Khwanchai Khuana Kamphaeng Phet Rajabhat University E-mail : najarn9@gmail.com

The results showed that: 1. The results of appropriateness of the model development of integrated learning management to develop learning management skills for Physical Education students in Faculty of Education, Thailand National Sports University, Lampang Campus was at a high level. 2. The results of the model implementation of integrated learning management to develop learning management skills for Physical Education students in Faculty of Education, Thailand National Sports University, Lampang Campus found that an average score of learning management skills of students was 25.52 at 81.54 and their satisfactions toward the implementation of instructional model were at a high level.

Keywords: Model of Learning management, Integrated Learning, Learning management skills

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาช่วยกำหนดทิศทางของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า (ประไพ เอกอุ่น, 2542) การจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีโอกาสได้สะท้อนความคิดจากสิ่งที่ตนเองปฏิบัติในห้องเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้กล่าวข้างต้น เป็นการมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและยึดหลักการบูรณาการ (Integration) ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการบูรณาการความรู้กับการดำรงชีวิตอย่างสมดุล เนื่องจากสมองของผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ หรือความเชื่อได้ดีเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนมองเห็นรูปแบบและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เชื่อมโยงผสมผสาน ช่วยให้มีการถ่ายโยงความรู้และทักษะระหว่างวิชาต่างๆ ได้ อีกทั้งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติที่การแก้ปัญหาหรือสถานการณ์จะมีลักษณะเชื่อมโยงเป็นองค์รวมมากกว่าการมองปัญหาเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งและในการแก้ปัญหาจะใช้ความรู้ที่มีมาทั้งหมดเป็นเครื่องตัดสินใจ (ฝ่ายวิชาการ เทคโนโลยีสยาม, 2550)

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษาไทย คือ ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี สภาพการเรียนการสอนโดยทั่วไปตั้งแต่ประถมศึกษาไปจนถึงมหาวิทยาลัย คือ การศึกษาเอาวิชาเป็นตั้ง ครูถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำ การเรียนที่เน้นการถ่ายทอดและการท่องจำเนื้อหาวิชาดังกล่าว ก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ ดังเช่น ผู้เรียนคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและสิ่งแวดล้อม ทำให้ไม่เป็นการพัฒนาบุคคลที่จะสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต (ประเวศ วะสี, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับ จารึก อะยะวงค์, (2560) ที่ระบุไว้ว่าคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงไปกับสถานการณ์ปัจจุบัน คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาไม่มีคุณภาพ ปัญหาด้านหลักสูตรการเรียนการสอนที่อิสระตามบริบทชุมชนไม่มีมุมมองหรือโลกทัศน์ด้านการศึกษาที่แคบ ความไม่เชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างสังคมกับสถานศึกษาและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ จึงส่งผลให้คุณภาพการศึกษาไทยมีความอ่อนด้อยกว่าหลาย ๆ ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ด้วยเหตุนี้แนวทางการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมไปถึงการบูรณาการการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน และควรมีการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบมากกว่าการใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง (Gonzalez, 2012) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาที่ผ่านมาของคณะผู้วิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนพลศึกษา และ

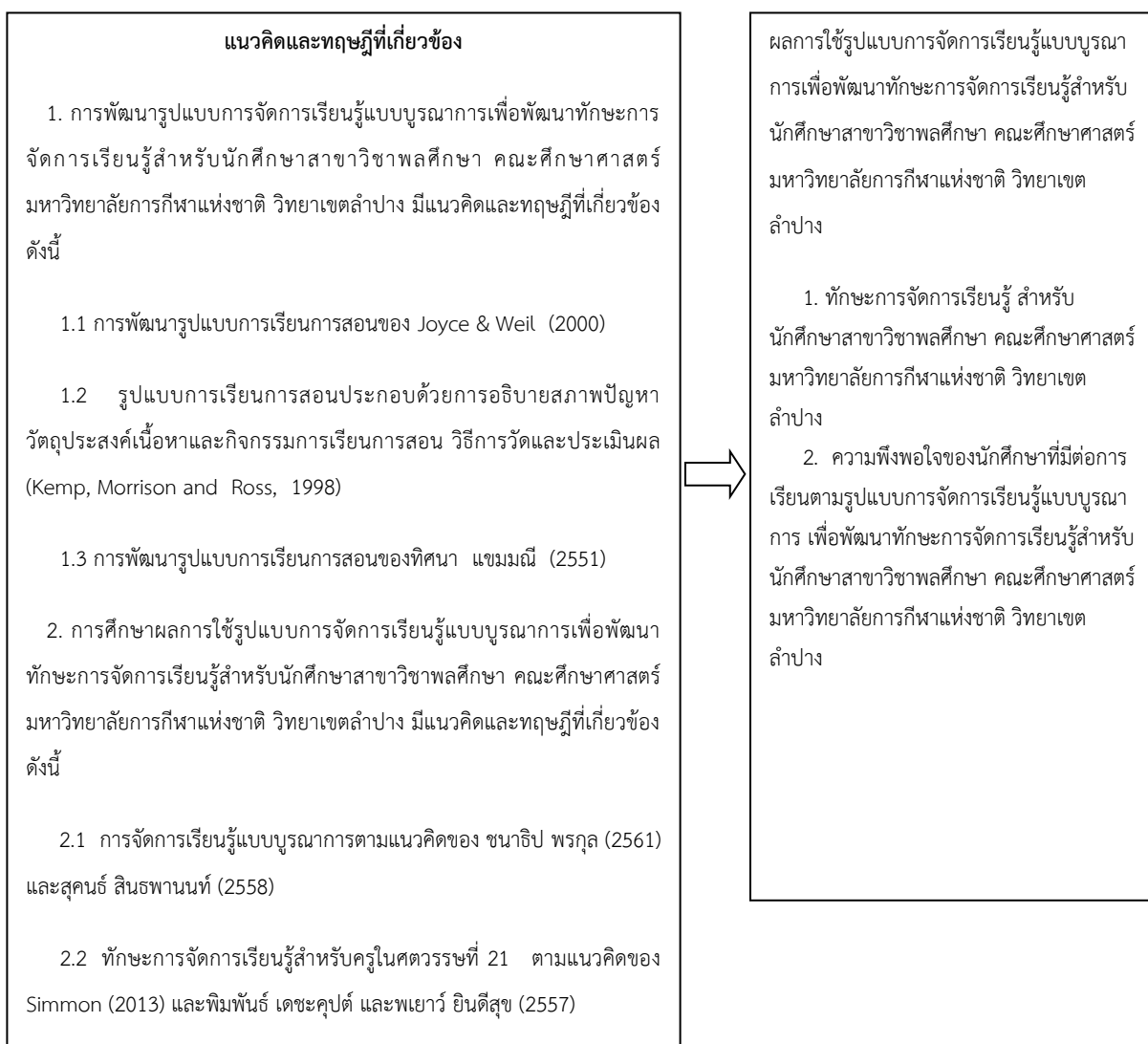
รายวิชาวัดประเมินผลทางพลศึกษา พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้สอนเป็นผู้บรรยายความรู้และผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบไม่มีส่วนร่วมในการเรียน เวลาผู้สอนถามหรือให้แสดงความคิดเห็น ผู้เรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนแบบที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการบวนการเรียนการสอน หรือการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Instructor Center) ในภาคทฤษฎีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายตามเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนในภาคปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่ในการสาธิตการทดลองต่าง ๆ ให้นักศึกษาดูแล้วจึงให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานตามใบงานหรือใบกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการซักถามนักศึกษาในบางครั้ง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ หรือเพื่อควบคุมชั้นเรียนให้นักศึกษาใส่ใจกับการเรียน แต่ก็ยังมีเป็นส่วนน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าปริมาณเนื้อหาที่ต้องสอนมีเป็นจำนวนมาก หากใช้เวลาในการซักถามนานเกินไปจะทำให้การสอนไม่ทันตามแผนการสอนหรือรายละเอียดของคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ ในการจัดการเรียนการสอนดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงยังเป็นการสอนแบบแยกเนื้อหาแต่ละวิชาทำให้นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากแต่ละวิชาเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ และสอดคล้องกับ เบญจวรรณ ทิมสุวรรณและ รัชนิ สรรเสริฐ (2555: 2-13) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีประสบการณ์ในการดำเนินงานตามสภาพจริง เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิชากับการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ข้อค้นพบจากงานวิจัยทางการศึกษาหลายเรื่องพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากความเป็นมาและปัญหาในชั้นเรียนดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง และสามารถนำผลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการผลิตบัณฑิตให้เป็นบุคลากรวิชาชีพทางการศึกษา ด้านพลศึกษาที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research & Development : R&D)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ประกอบด้วย หมู่เรียนที่ 1-2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ รวมจำนวน 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง
2. แบบวัดทักษะการจัดการเรียนรู้
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย ใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ด้านวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 1 คน และด้านพลศึกษา จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน
2. ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มเพื่อวิพากษ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

3. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง โดยเก็บข้อมูล ในระหว่างการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ตามตารางเรียน ปกติ สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในภาคต้น ปีการศึกษา 2565 ระหว่างเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการจัดการเรียนรู้หลัง สิ้นสุดการเรียนการสอน ทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ทำการ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจากแบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย แบบบันทึกการ สนทนากลุ่ม วิเคราะห์โดยการนำข้อมูลจากกลุ่มต่างๆ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ปรากฏผล ดังนี้

1.1 ผลการจัดประชุมกลุ่มย่อย ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่า รูปแบบมีความชัดเจน เหมาะสมกับ การนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา ควรเพิ่มขั้นตอนการสอนที่มีการนำเทคนิค วิธีการสอนใหม่ๆ และให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

1.2 ผลการวิพากษ์รูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่า รูปแบบมีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน นำไปใช้ได้ง่าย ควรมีการบูรณาการที่หลากหลายและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

1.3 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง มี ขั้นตอนการสอน 3 ขั้น มี 5 องค์ประกอบ เรียกว่า SETUP MODEL ประกอบด้วย 1) การเตรียมการสอน ประกอบด้วย S = Survey : ทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การดำเนินการสอน ประกอบด้วย E = Experience : จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการจากประสบการณ์ตรง, T = Teaching experiment : ทำ การทดลองสอนเพื่อให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้, U = Unity : การผสมผสานให้กลมกลืนเพื่อให้ได้องค์ ความรู้จากการบูรณาการ 3) การวัดผลประเมินผล ประกอบด้วย P = Prove : การประเมินผลตรวจสอบ ข้อมูล และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการ จัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต

ล่ำปาง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.31$, $S = 0.64$)

2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการวัดทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนเท่ากับ 40.04 คิดเป็นร้อยละ 80.08

2.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $S = 0.58$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตล่ำปาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.31$, $S = 0.64$) เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวทางการนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนของ Joyce & Weil (2009) ที่มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Orientation to the Model) ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ (Goal) ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) หลักการสำคัญ (Major Concept) ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน 2) ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการจัดเรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนแตกต่างกันไป 3) ระบบสังคมหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social

System) เป็นการอธิบายบทบาทของครูและผู้เรียน 4) หลักการแสดงการโต้ตอบหรือตอบสนอง (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีการที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล การสร้างบรรยากาศอิสระโดยไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด 5) ระบบการสนับสนุน (Support System) เป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ เตชะและชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) พบว่า รูปแบบการศึกษาชั้นเรียนแบบเรียนรู้ร่วมกันมี 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความเป็นมาของรูปแบบ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยกระบวนการสอนดำเนินการเป็น 2 วงจร คือ วงจรที่ 1 เตรียมความรู้พื้นฐานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้แก่อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาครู และวงจรที่ 2 คือปฏิบัติการศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน แบ่งออกเป็น 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เรียนรู้ร่วมกันผ่านบทเรียนมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน และขั้นตอนที่ 2 การสอนตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และครั้งที่ 2 ทบทวนบทเรียนที่ดีร่วมกันมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนร่วมกันและขั้นตอนที่ 2 การสอนตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียนโดยรูปแบบการศึกษาชั้นเรียนแบบเรียนรู้ร่วมกันมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชัย ขวัญและธารทิพย์ ขวัญ (2561) ได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (สงสัย) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา (ไม่รู้) ขั้นตอนที่ 3 ขั้นรวบรวมข้อมูล (สู่คำตอบ) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (สอบสวน) และขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุป (ชวนสรุป) การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำมีความรู้สึกซึ่งนอกเหนือจากการเรียนในหนังสือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เกิดการเรียนรู้กระบวนการวิจัยมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยมีจรรยาบรรณในการทำวิจัยเกิดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเกิดทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านการสร้าง สรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ ทักษะในการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีมและภาวะการเป็นผู้นำทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ทักษะด้านการสื่อสารสนทนาและรู้เท่าทันสื่อทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมถึงทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และทักษะการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์นับเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. จากผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่ากับ 40.04 คิดเป็นร้อยละ 80.08 และมีความพึงพอใจของนักศึกษา โดยรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $S = 0.58$) เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง มีรูปแบบการเรียนการสอนขั้นตอน วิธีการในการจัดการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนครบถ้วนสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชัย ขวัญและคณะ (2561)

พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ $83.53/83.72$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและก่อนเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานการวิจัยของ Khuana, K., Khuana, T. & Santiboon, T. (2017) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อปลูกฝังทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อปลูกฝังทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ $80.73/80.98$ สอดคล้องกับ Joyce & Weil (2009) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย เป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและสมมติฐานที่รองรับรูปแบบ หลักการและมโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน และผลจากการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนของผู้เชี่ยวชาญที่ได้พิจารณาตรวจสอบซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินไว้ในระดับมาก และได้เสนอแนะในเรื่องของขั้นตอนการสอน ในขั้นก่อนจัดประสบการณ์ การทบทวนประสบการณ์ ความรู้เดิมของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหรือปฏิบัติกิจกรรมการอ่านย่อยๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน ในขั้นหลังจัดประสบการณ์ ควรมีทั้งการสรุปผลการคิดจากสถานการณ์ และประเมินผลโดยการบันทึกคะแนนจากการวัดผลการคิดรายบุคคล/กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) ในเรื่องกฎของการฝึกหัดที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง การฝึกซ้ำๆ หรือการกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ซึ่งส่งผลให้เกิดขั้นตอนการสอนที่เน้นการวิจัย 5 ขั้น คือ (1) กำหนดปัญหา (2) กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา (3) รวบรวมข้อมูล (4) วิเคราะห์ข้อมูล และ (5) สรุป เกิดกระบวนการรู้คิดหรือกระบวนการทางปัญญาและสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า 1. การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสรุปผลได้ดังนี้ การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) และดำเนินกระบวนการวิจัยแบบ Deming Cycle มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) โดยผู้สอนใน 2 รายวิชาร่วมกันกำหนดหัวข้อความคิดรวบยอด เนื้อหา ปัญหา และเกณฑ์การตัดสิน จัดทำแผนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (Do) โดยพัฒนาแผนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ นำไปทดลองใช้จัดการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนา ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ (Action) ผู้สอนร่วมกันพิจารณาข้อบกพร่องที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขและวางแผนในการดำเนินการในครั้งต่อไป 2. ผลที่เกิดจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า

นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการอยู่ในระดับมาก ส่วนทักษะกระบวนการในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และเจตคติของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู โดยการกำหนดเป็นปรัชญา วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ หรือวัตถุประสงค์ รวมทั้งการบูรณาการในรายวิชาที่สอน

2. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรเป็นอาจารย์ในสถาบันผลิตครูที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตลอดจนเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่สะท้อนคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ และมีความสามารถในการสอนที่เป็นการสอนแบบบูรณาการกับรายวิชาต่างๆ

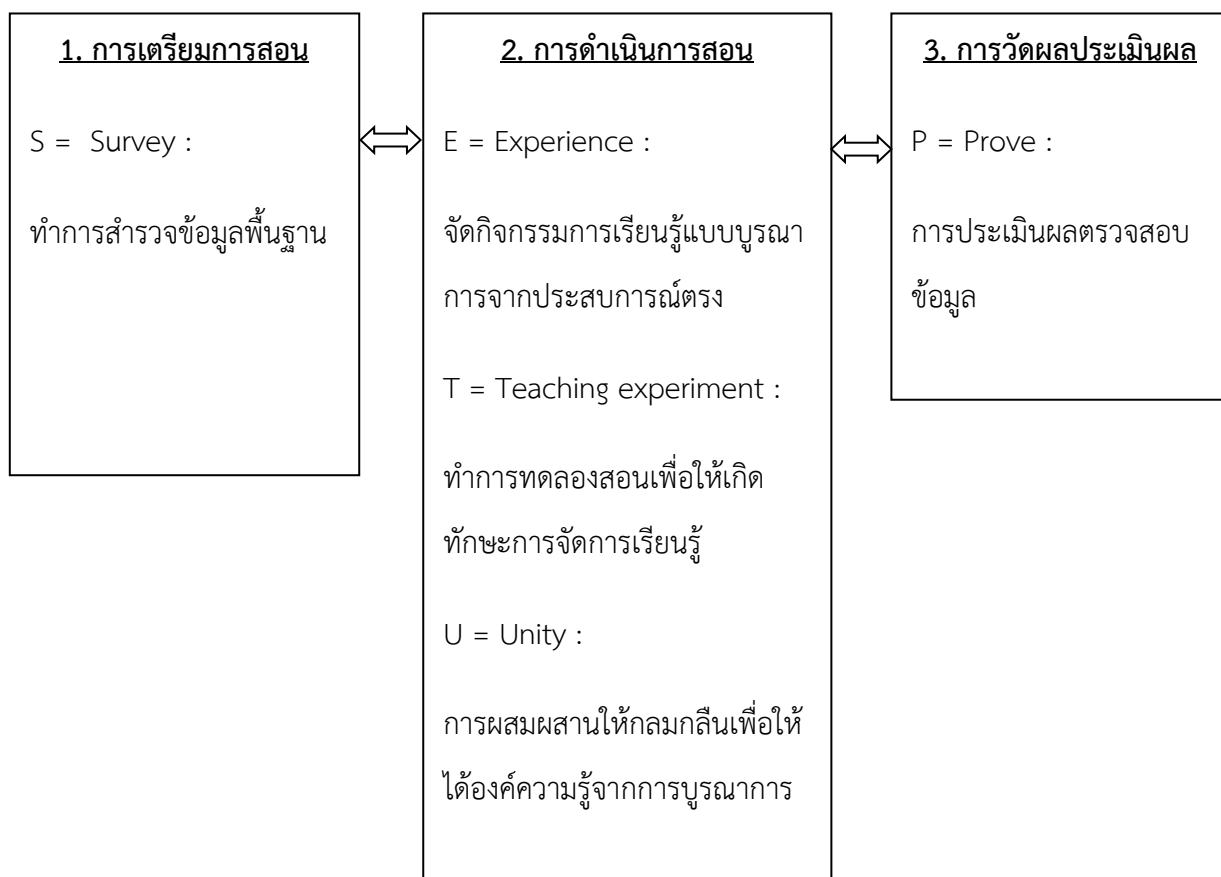
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้พัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ที่สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และสนองต่อการศึกษา 4.0 หรือออกแบบบูรณาการกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่น

2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ไปใช้ในสถาบันอื่นและนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

การนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง ไปประยุกต์ใช้ควร ดำเนินการศึกษารายละเอียดของรูปแบบดังสรุปในแผนภาพต่อไปนี้



ภาพ 2 แผนภาพขั้นตอนการนำรูปแบบ SETUP MODEL ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย ขั้วนาและธารทิพย์ ขั้วนา. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบเน้นวิจัย : กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 24(1), 1-16.
- ขวัญชัย ขั้วนาและคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 7(2), 77-96.
- จารึก อยะวงค์. (2560). *การศึกษาไทย : ปัญหาอยู่ที่ไหนกันแน่?*. สำนักพิมพ์มติชน.
- ชนาธิป พรกุล. (2561). *กระบวนการสร้างความรู้ของครูกรณีการสอนบูรณาการ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ ทิมสุวรรณและรัชนิสรเสรีญ. (2555). “การบูรณาการ: กระบวนทัศน์ในการประกันคุณภาพการศึกษา.” *วารสารการพยาบาลและการศึกษา* 5,2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 2-13.
- ปาริชาติ เตชะและชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). การพัฒนารูปแบบการศึกษาชั้นเรียนแบบเรียนรู้ ร่วมกันที่ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 24 (3) 114-129.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ปฏิรูปการศึกษาไทย : ยกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากหายนะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ประไพ เอกอ่อน. (2552). *การศึกษาไทย*. สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฝ่ายวิชาการ เทคโนโลยีสยาม. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Management)*. โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑา ชุ่มสุนนท์. (2557). การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*. 7(1), 423-435.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21*. 9119 เทคนิคพรินต์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้การสอนตาม
เจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนรู้การสอน” แนวทางการจัดการ
เรียนรู้แบบบูรณาการ*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Gonzalez, J. (2012). *Promoting higher order thinking in mathematics* [Unpublished master's
thesis]. Kean University.

Johnson, D.W., and R.T. Johnson, and E.J. Holubec. (1994). *Cooperative in the Classroom*.
6th ed. Interaction Book Company.

Joyce, B. and M. Weil. (2009). *Model of Teaching*. 5th ed. Prentice-Hall.

Joyce, Bruce.R. And Weil, M. With Shjower B. (2000). *Model of Teaching*. 6th ed. Allyn
and Bacon.

Kemp, J.E. ; Morrison, G.R. and ross, S.M. (1998). *Designing effective Instruction*. 2nd. ed.
Mervill.

Khuana, K., Khuana, T. & Santiboon, T. (2017). An instructional design model with the
cultivating research-based learning strategies for fostering teacher students' creative
thinking abilities. *Educational Research and Reviews*. 12(15), 712-724.

Simmon, C. (2013). *Teacher Skills for the 21st Century* [Online]. Available :
http://www.ehow.com/list_6593189.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร
เพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วีรวิชัย บุญส่ง¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สุนทร อ่อนฤทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 24 กุมภาพันธ์ 2566

รับตีพิมพ์: 12 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน 2) เปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และ 3) เปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร ภาคเรียนที่ 1/2565 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2565 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัย พบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) วางแผนสำรวจ (Plan) 2) เตรียมความพร้อม (Prepare) 3) ออกเดินทางค้นหา (Collect) 4) จำแนกข้อมูลลงบันทึก (Classify) 5) สรุปผลการเดินทาง (Conclude) และ 6) แบ่งปันข้อค้นพบ (Share) 4 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

2. นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่านักศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง วีรวิชัย บุญส่ง e-mail: jayejsuntom@gmail.com

**DEVELOPMENT OF OUTDOOR LEARNING ACTIVITIES FOR SUBJECT ED 1101104
CURRICULUM DEVELOPMENT TO SUPPORT SCHOOL-BASED CURRICULUM
DESIGN SKILLS FOR SOCIAL STUDIES STUDENTS, THEPSATRI RAJABHAT
UNIVERSITY**

Veeravit Boonsong¹

Thepsatri Rajabhat University

Suntorn Onrit

Thepsatri Rajabhat University

Research Article

Received: 24 February 2023

Accepted: 12 October 2023

This research aimed 1) to develop outdoor learning activities; 2) to compare school curriculum design skills before and after using the outdoor learning activities; and 3) to compare school-based curriculum design skills between students using the outdoor learning activities and the control group of students. The samples were 60 of first-year social studies students who enrolled in the course ED 1101104 Curriculum Development in the academic year 1/2022. The samples were divided into 2 groups: 30 students in the experimental group and 30 students in the control group. The research instruments used in this research were outdoor learning activities, outdoor learning lesson plans, normal learning lesson plans, and an assessment form of school-based curriculum design skills. The data were analyzed by using average, standard deviation and t-test.

The results showed that:

1. Outdoor learning activities comprise six steps: 1) Plan 2) Prepare 3) Collect 4) Classify 5) Conclude and 6) Share. The content validity of the learning activities was at the highest level.

2. The students who studied using the outdoor learning activities had higher school curriculum design skills after using the outdoor learning activities at the statistically significant level of .05.

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Veeravit Boonsong e-mail: jayejsuntorn@gmail.com

3. The students who studied using the outdoor learning activities had higher school curriculum design skills than the students who studied in the normal learning lesson plan at the statistically significant level of 0.05.

Keywords: Outdoor learning activities, School-based curriculum design skills, Curriculum Development

บทนำ

การจัดการด้านอุดมศึกษาของไทย ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2459 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการฝึกอบรมผู้สำเร็จการศึกษาให้มาทำงานกับหน่วยงานของรัฐ (วรารณ บวรศิริ, 2541) มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาต่างๆในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่ม พัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี (คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา, 2542) ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ก็ยังมีลักษณะเป็นสถาบันระดับสูงที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต การให้ความรู้ที่ต่อเนื่อง การวิจัย การให้บริการวิชาการในรูปแบบต่างๆ หรือการขึ้นนำด้วยวิชาการ ตรงตามที่สังคมต้องใช้ ตรงกับปัญหาของสังคม และตรงตามความจำเป็นของสังคม

จากความสำคัญดังกล่าวของการศึกษาอุดมศึกษาไทยจะเห็นได้ว่า เพื่อให้เกิดลักษณะดังกล่าวข้างต้น การผลิตบัณฑิตนั้นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเข้ามาช่วยจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนประกอบกับสังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน และการดำเนินชีวิตมากขึ้น ผู้ที่สามารถปรับตัวมีทักษะด้านการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังขององค์กรย่อมเป็นที่ต้องการของสถาบันองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่เพื่อให้ก้าวทันสู่โลกแห่งอนาคตโดยอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสังคมโลกนั้น จึงไม่ควรแต่มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้แค่เนื้อหาสาระวิชาในห้องเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนควรเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนอกห้องเรียนและควรฝึกทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษใหม่

การศึกษานอกห้องเรียน (Outdoor Education/ Outdoor Learning) เป็นการจัดประสบการณ์ที่ทำให้หลักสูตรและการเรียนการสอนมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น การศึกษานอกห้องเรียนมิใช่ศาสตร์หรือสาระการเรียนรู้ที่แยกตัวออกมาโดด ๆ ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนดังเช่นวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ แต่เป็นวิธีการ กระบวนการ เป็นวิธีสอนนอกห้องเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดที่สำคัญแนวคิดหนึ่ง ที่ถูกกำหนดไว้ใน “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ที่กำหนดโดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังที่กล่าวไว้ในตอนแรกการจัดโปรแกรมประสบการณ์นอกห้องเรียนทำได้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง ได้ฝึกกระบวนการคิดการแก้ปัญหา พัฒนาทักษะเจตคติ (อรนุช ลิมตศิริ, 2560)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2562) เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษามีคุณลักษณะ ข้อหนึ่งว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรทางด้านการเรียนการสอนที่จะส่งผลให้ครู มีความรู้ความสามารถสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการศึกษาของชาติ โดยรายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร เป็นรายวิชาที่ออกแบบรายวิชาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว และเป็นรายวิชาที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรรายวิชาตามธรรมชาติของสาขาวิชาเอกที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและชุมชน นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร โดยประยุกต์ใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้มีทักษะในการสร้าง การใช้ และการประเมินหลักสูตร ใช้การสะท้อนคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองในการเป็นครูที่ดี มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการที่จะให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้นั้นแนวทางจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ไปปรับใช้ได้จริงในการประกอบวิชาชีพในอนาคต จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

อนึ่งการจัดการศึกษาของประเทศไทย ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาโดยตลอด เนื่องจากมีเสียงสะท้อนกลับว่า มีสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตออกไปแล้วไม่ตรงตามความต้องการของตลาดหรือไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งที่มาของปัญหาเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเชื่อว่ามาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นตำราทางวิชาการมากกว่าประโยชน์ในการนำไปใช้หรือขาดการบูรณาการความรู้เข้ากับความเป็นจริงของชีวิต การเรียนรู้ในห้องเรียนนั้นเมื่อเทียบกับความรู้ที่มีอยู่จริง ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง (อรนุช ลิมตศิริ, 2560) ดังนั้นจึงเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน (Outdoor Education/ Outdoor Learning) จึงมีความสำคัญและถึงเวลาที่จะต้องให้ความสนใจในวิธีการเรียนการสอนแบบวิธีการเรียนรู้ในโลกจริง ๆ ทำให้เกิด

การเรียนรู้ขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา เนื่องจากองค์ความรู้ต่าง ๆ นั้นมีอยู่ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ประกอบไปด้วยเรื่องราวเหตุการณ์หลากหลายรูปแบบ แง่มุม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนอันกว้างใหญ่ผ่านประสบการณ์ตรงจากสภาพจริงในวิถีชีวิต และการเรียนรู้จากวิถีชีวิตในชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ในขณะเดียวกันทั้งผู้คนที่แตกต่างกันด้วยช่วงวัยหลากหลาย มิติเชิงประสบการณ์ย่อมทำให้สถานการณ์การเรียนรู้ในระบบสังคม เป็นเสมือนโจทย์การฝึกฝนทักษะสำคัญของผู้เรียนทั้งทักษะการคิด ทักษะชีวิต การสื่อสารและเสริมสร้างการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนร่วมแก้ปัญหา และสร้างสรรค์สังคมต่อไป (Sharp, 1973)

งานวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการนำกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนมาใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งแนวกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาไปประกอบวิชาชีพครู ต้องมีทักษะในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรรายวิชาตามธรรมชาติของสาขาวิชาเอกที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและชุมชน สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ได้ปฏิบัติไปปรับใช้ในการประกอบวิชาชีพ และสามารถออกแบบพัฒนาหลักสูตรขึ้นจริงในอนาคตได้

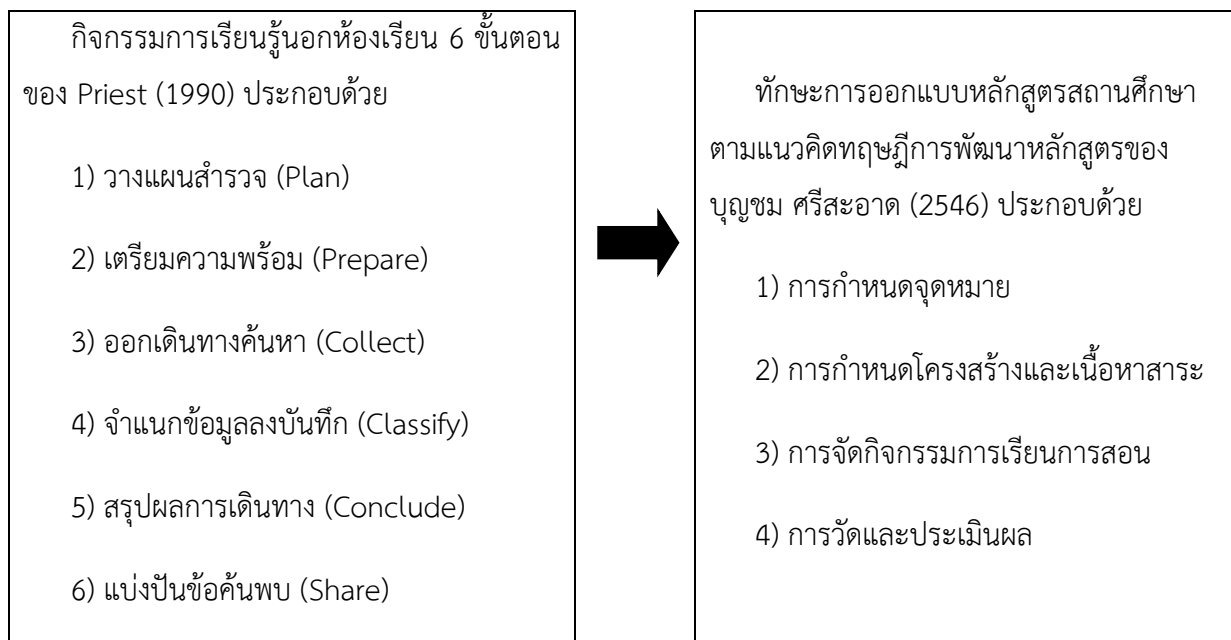
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร กับนักศึกษากลุ่มปกติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวนทั้งสิ้น 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 60 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ศศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร แล้วนำมาทำการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Randoms Sampling) ได้หมู่เรียน 651147101 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และได้หมู่เรียน 651147102 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พุทธศักราช 2565

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งสิ้น 16 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 64 ชั่วโมง ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนของ Priest (1990) 6 ขั้นตอน คือ 1) วางแผนสำรวจ (Plan) 2) เตรียมความพร้อม (Prepare) 3) ออกเดินทางค้นหา (Collect) 4) จำแนกข้อมูลลงบันทึก (Classify) 5) สรุปผลการเดินทาง (Conclude) และ 6) แบ่งปันข้อค้นพบ (Share) แบ่งเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทำความรู้จักกับหลักสูตร จำนวน 2 ครั้ง รวม 8 ชั่วโมง
- 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 4 ครั้ง รวม 16 ชั่วโมง
- 3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ภาคนามการศึกษาหลักสูตรในสถานศึกษา จำนวน 4 ครั้ง รวม 16 ชั่วโมง
- 4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การออกแบบหลักสูตรสำหรับสถานศึกษา จำนวน 6 ครั้ง รวม 24 ชั่วโมง

แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนสังคมศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร ออกแบบโดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) วางแผนสำรวจ (Plan) 2) เตรียมความพร้อม (Prepare) 3) ออกเดินทางค้นหา (Collect) 4) จำแนกข้อมูลลงบันทึก (Classify) 5) สรุปผลการเดินทาง (Conclude) และ 6) แบ่งปันข้อค้นพบ (Share) (Priest, 1990) แผนละ 4 ชั่วโมง จำนวน 16 แผน รวม 64 ชั่วโมง ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร แผนละ 4 ชั่วโมง จำนวน 16 แผน รวม 64 ชั่วโมง ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบ

ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.60 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

3.4 แบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการสร้างและออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาของ (Sal or and Alexander, 1974) เป็นแบบความเรียง (Essay Test) จำนวน 7 ข้อ 30 คะแนน โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนสังคมศึกษา และด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.55 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด จากนั้นนำไป tryout กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

4 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับดีมาก

3 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับดี

2 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับพอใช้

1 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ใน

ระดับควรปรับปรุง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ก่อนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา (Pre-test) จำนวน 7 ข้อ ใช้เวลา 90 นาที

4.2 ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองทั้งหมด 16 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง รวม 64 ชั่วโมง (ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทำความรู้จักกับหลักสูตร จำนวน 8 ชั่วโมง กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 วางแผนสำรวจ (Plan) ผู้วิจัยให้นักศึกษากำหนดกรอบในการศึกษาหลักสูตรให้ครอบคลุมประเภทของหลักสูตร ประเด็นในการวางแผนนั้นจะต้องครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรในภาพรวมทั้งหมด ขั้นที่ 2 เตรียมความพร้อม (Prepare) ผู้วิจัยและนักศึกษาร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญที่จะต้องได้รับการลงพื้นที่ไปศึกษาข้อมูลร่วมกัน ขั้นที่ 3 ออก

เดินทางค้นหา (Collect) นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบการศึกษา ประเด็นที่ต้องการจะศึกษา ขั้นที่ 4 จำแนกข้อมูลลงบันทึก (Classify) นักศึกษาร่วมกันจำแนกข้อมูลที่ได้รับเป็นประเภทเป็นหมวดหมู่ และจัดทำเพื่อเตรียมจัดทำรายงานสรุปการศึกษานอกห้องเรียน ขั้นที่ 5) สรุปผลการเดินทาง (Conclude) จัดทำรายงานสรุปผลการศึกษานอกห้องเรียน และ ขั้นที่ 6 แบ่งปันข้อค้นพบ (Share) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียนในประเด็น “หลักสูตรคืออะไร หลักสูตรมีลักษณะใด และหลักสูตรมีความสำคัญอย่างไรต่อผู้เรียน”)

4.3 หลังจากจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้รู้นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา (Post-test) จำนวน 7 ข้อ ใช้เวลา 90 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องและประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้รู้นอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับเกณฑ์การแปลผลช่วงคะแนนความเหมาะสมของกิจกรรม ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2558) ดังนี้

คะแนน 4.51 -5.00	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.51 -4.50	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมาก
คะแนน 2.51 -3.50	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 1.51 -2.50	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1.00 -1.50	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบความเรียง (Essay Test) นำมาตรวจให้คะแนน แล้วนำมาเทียบช่วงคะแนน สำหรับเกณฑ์การแปลผลช่วงคะแนน ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของสมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม (2554) ดังนี้

คะแนน 24.25 -30.00	คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับดีมาก
คะแนน 18.50 -24.24	คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับดี
คะแนน 12.75 -18.49	คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาได้ในระดับพอใช้

คะแนน 7.00 -12.74 คะแนน หมายถึง นักศึกษามีทักษะการออกแบบหลักสูตร
สถานศึกษาได้ในระดับควรปรับปรุง

5.3 เปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา
โดยการหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และทดสอบค่า t-test แบบ dependent Samples

5.4 เปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา หลังการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้
โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และทดสอบค่า t-test แบบ
Independent Samples

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่พัฒนาขึ้นมีทั้งสิ้น 4 หน่วยการเรียนรู้
ประกอบด้วย

1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทำความรู้จักกับหลักสูตร จำนวน 2 ครั้งใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรม 8
ชั่วโมง มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 4.54 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและ
ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 4 ครั้งใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรม 16
ชั่วโมงมีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 4.53 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและ
ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ภาคนามการศึกษาหลักสูตรในสถานศึกษา จำนวน 4 ครั้งใช้เวลา
ปฏิบัติกิจกรรม 16 ชั่วโมง มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 4.51 มีความสอดคล้อง
ของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การออกแบบหลักสูตรสำหรับสถานศึกษา จำนวน 6 ครั้งใช้เวลา
ปฏิบัติกิจกรรม 24 ชั่วโมงมีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 4.51 มีความสอดคล้อง
ของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 4.52 มีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน

การจัดกิจกรรม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	12.04	1.251	28	11.025*	.000
หลังเรียน	30	26.38	0.554			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีทักษะการออกแบบ หลักสูตรสถานศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร กับนักศึกษาที่เรียนแบบปกติ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร กับนักศึกษาที่เรียนแบบปกติ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)	df	t	Sig.
กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ	30	19.21	0.845	28	9.025*	.000
กิจกรรมการเรียนรู้นอก	30	26.38	0.554			

ห้องเรียน

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่านักศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนมีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษานั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบได้มีการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คำอธิบายรายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร มีการศึกษาเอกสารตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และหลักการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาจากเอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่เน้นวิธีการเรียนรู้ในโลกจริง ๆ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการปูพื้นฐานวิชาการด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่จำเป็นครบถ้วนแล้ว ผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาจริงเป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับการกิจไปศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน อาทิ สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาเอกชน ศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือสถานศึกษาที่มีลักษณะการศึกษาเฉพาะทาง เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์ โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนเฉพาะความพิการ เป็นต้น เพื่อจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในห้องเรียน เกิดมุมมองที่หลากหลายจากการนำเสนอและอภิปรายร่วมกับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เมื่อผู้เรียนได้รับองค์ความรู้และมุมมองจากการลงพื้นที่ศึกษาจริงแล้วนั้น ผู้สอนจะกำหนดขอบเขตการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาจากโจทย์ของสถานศึกษาเครือข่ายร่วมผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยให้ผู้เรียนฝึกพัฒนาและออกแบบหลักสูตรรายวิชาร่วมกับสถานศึกษาเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ขาดแคลนบุคลากร เมื่อออกแบบและพัฒนาแล้วก็จะนำหลักสูตรดังกล่าวส่งมอบให้กับสถานศึกษานั้นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากสภาพจริงในสถานศึกษา และการเรียนรู้จากบริบทแวดล้อม ธรรมชาติของนักเรียน และความต้องการของสถานศึกษา เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Günseli and Güzin (2017) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับห้องเรียนได้หลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นก่อนวัยเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ซึ่งการวิจัยเรื่องผลกระทบของกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียนต่อการพัฒนาของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าการใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วยตนเองเป็นหลักและยังช่วยให้นักเรียนเรียนรู้โดยการปฏิบัติโดยกิจกรรมในการเรียนการสอนนี้จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งสามารถเปลี่ยนจากการเรียนรู้แค่เพียงทฤษฎีในห้องเรียนเป็นการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้ทำให้นักเรียนเกิดการจดจำในระยะยาว และสอดคล้องกับ Hammerman (1994) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่เป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือในการวางแผนการทำงานระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อพัฒนาบรรยากาศการเรียนการสอนที่ได้ผลดีที่สุด กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจมากขึ้นอีกทั้งยังช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนทำให้เพิ่มในส่วนของทักษะทางสังคมให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน มีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นออกแบบมาช่วยให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่จำเป็นในพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ผู้เรียนสามารถกำหนดลักษณะและรูปแบบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนงานการจัดทำหลักสูตร สามารถรวบรวมข้อมูลที่มีผลต่อการจัดหลักสูตร จัดหารูปแบบการจัดหลักสูตรหลาย ๆ รูปแบบ ทดสอบว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด กำหนดรูปแบบ โครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตรซึ่งรูปแบบของหลักสูตรเป็นอย่างไรนั้นจะแสดงออกให้เห็นชัดเจนในขั้นตอนของการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ โดยผู้เรียนจะต้องพัฒนาหลักสูตรโดยต้องตอบคำถามต่อไปนี้ 1) จะเลือกเนื้อหาอะไร และอย่างไร ให้บรรลุตามเป้าหมาย 2) จะจัดเนื้อหาและเรียงลำดับเนื้อหาอย่างไร 3) จะถ่ายทอดเนื้อหาอย่างไร และ 4) จะประเมินผลการเรียนรู้อย่างไรให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ออกแบบไว้ โดยผู้เรียนต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจบริบทแวดล้อมของสถานศึกษา ความต้องการของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน และความต้องการของนักเรียน โดยกิจกรรมออกแบบมาให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานศึกษาจริงซึ่งผู้สอนจะกำหนดสถานศึกษาให้แต่ละกลุ่มให้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายสามารถนำเสนอและอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ จนเมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและมุมมองที่หลากหลายในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรแล้วนั้น จะมีการฝึกปฏิบัติการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษาเครือข่ายร่วมผลิตนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่มีความต้องการให้ช่วยเหลือในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงานจริงร่วมกับครูผู้สอนจริง และความต้องการหลักสูตรจริง ทำให้ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องใช้ทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ภาระงานประสบผลสำเร็จอีกทั้งยังต้องได้รับความคาดหวังและยังคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการออกแบบหลักสูตรให้สถานศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและใช้องค์ความรู้หลังจากที่ได้ศึกษามาอย่างเต็มที่อีกด้วย สอดคล้องกับ Association of Experiential Education (AEE) (2003) ที่อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ จะช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกปฏิบัติจากการทำงานจริง ในสถานที่จริง ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนมีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ดำเนินการติดต่อประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นๆ มีส่วนร่วมในลงมือกระทำ ได้ฝึกทักษะการสังเกต ตั้งคำถาม และเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับทิตินา แชมมณี (2558) ที่กล่าวว่า การไปศึกษานอกห้องเรียนในสถานที่จริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง มีการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนและสภาพที่แท้จริง เป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน รายวิชา คศ 1101104 การพัฒนาหลักสูตร กับนักศึกษากลุ่มปกติ พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่านักศึกษาที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิดโอกาสให้นักศึกษา ได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาและร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับสถานศึกษาจริง การลงพื้นที่จริงนั้นจะกระตุ้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงทักษะการคิด ทักษะชีวิต การสื่อสารและเสริมสร้างการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนวิชาชีพพร้อมแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สถานศึกษาต่อไป โดยการเรียนรู้จากสถานศึกษาหลากหลายรูปแบบ และหลากหลายแง่มุมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนอันกว้างใหญ่ผ่านประสบการณ์ตรงจากสภาพจริงของสถานศึกษา และการเรียนรู้จากครูผู้สอนจริง ผู้เรียนจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นการฝึกประสบการณ์ในวิชาชีพ ในขณะที่เดียวกันทั้งครูผู้สอน ผู้เรียนที่แตกต่างกันด้วยช่วงวัยหลากหลายมิติเชิงประสบการณ์ย่อมทำให้สถานการณ์การเรียนรู้ในระบบสังคม เป็นเสมือนโจทย์การฝึกฝนทักษะสำคัญของผู้เรียนอีกด้วย จึงทำให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้พื้นฐานในการออกแบบหลักสูตร มีความเข้าใจ สามารถอธิบายชี้แจง เชื่อมโยง และบูรณาการศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งยังได้ฝึกปฏิบัติจากการทำงานหลักสูตรสถานศึกษาจริงที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับ Dowling (2005) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้นอกห้องเรียนจากสถานที่จริงเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนในขณะที่เดียวกันผู้คนที่แตกต่างกันด้วย

ช่วงวัยอันหลากหลายทำให้สถานการณ์การเรียนรู้เป็นเสมือนโจทย์การฝึกฝนทักษะสำคัญของผู้เรียนทั้งทางด้านทักษะการคิดทักษะชีวิตการสื่อสารและยังเป็นการเสริมสร้างการเป็นสมาชิกที่ดีต่อชุมชนอีกด้วย และสอดคล้องกับ อนุช ลิ้มศิริ (2560) ที่ได้ให้ลักษณะของการศึกษานอกห้องเรียนไว้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่ทำให้หลักสูตรและการเรียนการสอนมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้นการศึกษานอกห้องเรียนมิใช่ศาสตร์หรือสาระการเรียนรู้ที่แยกตัวออกมาโดด ๆ แต่เป็นการศึกษาที่เน้นวิธีการสอนที่มีความเกี่ยวพันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์เพื่อให้ได้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้สอนควรนำเอากิจกรรมการเรียนรู้้นอกห้องเรียน ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เน้นการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนนั้นได้ลองฝึกปฏิบัติหรือเรียนรู้จากการสังเกตการปฏิบัติจริงในสถานที่จริงซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงต่อการจัดการเรียนรู้มากที่สุด
2. ในช่วงของการลงพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้สอนควรสร้างความเข้าใจ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ กำหนดกติกา ขอบเขต แนะนำวิธีการดำเนินการการปฏิบัติตน และชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษานอกห้องเรียน ทั้งนี้ผู้สอนเองต้องทำหน้าที่เป็นในการติดต่อประสานงานไว้ก่อนล่วงหน้า และคอยเป็นที่ปรึกษา ติดตาม กำกับ ดูแล และในบางครั้งอาจต้องคอยช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นระหว่างการลงพื้นที่ด้วย เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นมีความราบรื่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
3. การเลือกสถานที่ศึกษานอกห้องเรียนนั้นผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความหลายของพื้นที่ โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มจำเป็นต้องได้รับประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกันและสามารถนำประสบการณ์ของตนเองมานำเสนอและอภิปรายแลกเปลี่ยนกันชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดแง่มุม แนวคิด ปัญหา และอุปสรรคที่มีความหลากหลายทำให้การศึกษานั้นมีความครอบคลุมกับประสบการณ์จริงที่อาจจะต้องเผชิญมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรทำการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้้นอกห้องเรียน กับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ
2. ควรมีนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้้นอกห้องเรียน ไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์หรือแตกต่างไปจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา. (2542). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2562). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทศนา แคมมณี. (2558). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. สุวีริยาสาส์น.
- วรารณ บวรศิริ. (2541) *พัฒนาการด้านการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 9 : การอุดมศึกษาช่วงปีพุทธศักราช 2489-2539*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2554). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- อรนุช ลิ้มศิริ. (2560). การศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10 (3): 1643-1658.
- Association of Experiential Education (AEE). (2003). *Definition of experiential education*. Accessed December 12, 2023. Available from www.aee.org/ndef.html.
- Dowling, M. (2005). *Young children's personal, social and emotional development*. Paul Chapman.
- Günseli Yıldırım and Güzin Özyılmaz Akamca. (2017). The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children. *South African Journal of Education*. 37(2): 1-10
- Hammerman, R. D. (1994). *Teaching in outdoors*. Maryland.
- Priest, S. (1990). The semantics of adventure education. In. *Adventure education*. 113-117. Venture.
- Sal or, G. and Alexander, W. M. (1974). *Planning Curriculum for School*. Rinehart and Winston.

Sharp, L.B. (1973). Basic Consideration in outdoor and camping education. The Bulletin of The National Association of Secondary School Principals.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติทำร่างมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

อภิสิทธิ์ ไพโรจน์¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

มนตรี เต้นดวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 17 มีนาคม 2566

รับตีพิมพ์: 22 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ร่างมาตรฐาน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย 3) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 34 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่างมาตรฐาน 3) แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ ร่างมาตรฐาน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ร่างมาตรฐาน มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง นายอภิสิทธิ์ ไพโรจน์ e-mail : apisit7610@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สื่อมัลติมีเดีย รวบรวมมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ

THE LEARNING MANAGEMENT USING DAVIE'S PRACTICAL SKILLS TEACHING MODEL IN COMBINATION WITH MULTIMEDIA ON LEARNING ACHIEVEMENT AND STANDARD OF THAI DANCE PRACTICAL SKILLS FOR MATTAYOM 2 STUDENTS

Apirit Pairot¹

Songkhla Rajabhat University

Montree Denduang

Songkhla Rajabhat University

Research Article

Received: 17 March 2023

Accepted: 22 October 2023

The objectives of this research were 1) to design and examine the quality of lesson plans using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia for Mattayom 2 students 2) to compare learning achievement pre, during and post learning management using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia on learning achievement and standard of Thai dance practical skills for Mattayom 2 students 3) to compare the practical skills after the learning management using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia with the 80% threshold 4) to study the satisfaction of Mattayom 2 students on the learning management using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia. The populations were randomly selected from Mattayom 2 students in the 2nd semester of the academic year 2022 at Ranodwittaya School, Ranod District, Songkhla. The samples of 34 Mattayom 2 students were selected. The instruments of this research were lesson plans using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia, a learning achievement test on standard of Thai dance, standard of Thai dance practical skills test, a questionnaire of the learning management using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia. The data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test.

The results of the research showed that: 1) The quality of the lesson plans using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia on learning achievement and standard of Thai dance practical skills for Mattayom 2 students were the most appropriate, with an average of 4.92. 2) Students' learning achievement after the learning management were higher after using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia at the

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Apirit Phairot e-mail : apirit7610@gmail.com

statistically significant level of .05 3) Students had higher score of practical skills compared with the 80% threshold after using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia at the statistically significant level of .05 4) The satisfaction of Mattayom 2 students on the learning management using Davie's practical skills teaching model in combination with multimedia in the overall satisfaction were at the highest level

Keywords: Learning Management, Davie's practical skills teaching model,
Multimedia, Standard of Thai dance, Learning achievement, Practical skills

บทนำ

การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวถึง ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา โดยการจัด กิจกรรมการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ: 2553: 8) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาได้กล่าวถึงการ สร้างเสริม และปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งบูรณาการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี กีฬา เข้ากับกระบวนการเรียนรู้และวิถีชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ: 2560: 115) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อธิบายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับ ในสาระนาฏศิลป์ประกอบด้วย มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่าง สร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ: 2551: 182-183) โดยมีความสอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนระโนดวิทยา ในการสนับสนุนทักษะความสามารถของผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความสามารถทางด้านทักษะ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริงใน ชีวิตประจำวัน (โรงเรียนระโนดวิทยา: 2564: 2) สภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนระโนดวิทยา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนนักเรียน 304 คน มีนักเรียนจำนวน 87 คนคิดเป็นร้อยละ 28.62 ของนักเรียน ทั้งหมดที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยได้กำหนดค่าเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะอยู่ที่ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมดต้องมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ 2.5 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2564 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับ 2.5 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.67 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด คือ ร้อยละ 80 (โรงเรียนระโนดวิทยา: 2565: 45) ผลสืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน ปีการศึกษา 2564 เป็นการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ ผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติท่ารำได้ เพราะไม่มีครูเป็น ต้นแบบในการปฏิบัติ รวมถึงผู้เรียนไม่มีความเข้าใจในการใช้สื่อสำหรับการเรียนการสอนในสถานการณ์ ออนไลน์ ไม่มีการทบทวนบทเรียน จึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยเฉพาะทักษะปฏิบัติท่ารำวง มาตรฐาน ซึ่งโดยปกติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ เรื่องท่ารำวงมาตรฐานของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นการปฏิบัติทักษะที่มีความต่อเนื่องกันของเนื้อหา จากเพลงที่ง่ายไปสู่เพลง ที่ยากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำปัญหามาวิเคราะห์ และตั้งข้อสังเกตว่าทักษะปฏิบัติท่ารำวงมาตรฐานของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ไม่มีความต่อเนื่องของการฝึกปฏิบัติ เช่นเดียวกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งอาจจะมีผลต่อการปฏิบัติท่ารำเพลงที่มีความซับซ้อนได้

จากการศึกษาการพัฒนาทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะจากท่ารำที่มีความซับซ้อนน้อยไปยังท่ารำที่มีความซับซ้อนมาก หรือจำนวนท่ารำที่มีความยากขึ้นได้ เพราะการพัฒนาทักษะปฏิบัติของเดวิสมีลำดับขั้นตอนในการฝึกโดยการแยกทักษะย่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทั้งมีครูเป็นต้นแบบ และไม่มีครูเป็นต้นแบบ มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ทิศนา แคมมณี (2552: 39-40) กล่าวว่า เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมากมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ และขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ แซ่เอี้ยว (2560: 53) ได้มีการพัฒนาชุดกิจกรรมขุมนนาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐานโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ผลการวิจัยพบว่า ด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกานต์ อ่อนประทุม (2563: 99) ได้มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐานโดยใช้รูปแบบของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

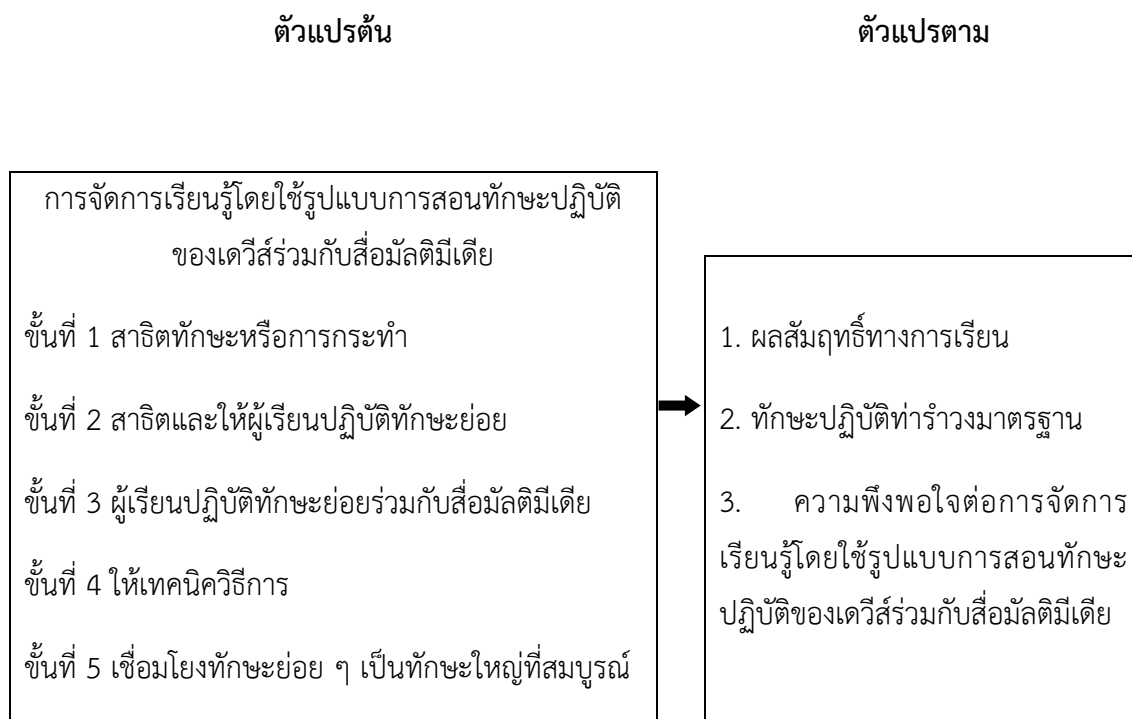
จากการศึกษาการใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบบทเรียนจัดได้ว่าเป็นสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการทบทวนท่ารำได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้องค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดงทั้ง ทำนองเพลง บทร้อง ท่ารำ และการแต่งกาย ตามองค์ประกอบของสื่อผ่านทางข้อความ ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว เสียง และวีดิทัศน์ ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ (2546: 2) กล่าวว่า การใช้มัลติมีเดียในลักษณะปฏิสัมพันธ์ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้หรือทำกิจกรรมรวมถึงสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้ วรานันท์ อิศรปริดา (2565: 38-39) ได้กล่าวถึงแนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนเครือข่ายมัลติมีเดียในอนาคตว่าเทคโนโลยีมัลติมีเดียมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทมากขึ้น และส่งผลต่อการเรียนการสอนในปัจจุบันและอนาคต โดยลักษณะสำคัญของการสอนด้วยเทคโนโลยีมัลติมีเดียมี ได้แก่ มีความหลากหลายสามารถให้การตอบสนองจากระบบอย่างทันทีทันใด แสดงผลข้อมูลได้อย่างมีชีวิตชีวา และสร้างเสริมความกระตือรือร้นของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา แสนสิงห์ (2562: 85-86) ได้มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของ Davies ประกอบสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รำวงมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการสอนพัฒนาทักษะปฏิบัติเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รำวงมาตรฐาน ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติท่ารำวงมาตรฐานเข้าใจกระบวนการปฏิบัติ สามารถฝึกปฏิบัติ ทบทวนท่ารำได้ด้วยตนเองเมื่อไม่มีครูเป็นต้นแบบโดยผ่านสื่อมัลติมีเดีย รวมไปถึงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ร้อยละ 80
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนระโนดวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 314 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนระโนดวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 34 คน ได้มาด้วยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติทำร่างมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีรายละเอียดดังนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ณ พัทลุง ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา จันทร์จิตร ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน อาจารย์ ดร.จกมล บัวแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์สายฝน ฝ้ายแสง ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และอาจารย์ดวงเดือน แสงเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิธีการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนระโนดวิทยา แนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติเดวิส ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องนาฏยศัพท์เบื้องต้นทางด้านนาฏศิลป์ไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องนาฏยศัพท์ในการแสดงร่างมาตรฐาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการแสดงร่างมาตรฐานเพลงคืนเดือนหงาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการแสดงร่างมาตรฐานเพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องการแสดงร่างมาตรฐานเพลงดอกไม้ของชาติ

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านวัดผล ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดการเรียนรู้

1.4 นำคะแนนผลประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีคุณภาพ และความเหมาะสมโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน พิจารณาจากค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไปถือว่าแผนมีคุณภาพและสามารถใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 109)

โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านให้ความคิดเห็นว่างค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92

1.5 ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินใบงาน และการปฏิบัติ ช่องทางในการสื่อสารการสอน ใบงานประกอบการเรียนการสอน

1.6 จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out)

1.7 จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องร่วางมาตรฐาน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาขอบข่ายเนื้อหา ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารนาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์

2.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อเพื่อคัดเลือกไว้ 20 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือพิจารณาว่าข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พิสัย ฤทธิ์จรูญ, 2545: 150)

จากผลการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 เป็นข้อที่ใช้ได้จำนวน 40 ข้อ

2.5 ปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยการเรียงลำดับของตัวเลือกตอบจากข้อความที่สั้นไปยาว ปรับข้อความของแบบทดสอบให้สั้น กระชับ อ่านแล้วเข้าใจขึ้น

2.6 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับทดลองจำนวน 40 ข้อ นำไปใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out)

2.7 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน

2.8 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อเพื่อหาค่าความยาก (p) และอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกความยากง่ายของข้อสอบที่มีความยากตั้งแต่ 0.20 -0.80 และค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ตั้งแต่ 0.20-1.00 จากผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อสอบที่คัดเลือกมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35-0.79 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24-0.47 มีข้อสอบที่เข้าเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ

2.9 นำข้อสอบที่คัดเลือกจำนวน 20 ข้อมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) จากผลการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเชื่อมั่น 0.74

2.10 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องร่างมาตรฐาน ฉบับสมบูรณ์

3. แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติเรื่องร่างมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ มาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับพร้อมด้วยเกณฑ์การให้คะแนน จำนวนประเด็นการประเมิน 5 ด้าน ได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาขอบข่ายเนื้อหา ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติพร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ ประเด็นการประเมิน ประกอบด้วย (1) การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวถูกต้อง (2) การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวสวยงาม (3) การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวที่สื่อทางอารมณ์ (4) การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวต่อเนื่องกัน (5) การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวมีเทคนิคการแสดง โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (กมลวรรณ ตั้งธนาภรณ์, 2563: 25-33)

3.4 นำแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตรฐานประมาณค่ามีระดับการวัด 5 ระดับ

3.5 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างประเด็นการประเมินของแบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนกับตัวชี้วัด มีค่าตั้งแต่ 4.60-5.00 ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติในภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.82

3.6 ปรับปรุงแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย การเขียนคำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน คำอธิบายระดับคุณภาพ และระดับคะแนน ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และประเมินทักษะปฏิบัติทำซ้ำของผู้เรียนได้ตรงประเด็นการประเมิน

3.7 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ ฉบับทดลองนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง(Try out)

3.8 นำแบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติมาหาค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าเชื่อมั่น 0.83

3.9 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ เรื่องร่วางมาตรฐาน ฉบับสมบูรณ์

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการเรียน นานาศิลป์

4.2 ศึกษาเทคนิคการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้วัดความพึงพอใจของนักเรียน

4.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนนานาศิลป์ของนักเรียนซึ่งเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ 4 ด้านประกอบด้วย ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผล และด้านสื่อการสอน จำนวน 20 ข้อ

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณา ความสอดคล้อง

4.5 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยพิจารณาจาก ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 4.00-5.00 ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจใน ภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.93

4.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ไปใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out)

4.7 นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าเชื่อมั่น 0.94

4.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนระโนดวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียน 34 คน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงโดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 แจกรายละเอียดขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ เดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นที่ 2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) เรื่องร่างวมาตรฐาน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 5 แผน 10 ชั่วโมงจนครบทั้ง 5 แผน

ตารางที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กิจกรรมการเรียนรู้	วัน เดือน ปี	เวลา (ชั่วโมง)
เรื่อง นาฏยศัพท์เบื้องต้นทางด้านนาฏศิลป์ไทย	14 กุมภาพันธ์ 2566	2
เรื่อง นาฏยศัพท์ในการแสดงร่างวมาตรฐาน	21 กุมภาพันธ์ 2566	2
เรื่อง การแสดงร่างวมาตรฐาน เพลงคืนเดือนหงาย	24 กุมภาพันธ์ 2566	2
เรื่อง การแสดงร่างวมาตรฐาน เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ	28 กุมภาพันธ์ 2566	2
เรื่อง การแสดงร่างวมาตรฐาน เพลงดอกไม้ของชาติ	7 มีนาคม 2566	2
รวม		10 ชั่วโมง

ขั้นที่ 4 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) หลังทำการสอนครบ 10 ชั่วโมงแล้วจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนมาทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง และทดสอบวัดทักษะปฏิบัติกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) เรื่อง รำวงมาตรฐาน

ขั้นที่ 5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติทำรำวงมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน

ตาราง 2 การวิเคราะห์คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน

แผนที่	เรื่อง	M	S	ผลการพิจารณา
1	นาฏยศัพท์เบื้องต้น	4.92	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
2	นาฏยศัพท์ในการแสดงรำวงมาตรฐาน	4.93	0.09	เหมาะสมมากที่สุด
3	การแสดงรำวงมาตรฐาน เพลงคืนเดือนหงาย	4.92	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
4	การแสดงรำวงมาตรฐาน เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ	4.92	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
5	การแสดงรำวงมาตรฐาน เพลงดอกไม้ของชาติ	4.92	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
เฉลี่ย		4.92	0.47	เหมาะสมมากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด (M= 4.92) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายแผนพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์ในการแสดงรำวงมาตรฐาน มีความเหมาะสมมากที่สุด (M= 4.93) รองลงมา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นาฏยศัพท์เบื้องต้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การแสดงรำวงมาตรฐาน

เพลงคืนเดือนหงาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การแสดงร่างมาตรฐาน เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงร่างมาตรฐาน เพลงดอกไม้ของชาติ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.92$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน

ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ($n = 34$)

ตัวชี้วัด	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
		M	S	M	S	
ศ 3.1 ม.2/2	3	1.59	.66	1.44	.70	-1.04
ศ 3.1 ม.2/3	3	1.00	.82	2.12	.81	5.32*
ศ 3.1 ม.2/4	3	1.24	.96	1.94	.78	2.99*
ศ 3.2 ม.2/2	11	3.82	1.96	8.59	1.44	15.07*
รวม	20	7.65	1.92	14.09	2.18	15.40*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ภาพรวมผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.92 และคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.18 เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด พบว่าตัวชี้วัด ศ 3.1 ม.2/3 ศ 3.1 ม.2/4 และ ศ 3.2 ม.2/2 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ศ 3.1 ม.2/2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ร้อยละ 80

ตาราง 4 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ร้อยละ 80 (n = 34)

ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนหลังเรียน		t
		M	S	
การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวถูกต้อง	12	11.03	.80	10.46*
การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวสวยงาม	12	9.97	.67	3.21*
การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวที่สื่อทางอารมณ์	12	9.32	.59	-2.74*
การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวต่อเนื่องกัน	12	11.35	.73	13.93*
การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวมีเทคนิคการแสดง	12	9.41	.56	-1.97*
เฉลี่ย	60	51.09	2.05	8.78*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม 60 คะแนนได้แก่ 48 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51.09 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย รายด้าน (n = 34)

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	M	S	แปลผล
ด้านผู้สอน	4.68	0.33	มากที่สุด
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.44	0.42	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.59	0.44	มากที่สุด
ด้านสื่อการสอน	4.58	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (M= 4.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านผู้สอน (M= 4.68) ด้านการวัดและประเมินผล (M= 4.59) และด้านสื่อการสอน (M= 4.58) ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกระบวนการเรียนการสอน (M= 4.44)

ผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง รำวงมาตรฐาน มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนได้วางแผน และออกแบบองค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบสมบูรณ์ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ชิ้นงาน / ภาระงาน สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และบันทึกผลหลังสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลิสรา จิตรชนวนิช (2562: 177-182) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้/เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548: 358) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนการจัดการเรียนรู้ว่า จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนตามทิศทาง และขั้นตอนที่ออกแบบไว้ สามารถที่จะเตรียมปัจจัยต่าง ๆ ในการสอนอย่างเป็นระบบ สามารถทำนายผลการสอนได้ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับครูผู้สอน ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา และผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ แซ่เอี้ยว (2560: 52-53) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐานโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐานโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์มีความเหมาะสมและความสอดคล้องเท่ากับ 4.40

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียทั้ง 5 ขั้นตอนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสอนทักษะปฏิบัติ โดยครูผู้สอน การศึกษา ฝึกฝน และทบทวนทำซ้ำด้วยตนเองกับสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งในทุกขั้นตอนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะทำซ้ำให้สมบูรณ์ได้นั้นต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้จากขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งความเข้าใจที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นความรู้ที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่า เรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ การวัดด้านปฏิบัติ และการวัดด้านเนื้อหา และสอดคล้องกับแนวคิดของ ยาวดี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี (2554: 20-26) กล่าวว่าแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน เป็นแบบสอบซึ่งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนโดยเฉพาะ คือใช้สำหรับวัดความก้าวหน้าเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน

และค้นหาข้อบกพร่องของระบบการเรียนการสอนทั้งนี้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นถือว่าเป็นแบบสอบที่มีคุณค่าในการวัดหรือตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้เหมาะสมกว่าแบบสอบประเภทอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนากานต์ อ่อนประทุม (2563: 99) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติร่างมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติร่างมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบของเดวิสมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กายสิทธิ์ ศรีทา (2564: 114) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์ โดยใช้รูปแบบของเดวิส กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์โดยใช้รูปแบบของเดวิสกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการปฏิบัติทำร่าเป็นลำดับขั้นตอนจากทักษะทำร่าที่มีความซับซ้อนน้อยที่สุด ไปยังทำร่าที่มีความซับซ้อนมากที่สุด ในลักษณะของการแยกปฏิบัติทำร่านาฏยศัพท์ส่วนมือ ส่วนเท้า และการน่านาฏยศัพท์ทั้ง 2 ส่วนมารวมกันจนเกิดเป็นการปฏิบัติทำร่าที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dave, 1970 (อ้างถึงใน กมลวรรณ ตั้งชนกานนท์, 2563: 2-3) เสนอลำดับขั้นพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยจากพฤติกรรมที่ซับซ้อนน้อยที่สุด ไปมากที่สุด 5 ขั้น 1) การเลียนแบบ 2) การจัดการ เป็นการปฏิบัติตามคำแนะนำ รวมถึงการปฏิบัติได้เองจากการจำ 3) การปฏิบัติได้เองด้วยความชำนาญแม่นยำ 4) การต่อประสาน เป็นการปฏิบัติที่อาศัยการประสานสัมพันธ์กันของทักษะ 2 ทักษะสามารถจัดลำดับการปฏิบัติได้ และ 5) การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสในขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เป็นการขยายความรู้ความเข้าใจ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติทักษะทบทวนทำร่าได้ด้วยตนเอง และสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ให้เกิดเป็นทักษะใหญ่ที่สมบูรณ์ได้ หลังจากได้รับการสาธิต และปฏิบัติตามครูผู้สอน เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำร่าได้ด้วยตนเอง โดยไม่มีครูผู้สอนเป็นต้นแบบ จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 67) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการเกิดทักษะปฏิบัติ ผู้เรียนจะเกิดทักษะขึ้นได้ จะต้องมีการปฏิบัติในชั้นเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติไปกับผู้สอน โดยผู้สอนอธิบายประกอบ ขั้นปฏิบัติเอง เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเอง เพื่อให้เกิดความแม่นยำ ต้องพยายามไม่ให้เกิดความผิดพลาด และค้นหาความชำนาญ เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือฝึกบ่อย ๆ ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญชำนาญยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ

การประเมินทักษะปฏิบัติของผู้เรียน ครูผู้สอนได้มีการประเมินเป็นระยะ ๆ ตามสภาพจริงในขั้นตอนของการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการด้านทักษะปฏิบัติทำร่าของผู้เรียน นอกจากความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากครูผู้สอนแล้ว สื่อมัลติมีเดียยังเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผ่านทางข้อความ ภาพนิ่ง เสียง และวีดิทัศน์

ได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรณันท์ อิศรปริดา (2565: 25-41) ได้กล่าวถึง มัลติมีเดียเป็นสื่อที่ ออกแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้บูรณาการข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดิทัศน์ และข้อความ เข้าไปเป็นองค์ประกอบเพื่อสื่อสารและให้ประสบการณ์ เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันดดา แสนสิงห์ (2562: 85-86) ได้ศึกษาการ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของ Davies ประกอบสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รำวงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของนักเรียนที่ เรียนด้วยกิจกรรมจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของ Davies ประกอบสื่อมัลติมีเดียเรื่องรำวง มาตรฐานมีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤเบศน์ ระดาเขต (2565: 365-366) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะปฏิบัติการ แสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.11 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 ผลการศึกษาเป็น เช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ครูผู้สอนได้คำนึงถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถอภิปรายผล ออกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.68 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนได้มีการอธิบายเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องใดจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน รวมไปถึงครูผู้สอนได้มีการเตรียมความพร้อมของ เนื้อหาที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คัดเลือกเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอนคอยดูแลผู้เรียนใน ขั้นตอนของการปฏิบัติทำอย่างทั่วถึง เข้าใจระดับความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.59 เนื่องจาก การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนครูผู้สอนมีการวัดและ ประเมินผลทุกขั้นตอน ประเมินผลตามสภาพจริง หรือตามความสามารถของผู้เรียนที่ปฏิบัติได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถพื้นฐานในการปฏิบัติทำของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนั้นยังมีการประเมินผลตามเกณฑ์ที่ กำหนด สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ประกอบด้วยการประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดการเรียนรู้ การประเมินการบันทึกใบงาน การประเมิน ทักษะปฏิบัติระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อสังเกตพัฒนาการทางด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน การประเมิน ทักษะปฏิบัติทำหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และการประเมินวัดผลสัมฤทธิ์หลัง การจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.58 เนื่องจาก ครูผู้สอนได้ออกแบบสื่อการเรียนการสอนใน

ลักษณะของสื่อมัลติมีเดียผ่านทางข้อความ ภาพนิ่ง เสียง และวีดิทัศน์ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยสื่อการสอนสามารถขยายความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแก่ผู้เรียนได้ และสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านกระบวนการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย 4.44 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้สอดคล้องตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิสทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งในขั้นตอนที่ 3 ครูผู้สอนได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองกับสื่อมัลติมีเดีย การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เอื้อต่อการพัฒนาทักษะปฏิบัติ และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนากานต์ อ่อนประทุม (2563: 99) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติร่างมาตรฐานโดยใช้รูปแบบของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติร่างมาตรฐานโดยใช้รูปแบบของเดวิสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.31$, $S = 0.65$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสให้เข้าใจก่อนนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และควรอธิบายขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดียให้ผู้เรียนได้ทราบถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน จึงสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนได้ถูกต้อง

1.2 ครูผู้สอนควรสำรวจความพร้อมของอุปกรณ์ซึ่งเป็นตัวกลางในการใช้สื่อการสอนของผู้เรียน เพราะเนื่องจากสื่อการสอนมัลติมีเดียจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการใช้งาน และศึกษาข้อจำกัดในการเข้าชมสื่อมัลติมีเดีย กรณีเป็นสื่อที่จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการใช้งาน เพราะอาจจะจำกัดการเข้าชม และจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการขยายจำนวนยอดการเข้าชมสื่อ

1.3 ในขั้นตอนที่ 3 ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิส ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ครูผู้สอนควรอธิบายลักษณะ และองค์ประกอบของสื่อมัลติมีเดีย การใช้งานสื่อมัลติมีเดีย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการศึกษาปฏิบัติทำร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนการแยกย้ายไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

1.4 ในขั้นตอนที่ 4 ตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิส การให้เทคนิควิธีการ ครูผู้สอนควรสำรวจความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติทำของผู้เรียนก่อน ถึงจะสามารถให้เทคนิควิธีการได้ เพราะเทคนิควิธีการเกิดจากความเข้าใจในการปฏิบัติทำเบื้องต้น และส่งผลให้สามารถเกิดเทคนิควิธีการที่สวຍงามได้

1.5 ในการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติทำรำของผู้เรียน ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนอธิบายข้อมูลเบื้องต้นในการปฏิบัติทำรำเพลงต่าง ๆ ก่อน เช่น เพลงอะไร ใช้ทำรำอะไร มีนาฏยศัพท์ใดบ้าง และเทคนิควิธีการรำคืออะไร เพื่อเป็นการสำรวจความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจก่อนการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดลองใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่องระบำมาตรฐาน หรือการแสดงพื้นเมือง หรือเนื้อหาที่มีความยาก และความซับซ้อนของกระบวนทำรำ

2.2 ควรทดลองใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ในลักษณะของการฝึกปฏิบัติทักษะเป็นกระบวนกรกลุ่ม เพราะเนื่องจากการสอบปฏิบัติทำรำบางชุดการแสดงผู้เรียนจะต้องสอบปฏิบัติเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม ตามลักษณะของการแสดงชุดนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ตังธนากานนท์. (2563). *การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กายสิทธิ์ ศรีทา. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์ โดยใช้รูปแบบของเดวิส กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กุลิสรา จิตรชญาณิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนากานต์ อ่อนประทุม. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติรำวงมาตรฐานโดยใช้รูปแบบของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *ศาสตร์ศิลป์แห่งการเรียนการสอน*. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.

ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2546). *Multimedia ฉบับพื้นฐาน*. บริษัท เคทีพี คอม แอนด์ คอนซัลท์ จำกัด.

ทิตินา แคมมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤเบศน์ ระดาเขต. (2565). การพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Roi Kaensam Academi*. 7 (ธันวาคม), 365-366.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง*. พิมพ์ครั้งที่ 9. บริษัทสุวีรียาสาส์น จำกัด.

ปนัดดา แสนสิงห์. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของ Davies ประกอบสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง รำวงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิชิต ฤทธิจรูญ. (2545). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. เข้า ออฟ เคอร์รี่ส์.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. ไทยวัฒนาพานิช.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2554). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนระโนดวิทยา. (2564). *หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. โรงเรียนระโนดวิทยา.

โรงเรียนระโนดวิทยา. (2564). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 (Self Assessment Report : SAR)*. โรงเรียนระโนดวิทยา.

วรานันท์ อิศรปริดา. (2565). *มัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ การออกแบบ การพัฒนา และการประเมิน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไลรัตน์ แซ่เอี้ยว. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐานโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส*. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอนฉบับปรับปรุง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.

รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

ณัฐกาญจน์ อนันทรวัน¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 1 มีนาคม 2566

รับตีพิมพ์: 7 ตุลาคม 2566

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู ศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ ศิลปะในห้องเรียนรวม ได้แก่ครูศิลปะ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศึกษาระดับอุดมศึกษาและนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 12 คน กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 30 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม 2)แบบวัดความรู้ ความเข้าใจ 3)แบบประเมินตนเอง 4) แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ 5)แบบประเมินความพึงพอใจ 6) ประเด็นคำถามแบบมีโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น หรือ KAPPA Model คือ 1) ขั้นบูรณาการความรู้ศิลปะและการจัดการเรียนรวม (Knowledge integration) 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียนรวม (Analyze Problems) 3) ขั้นวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะใน ห้องเรียนรวม (Planning) 4) ขั้นการฝึกฝนกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Practice) 5) ขั้นการประเมินและพัฒนาความสามารถ (Assessment and development)

2. ผลการทดลองใช้ KAPPA Model กับกลุ่มทดลอง พบว่า 1) มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการ เรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) การประเมิน ตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย

¹ กรุณาส่งถึง ณัฐกาญจน์ อนันทรวัน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย E-mail: nattakarn.ana@lru.ac.th

80.70 4) ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.47 (ร้อยละ 89.47) 5) การสนทนากลุ่มหลังการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนรวม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการออกแบบกิจกรรมศิลปะสำหรับสอนนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมได้

คำสำคัญ: นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ การจัดการเรียนรู้ศิลปะ ห้องเรียนรวม

MODELS OF ART TEACHER PROFESSIONAL STUDENTS TO ENHANCE ABILITIES IN LEARNING MANAGEMENT IN ARTS FOR STUDENT DIVERSITY IN INCLUSIVE CLASSROOM

Nattakarn Ananrawan¹

Loei Rajabhat University

Research Article

Received: 1 March 2023

Accepted: 7 October 2023

This research and development aimed 1) to develop models of art teacher professional students to enhance abilities in learning management in arts for student diversity in inclusive classroom 2) to evaluate the use of models of art teacher professional students to enhance abilities in learning management in arts for student diversity in inclusive classroom. The sample group in art learning management approaches in inclusive classrooms were 12 art educators in higher education and art teacher professional students. The sample group in the experiment using the model were 30 art teacher students in Faculty of Education, Loei Rajabhat University. The research tools consisted of 1) an interview form to study the guidelines for learning management in arts in inclusive classroom 2) cognitive and understanding test 3) self-assessment form 4) learning management evaluation form 5) satisfaction assessment form 6) structured questions for group discussion

The result demonstrated that

1. The models of art teacher professional students to enhance abilities in learning management in arts for student diversity in inclusive classroom have five stages; known as KAPPA Model which are 1) Knowledge integration 2) Analyze Problems. 3) Planning art activity in inclusive classroom 4) Practice teaching 5) Assessment and development skills

2. The results of the experiment by using KAPPA Mode with the sample group found that: 1) The knowledge and understanding in art learning management in inclusive classroom was higher after learning at the statistically significant level of .05. 2) The self-assessment in the art learning management in inclusive classroom of the sample group was higher after learning at the statistically significant level of .05. 3) The art learning management in inclusive classroom of the sample group was very good at an average score

¹ Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Nattakarn Ananrawan E-mail: nattakarn.ana@lru.ac.th

of 80.70 4) The satisfaction assessment in the use of the KAPPA Model to enhance abilities in learning management in arts for student diversity in inclusive classroom was at highest level with an average of 4.47 (89.47%) 5) The results of group discussions after the experiment revealed that the sample group had knowledge and understanding about learning management in the integrated classroom and they were able to apply knowledge and skills in designing art activities for teaching student diversity in an inclusive classroom.

Keywords: art teacher professional students, art learning management, inclusive classroom

บทนำ

กระบวนการผลิตครูมีความจำเป็นต้องวางรากฐานความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ก่อนที่นักศึกษาครูจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องสอนนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในชั้นเรียนเดียวกัน ตามแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ที่จัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ (Open Society Foundation, 2019) โดยในปัจจุบันการศึกษาแบบเรียนรวมกำลังแพร่ขยายไปยังโรงเรียนทุกจังหวัดทุกสังกัด ทุกระดับชั้น ซึ่งข้อมูลของระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวม โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2565 พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมมีจำนวน 394,465 คน ใน 22,530 โรงเรียน ซึ่งในทางการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม คือนักเรียนที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเนื่องด้วยการขาดความสามารถ (Disability) ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา แต่มีระดับสติปัญญาและความสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเรียนรู้ตามหลักสูตรปกติได้ โดยในการจัดการเรียนรมนั้นวิชาศิลปะไม่มีข้อจำกัดสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากศิลปะเป็นวิชาที่นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ทำให้นักเรียนเกิดความสุข และสามารถแสดงออกทางศิลปะได้อย่างเท่าเทียม ดังที่ Efland (2002) สรุปว่าศิลปะมีความสำคัญต่อมนุษย์ สิ่งต่างๆสร้างขึ้นจากความคิดและอารมณ์ ความรู้สึกรวมถึงการจินตนาการไปสู่การบูรณาการความรู้จากโลกภายนอก เป็นการสร้างความเข้าใจ ช่วยให้ค้นพบความจริง เชื่อมโยงกับขอบเขตความรู้ไปสู่การยอมรับ โดยผู้เรียนพัฒนามุมมองและทักษะประสบการณ์ของตนเองผ่านศิลปะ การนำศิลปะไปใช้กับนักเรียนในห้องเรียนรวมจึงมีผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน ครูศิลปะจึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับโอกาสทางการเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ และใช้ชีวิตร่วมในสังคมอย่างคนทั่วไป นักศึกษาวิชาชีพครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม และเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละประเภทและช่วงวัย สอดคล้องกับ Sakarneh & Abu Nair (2014) ที่นำเสนอว่า ครูต้องสามารถสอนทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนรวมให้มีประสิทธิผล การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนรวมถือเป็นความท้าทายสำหรับครูที่เคยสอนแต่นักเรียนปกติ ครูจึงต้องกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จในห้องเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างหลากหลาย

การผลิตครูศิลปะในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญก่อนที่นักศึกษาจะไปประกอบอาชีพครูเมื่อจบการศึกษา โดยการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมที่มีผู้เรียนที่หลากหลายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่นักศึกษาจะได้นำศิลปะเข้าไปช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จากการศึกษาหลักสูตรการผลิตครูศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาพบว่าในภาพรวมส่วนใหญ่หลักสูตรไม่มีการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมหรือการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นวิชาบังคับ ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะขาดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนรวม และจากการนิเทศการสอนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาพบว่านักศึกษามีปัญหาในการจัดการชั้นเรียนเนื่องจากนักเรียนมีความสามารถและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาจะพบนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในห้องเรียนในเกือบทุกระดับชั้น แต่นักศึกษาครูศิลปะไม่มีความรู้เกี่ยวกับประเภทของนักเรียนในห้องเรียนรวม ไม่เข้าใจวิธีการจัดการชั้นเรียนและการช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้พัฒนาตนเองก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สามารถจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนในห้องเรียนรวมทุกระดับชั้น โดยมีความเข้าใจนักเรียน สามารถจัดการเรียนรู้และประเมินผล การเรียนที่เหมาะสมกับสภาพจริงของนักเรียนและมีการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูให้มียุทธศาสตร์ประกอบสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ Joyce, Weil & Calhoun (2004) คือการกำหนดแนวคิดและหลักการของรูปแบบ มีวัตถุประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผล รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะจึงเป็นการพัฒนาขึ้นตามหลักการและกระบวนการ ด้านทฤษฎี ขัมมณี (2561) ระบุว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ ปรัชญาทฤษฎีหลักการ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ การจัดองค์ประกอบ และเทคนิคการสอน และวลิตา อุ่นเรือน (2563) ที่สรุปไว้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือแผนการดำเนินการสอนที่เป็นระบบสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้และผ่านการทดสอบประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยประกอบการศึกษาสัมภาษณ์ครูศิลปะและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์เป็นรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม และเพื่อเป็นการรับรองรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะที่พัฒนาขึ้น ก่อนนำไปใช้ในหลักสูตรการผลิตครูศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาและนำไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาครูศิลปะในโรงเรียนต่อไป

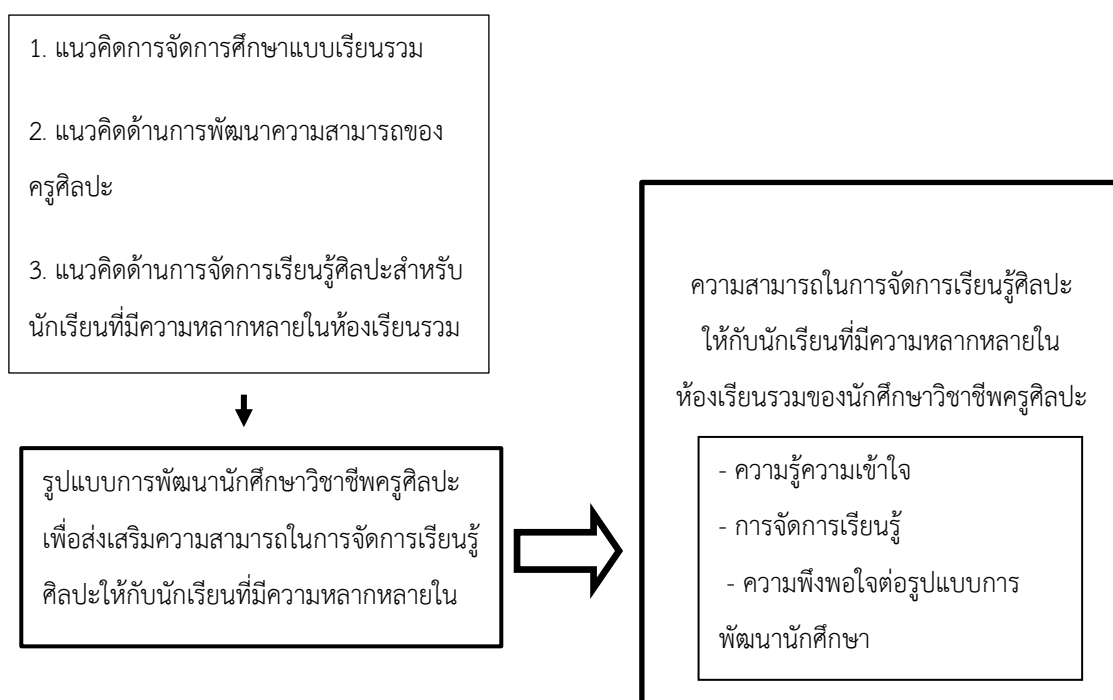
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

2. ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะและการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ แนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม แนวคิดด้านการพัฒนาความสามารถของครูศิลปะ แนวคิดด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลาย และสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาข้อมูล

เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม โดยแบบสัมภาษณ์มี 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ และ 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 12 คน ได้แก่ 1) ครูศิลปะระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 3 คน 2) ครูศิลปะระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน 3) อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน และ 4) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะที่อยู่ในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและได้รับมอบหมายให้สอนศิลปะในห้องเรียนรวม จำนวน 3 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างข้อที่ 1) - 3) คัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนการสัมภาษณ์นำเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพเหมาะสมต่อการนำไปใช้ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นโดยจัดประเภทข้อมูลด้าน สภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมในปัจจุบัน ปัญหาที่พบ แนวทางการพัฒนาครูศิลปะในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมและข้อค้นพบอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมจากการนำข้อมูลที่ได้ศึกษาและสังเคราะห์ในระยะที่ 1 โดยกำหนดองค์ประกอบและเนื้อหาของรูปแบบ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง พร้อมสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ประกอบด้วย 1) แบบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังเรียน เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ 30 คะแนน 2) แบบประเมินตนเองก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นใช้แบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 3) แบบประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ (1) การประเมินคุณภาพของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (2) ความสามารถในการปฏิบัติการสอน (3) พฤติกรรมการสอนและบุคลิกภาพ รวมจำนวน 20 ข้อ 100 คะแนน หลังจากพัฒนารูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมและเครื่องมือในการวัดประเมินผลแล้ว ได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ในทุกประเด็นการประเมิน แสดงว่ารูปแบบและเครื่องมือในการวัดประเมินผลมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม มีการกำหนดประชากร คือนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ

นักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ 1 ภาคเรียนที่ 1/2561 เป็นนักศึกษาที่ผ่านการเรียนในวิชาพื้นฐานการศึกษาและวิชาเอกทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ มีความพร้อมในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การดำเนินการทดลองใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ประเมินก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) ระยะเวลาทดลองจำนวน 10 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC For WINDOW และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการพัฒนานักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ดังนี้ 1) ประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมแบบ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Analytic Rubrics 2) ประเมินด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่มจากผลการประเมินหลังการทดลอง โดยคละกลุ่มตามระดับคะแนน สูง กลาง ต่ำ กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจรูปแบบ คุณภาพของเนื้อหาในการสอนและการนำไปประยุกต์ใช้ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.93

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ปรากฏดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมในปัจจุบัน พบว่า การจัดการเรียนรวม

ในโรงเรียนเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนทุกคนโดยไม่แบ่งแยก โดยพบว่าประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนรวมที่พบมาก คือ สมาธิสั้น พัฒนาการช้ากว่าวัย บกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) และออทิสติก ซึ่งการจัดการเรียนรวมสามารถนำเอาวิชาศิลปะมาจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนในห้องเรียนรวมได้ เพราะศิลปะช่วยสร้างจินตนาการ ทำให้นักเรียนมีสมาธิ เรียนรู้ผ่านกิจกรรม เรียนรู้การใช้วัสดุอุปกรณ์ และยังสามารถนำศิลปะไปบูรณาการกับวิชาอื่นเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น กิจกรรมศิลปะช่วยให้นักเรียนได้แสดงตัวตน ยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่น ภูมิใจในตนเอง อีกทั้งช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น

1.2 ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม พบว่า ครูศิลปะขาดความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และไม่คุ้นเคยกับการสอนนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในห้องเรียนรวม ซึ่งครูต้องเตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย เข้าใจนักเรียน ปรับการสอนแบบร่วมมือให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลและครูต้องคอยเสริมแรงบวกให้กับนักเรียน

1.3 แนวทางการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ พบว่า ควรให้นักศึกษาได้สังเกตการณ์สอนในห้องเรียนรวมเพื่อสร้างประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหา ปรับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เข้าใจความแตกต่างของนักเรียน มีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาศิลปะ สามารถออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผลสำหรับนักเรียนที่หลากหลาย ควรฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาวิชาการศิลปะกับความรู้สาระวิชาอื่นๆ เพื่อช่วยพัฒนาด้านวิชาการให้กับนักเรียน นักศึกษาควรฝึกออกแบบกิจกรรมการสอนที่เร้าความสนใจ สนุกสนาน ฝึกเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ฝึกแก้ปัญหาและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสม และในการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ควรมีประยุกต์ใช้ความรู้ในศาสตร์ศิลปะได้เป็นอย่างดี รักเด็ก ยืดหยุ่น เป็นตัวอย่างที่ดี เน้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเองมากที่สุดและการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน และผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในการพัฒนานักเรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม เป็นการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์และทฤษฎีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปแบบ KAPPA Model ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ

ทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้	สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนานักศึกษาครู (จากการสัมภาษณ์)	องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ
1.หลักการแนวคิด	การสอนศิลปะในห้องเรียนรวมครูต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาศิลปะและการศึกษาพิเศษ	ขั้นบูรณาการความรู้ (Knowledge integration)
2.วัตถุประสงค์		
3.เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	ควรศึกษาสังเกตสภาพจริงของห้องเรียนรวมเพื่อวิเคราะห์ปัญหา	ขั้นวิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียนรวม (Analyze Problems)
4.เทคนิคการสอน		
5.การวัดประเมินผล	ควรสามารถออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความหลากหลาย	ขั้นวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Planning)
(Joyce, Weil & Calhoun, 2004, ทิศนา ขัมมณี, 2561)	ควรมีทักษะการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา	ขั้นฝึกฝนกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Practice)

นักเรียนที่มีความหลากหลาย	
การประเมินผลการสอน ช่วยพัฒนาครูให้ มีสมรรถนะในการสอนที่ดีขึ้น	ขั้นประเมินและพัฒนาความสามารถ (Assessment and development)

องค์ประกอบของรูปแบบ มี 5 ขั้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ขั้นบูรณาการความรู้ศิลปะและการจัดการเรียนรวม (Knowledge integration)

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างองค์ความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ ให้มีความเข้าใจและเชื่อมโยงประเด็น ด้านเทคนิควิธีการสอนศิลปะ เนื้อหาวิชาศิลปะตามหลักสูตรแกนกลาง และการจัดการเรียนรวม โดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบร่วมมือ

2) เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะสามารถเชื่อมโยงประเด็นความรู้และบูรณาการด้านเทคนิควิธีการสอนศิลปะ เนื้อหาวิชาศิลปะตามหลักสูตรแกนกลาง และการจัดการเรียนรวม โดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบร่วมมือ

วิธีการสอน

- 1) การสอนแบบบรรยาย
- 2) การเรียนรู้ด้วยการสืบค้น (Learning to Search)
- 3) การสะท้อนความคิด (Reflective thinking)
- 4) การอภิปราย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และบูรณาการหลักการ ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา เข้าใจความหลากหลายของนักเรียนแต่ละประเภท มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนในห้องเรียนรวมอย่างเหมาะสม พร้อมสะท้อนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมได้อย่างมีหลักการ

2.2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียนรวม (Analyze Problems)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม
- 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม
- 3) เพื่อปรับทัศนคติและทำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความ

หลากหลายในห้องเรียนรวม

วิธีการสอน

- 1) การใช้กรณีศึกษา (Case study)
- 2) เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning)
- 3) การสะท้อนความคิด (Reflective thinking)
- 4) การอภิปราย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของนักเรียนในห้องเรียนรวม
- 2) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้เรียนรู้ปัญหาและลองกำหนดวิธีแก้ปัญหาในแต่ละ

กรณีที่พบ

- 3) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักเรียนในห้องเรียนรวม

2.3 ขั้นตอนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Planning)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะนำความรู้และปัญหาที่พบมาวิเคราะห์สร้างสรรค์

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่เหมาะสมกับนักเรียนในห้องเรียนรวม

- 2) เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะนำกิจกรรมที่วางเอาไว้มาขยายเป็นแผนการ

จัดการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้จริง

วิธีการสอน

- 1) การสะท้อนความคิด (Reflective thinking)

2) การให้คำปรึกษารายบุคคล

3) การอภิปราย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะสามารถออกแบบเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่

เหมาะสมกับนักเรียนในห้องเรียนรวม

2) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับ

นักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ถูกต้อง ครบถ้วนตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

2.4 ขั้นการฝึกฝนกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Practice)

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำเอาไว้มามี

ปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง

2) เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้

ศิลปะในห้องเรียนรวม

วิธีการสอน

1) การฝึกปฏิบัติ (Practice)

2) การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation)

3) การฝึกแสดงออกทางพฤติกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่

มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้น

2) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเกิดการเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์

อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง

2.5 ขั้นตอนการประเมินและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม

(Assessment and Development)

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้รับการประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ และการฝึกกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม ในรูปแบบที่หลากหลาย และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน

2) เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้นำผลการประเมินไปพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

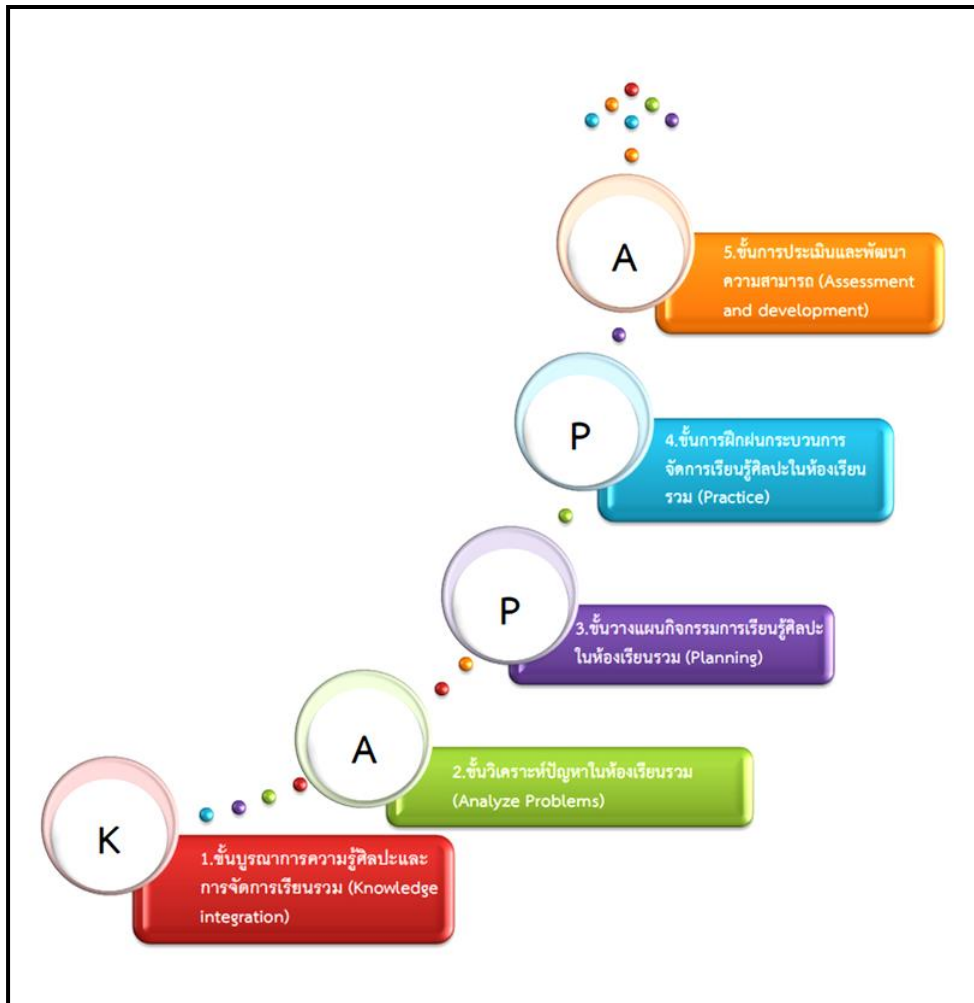
วิธีการสอน

- 1) การสอนแบบสัมมนา (Seminar)
- 2) การสะท้อนความคิด (Reflective thinking)
- 3) การระดมสมอง (Brain storming)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้ประเมินตนเอง เพื่อนสมาชิกในห้องและอาจารย์ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถของตนเองในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม

2) นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้สะท้อนผลและวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการฝึกปฏิบัติจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมของตนเอง และของเพื่อน เพื่อนำไปพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม



ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม หรือ KAPPA Model

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ซึ่งผู้วิจัยนำ KAPPA Model ที่พัฒนาขึ้นนำไปเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ทดลองสอนกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระยะเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ตามตารางสอนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ 1 ภาคเรียนที่ 1/2561 ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนได้นำกระบวนการสอนทั้ง 5 ขั้นของ KAPPA Model มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการสอนแต่ละขั้น โดยผลการทดลองใช้รูปแบบ สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจด้วยข้อสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ 30 คะแนน ทำการวัด

ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมโดยใช้รูปแบบ KAPPA Model ในคาบเรียนที่ 1 และวัดหลังจากจบกระบวนการจัดการเรียนรู้ในคาบเรียนที่ 10 รายละเอียดดังตาราง 2 และตารางที่ 3

ตาราง 2 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(ก)	คะแนน		
	คะแนนก่อนเรียน(30)	คะแนนหลังเรียน(30)	คะแนนความก้าวหน้า
30 คน			
คะแนนเฉลี่ย	19.40	24.43	5.03
คะแนนสูงสุด	25	28	3
คะแนนต่ำสุด	14	18	4

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลการวัดความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	N	M	S	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	19.40	2.73	-9.99*	0.00
หลังเรียน	30	24.43	3.20		

P<0.05

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีคะแนนความก้าวหน้าสูงขึ้นเฉลี่ย 5.03 คะแนน ส่วนในตาราง 3 เปรียบเทียบผลการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ผลการประเมินตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม ประเมินก่อนและหลังการเรียนด้วยรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม หรือ KAPPA Model โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

คะแนน	N	M	S	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	3.32	0.62	-14.54*	0.00
หลังเรียน	30	4.17	0.66		

P<0.05

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการประเมินตนเองก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.32 ในขณะที่ผลการประเมินตนเองหลังเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17

3.3 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม เป็นการประเมินคุณภาพของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมและความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมในสถานการณ์จำลอง โดยมีเกณฑ์การประเมินที่คะแนนเต็ม 100 คะแนน รายละเอียดตามตาราง 5 และตาราง 6

ตาราง 5 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(n) 30 คน	คะแนน
คะแนนเฉลี่ย	80.70
คะแนนสูงสุด	90
คะแนนต่ำสุด	74

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 80.70 อยู่ในระดับดีมาก คะแนนสูงสุด 90 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 74 คะแนน

ตาราง 6 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมิน

ช่วงคะแนน	ผลการประเมิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
80 – 100	ดีมาก	3	10.00
70 – 79	ดี	14	46.66

60 – 69	ปานกลาง	13	43.33
50 – 59	พอใช้/ต้องปรับปรุง	-	
ต่ำกว่า 50	ไม่ผ่าน	-	

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับดีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมาได้ผลการประเมินในระดับปานกลางจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และระดับดีมากจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ประเมินโดยกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบด้านคุณภาพของเนื้อหา ความเหมาะสมของกระบวนการและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา มีผลการประเมินดังนี้

4.1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ประเมินโดยใช้แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม รายละเอียดตามตาราง 7

ตาราง 7 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

หัวข้อที่ประเมิน	M	S	ร้อยละ	แปลผล
ด้านคุณภาพของเนื้อหาที่นำมาสอน				
1. เนื้อหาที่นำมาสอนมีความทันสมัย ครบคลุม และเข้าใจง่าย	4.47	0.56	89.33	มากที่สุด
2. มีการอธิบายและเชื่อมโยงประเด็นต่างๆในบทกับสถานการณ์จริง	4.43	0.56	88.67	มากที่สุด
3. มีการนำเสนอข้อมูลด้านจิตวิทยา ลักษณะเฉพาะของนักเรียนในแต่ละวัยประกอบการอธิบายในแต่ละประเด็น	4.27	0.68	85.33	มากที่สุด
4. มีแบบฝึกหัดให้คิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง	4.40	0.55	88.00	มากที่สุด
5. มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ	4.37	0.71	87.33	มากที่สุด
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน	4.70	0.53	94.00	มากที่สุด
7. มีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง หรือสถานการณ์จำลอง เช่น สื่อคลิป	4.43	0.62	88.67	มากที่สุด

หัวข้อที่ประเมิน	M	S	ร้อยละ	แปลผล
วิดีโอ				
8. เน้นการอภิปรายรายกลุ่ม การวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน	4.60	0.55	92.00	มากที่สุด
9. มีสื่อการสอนที่หลากหลายและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา	4.40	0.66	88.00	มากที่สุด
10. มีการสาธิตการสอนและให้นักศึกษามีส่วนร่วม	4.43	0.62	88.67	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
11. นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ	4.57	0.56	91.33	มากที่สุด
12. นักศึกษาสามารถบูรณาการแนวคิดเพื่อไปจัดการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนได้อย่างหลากหลาย	4.57	0.56	91.33	มากที่สุด
13. นักศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมสื่อการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลได้	4.50	0.56	90.00	มากที่สุด
14. นักศึกษามีความเข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการของนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในห้องเรียน	4.67	0.54	93.33	มากที่สุด
15. นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมได้	4.30	0.64	86.00	มากที่สุด
ผลรวม	4.47	0.59	89.47	มากที่สุด

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.47 ร้อยละ 89.47 โดยหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ข้อที่ 6 เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.70 ร้อยละ 94.00 รองลงมาคือ ข้อที่ 14 นักศึกษามีความเข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการของนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.67 ร้อยละ 93.33 และ ข้อที่ 8 เน้นการอภิปรายรายกลุ่ม การวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 4.60 ร้อยละ 92.00 ตามลำดับ

4.2 ผลการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีกรอบประเด็นคำถาม 3 ข้อ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม รายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการสนทนากลุ่ม

ประเด็นคำถาม	ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม	การจัดการเรียนรู้มีการกำหนดประเด็นที่ให้นักศึกษาได้ค้นคว้าด้วยตัวเองและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องและต่อเนื่องกัน การศึกษาปัญหา และนำปัญหามาเสนอในชั้นเรียนและช่วยกันเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา มีแบบฝึกหัดให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม และมีการนำกรณีศึกษามาเป็นตัวอย่างในชั้นเรียน พร้อมเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในห้องเรียนรวม เป็นการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้นักศึกษาคิดและแก้ปัญหาอยู่เสมอ
2. การบูรณาการเนื้อหาการสอน	เนื้อหาการสอนมีทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ประเภทของนักเรียนในห้องเรียนรวม การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ใช้รูปแบบการบูรณาการแบบสอดแทรกเนื้อหาร่วมกับกระบวนการสอนที่เน้นการร่วมมือระหว่างนักเรียน สร้างสื่อการสอนและการวัดประเมินผลตามสภาพจริง การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลทางศิลปะสำหรับนักเรียนในห้องเรียนรวมที่มีความแตกต่างกัน โดยรวมแล้วเนื้อหาที่นำมาสอนครอบคลุมเชื่อมโยงบูรณาการทั้งทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ สุนทรียะและศิลปวิจารณ์ แต่ต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม
3. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	กลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์อย่างมากในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม เข้าใจความแตกต่างของนักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอนจริง

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าใจรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม และสามารถปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ 10 สัปดาห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใน ด้านเนื้อหาการสอนกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม และสำหรับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กลุ่มตัวอย่างเข้าใจประเภทของนักเรียนในห้องเรียนรวม เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมและสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง

อภิปรายผลการวิจัย

1 รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 บูรณาการความรู้ศิลปะและการจัดการเรียนรวม (Knowledge integration) การเชื่อมโยงความรู้เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกเพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ที่ว่า “การพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ ควรฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้สาระวิชาอื่นๆกับวิชาศิลปะเพราะศิลปะสามารถบูรณาการได้ทุกวิชา นักศึกษาควรฝึกออกแบบกิจกรรมการสอนที่เร้าความสนใจ สนุกสนาน ฝึกเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ฝึกแก้ปัญหาและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสม” ในด้าน Efland (2002) กล่าวว่าศิลปะคือการสร้างสรรค์ผลงานจากแรงบันดาลใจและจินตนาการในการใช้รูปร่างรูปทรงต่าง และการตีความของผู้ชมที่มีต่อผลงานศิลปะ เมื่อมีการบูรณาการกิจกรรมทางศิลปะจึงรวมเอาการรับรู้และการสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีเอกภาพนำไปสู่การพัฒนาความคิดขั้นสูงของนักเรียน ทั้งนี้ นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะจึงต้องมีความรู้ในด้านหลักสูตรและจิตวิทยาเพื่อเข้าใจความแตกต่างของนักเรียน เข้าใจพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถออกแบบกิจกรรม วัดและประเมินผล การเรียนรู้ได้ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการผลิตครูศิลปะให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Bobick (2008) ที่ระบุว่า ครูต้องมีการเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดีทั้งหลักสูตร เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ การสร้างประสบการณ์ทางศิลปะแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนได้มีอิสระในความคิด สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและลักษณะที่แตกต่างกัน สร้างการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการประเมินผล ให้คะแนนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ส่วนนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะควรได้รับการฝึกอบรมและเตรียมพร้อมในด้านการสอนศิลปะแบบร่วมมือด้วย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียนรวม (Analyze Problems) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างองค์ความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนรวมถึงสภาพปัญหาจากห้องเรียนจริงและนำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์เพราะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อันนำไปสู่การแก้ปัญหาผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะ สอดคล้องกับสุรางค์ โค้วตระกูล (2559) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่สะสม ครูต้องพยายามศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมซึ่งจะเป็นวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา และในข้อเสนอของผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ที่ระบุว่า “ควรมีการให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้สังเกตการณ์สอน และฝึกปฏิบัติการสอนในห้องเรียนรวม เพราะจะช่วยให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรง นำปัญหาไปวิเคราะห์เพื่อหาวิธีแก้ปัญหา อีกทั้งเป็นการปรับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับนักศึกษาครูศิลปะ”

ขั้นที่ 3 วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Planning) ในขั้นนี้นักศึกษาวิชาชีพครู ศิลปะจะได้นำความรู้และประสบการณ์ มาออกแบบเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างสื่อการสอน และการวัดประเมินผลสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม โดยการจัดการเรียนรู้ในขั้นนี้ผู้สอน กระตุ้นให้นักศึกษาได้นำความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็ก ลักษณะของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปัญหา อุปสรรคในห้องเรียนรวม มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ มีการศึกษาจาก Case study อภิปรายกลุ่ม วิเคราะห์ วิจัยงานร่วมกันเพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะตกผลึกความคิดและนำไปสู่การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมและนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ที่ว่า “ควรพัฒนานักศึกษาในรายวิชานี้โดยฝึก การออกแบบกิจกรรมการสอนให้เร้าความสนใจ สนุกสนาน ฝึกเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ฝึกแก้ปัญหาใน ห้องเรียน และพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน” สะท้อนให้เห็นถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ ปริญญาตรี วิชาชีพครู(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) ที่ระบุว่าบัณฑิตต้องมีความตระหนักรู้ หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ ทั้งการบูรณาการข้ามศาสตร์ และการบูรณาการ กับโลกแห่งความเป็นจริง และในด้านการจัดการเรียนรู้ ต้องมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่ จะสอนอย่างบูรณาการ และสอดคล้องกับสำคัญของวิชาศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ ประไพลิน จันทน์หอม (2564) สรุปว่า ปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมาก ครูจึงต้องมีหน้าที่ รับผิดชอบต่อคุณภาพนักเรียน ซึ่งศิลปศึกษาในฐานะ 1 ใน 8 กลุ่มสาระของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน ครูผู้สอนจะต้องพัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมศิลปะให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขั้นที่ 4 การฝึกฝนกระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม (Practice) ในกระบวนการนี้ เป็น การสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนจะออกไปสอนจริงในห้องเรียนรวม โดยนำองค์ความรู้ การศึกษาสภาพปัญหาและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายใน ห้องเรียนรวม มาทดลองปฏิบัติ ฝึกจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง หรือห้องเรียนจำลอง สอดคล้องกับ มาตรฐานวิชาชีพครูศิลปะของ National Art Education Association (2009) ที่เสนอว่า ครูผู้สอนศิลปะ สะท้อนให้เห็นถึงระบบการเรียนการสอนจากการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งขั้นการฝึกฝนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ศิลปะในห้องเรียนรวมนี้ ไม่เฉพาะการฝึกปฏิบัติในรายวิชา แต่ควรนำไปสู่การฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียน เมื่อนักศึกษาเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในระยะ ที่ 1 ที่ระบุว่า “ในการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยควรใช้เวลา 1 ภาคเรียนเพื่อเรียนรู้ทฤษฎี วิธีการปฏิบัติ ฝึกทักษะ การแก้ปัญหา ส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนในห้องเรียนรวมเพื่อ สร้างความคุ้นเคย สร้างประสบการณ์ นำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลาย ได้อย่างเหมาะสม”

ขั้นที่ 5 การประเมินและพัฒนาความสามารถ (Assessment and Development) การประเมินผล คือ การประเมินความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการทดลองปฏิบัติการสอนศิลปะในห้องเรียนรวมของ นักศึกษาวิชาชีพครู รวมถึงการประเมินตนเองเพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนารายบุคคล มีการให้ข้อมูล

ย้อนกลับด้วยการให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ และให้ข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเตรียมสื่อการสอน การวัดประเมินผล ทั้งนี้ในกระบวนการขั้นที่ 5 ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันประเมินและอภิปรายผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะรายบุคคล สอดคล้องกับศรียา นิยมธรรม (2544) ที่กล่าวว่า ครูศิลปะต้องหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขการสอนให้ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์การศึกษา การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษามีความสำคัญ ในด้านการวัดพัฒนาการของนักเรียนในด้านการสร้างสรรค์สุนทรียภาพ การรับรู้ อารมณ์ สติปัญญา สังคม และการวัดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความนิยมในศิลปะ เจตคติ ทักษะและการนำไปใช้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

2.1 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ด้วยข้อสอบอัตนัยจำนวน 6 ข้อ 30 คะแนน เป็นข้อคำถามด้านความรู้ ความเข้าใจ และวิเคราะห์ อภิปราย ถึงปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม พบว่า ก่อนเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 19.40 ($S=2.73$) และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.43 ($S=3.20$) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองในการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.32 ($S=0.62$) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 4.17 ($S=0.66$) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งให้เห็นว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม หรือ KAPPA Model ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ดังที่ Reavis (2009) ระบุว่าครูศิลปะจำนวนมากไม่ได้เตรียมพร้อมมากพอที่จะสอนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในวิชาศิลปะ ในขณะที่วิชาศิลปะมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และมีข้อเสนอแนะว่าครูศิลปะควรได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และหลังจากผู้วิจัยได้ทดลองใช้ KAPPA Model นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะมีความรู้ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการสอนศิลปะในห้องเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม ซึ่งประเมินด้าน คุณภาพของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวม ความสามารถในการปฏิบัติการสอน และพฤติกรรมการสอนและบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พัทรินทร์ รุจจิรานุกูล อัฐธนา แพทย์ศาสตร์และสุริยมาศ สุขกลี (2565) ที่นำเสนอไว้ว่า แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรประเมินด้านวิชาการความรู้ ด้านทักษะการสอนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิชาชีพโดย

ให้ความสำคัญกับด้านวิชาการมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะการสอนและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามลำดับ ซึ่งผลการประเมินกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยที่คะแนน 80.70 อยู่ในระดับดีมาก คะแนนสูงสุด 90 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 74 คะแนน เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม KAPPA Model ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับโรดแมปในการเตรียมครูศิลปศึกษาของ UNESCO (2006) ที่ระบุว่า การที่นักศึกษาจะเป็นครูที่ดีนั้นจะต้องมีโปรแกรมฝึกหัดครูที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงความรู้เดิมประสบการณ์ในชีวิตและบทบาทของครูในอนาคต ครูศิลปศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของครูและวิธีการเจรจาต่อรองกับนักเรียนในฐานะนักศึกษาฝึกสอน นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีในการสอนก็จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยทั่วไปครูศิลปะควรมีความรู้ในการสร้างงานศิลปะ วิเคราะห์ ตีความและตัดสินคุณค่างานศิลปะ มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ศิลปะ มีความรู้ในการวางแผนการเรียนการสอนศิลปศึกษา มีความรู้ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอนศิลปศึกษา และมีความรู้ในการวัดประเมินผลการสอนศิลปศึกษา และยังสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพครูศิลปะ สำหรับผู้จบการศึกษาศึกษาวิชาชีพครูศิลปศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ในด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ศิลปะที่มี รูปแบบหลากหลายทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และ รูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์ 2) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีความสามารถปานกลาง และที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรม 3) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกศิลปศึกษาอย่างบูรณาการ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม

จากการประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.47 ($S = 0.59$) ร้อยละ 89.47 โดยหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ข้อที่ 6 เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.70 ร้อยละ 94.00 รองลงมาคือ ข้อที่ 14 นักศึกษามีความเข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการของนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.67 ร้อยละ 93.33 และ ข้อที่ 8 เน้นการอภิปรายรายกลุ่ม การวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นต่างๆร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 4.60 ร้อยละ 92.00 ตามลำดับ และการสนทนากลุ่มในประเด็นด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการเนื้อหาการสอนและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้รับการพัฒนาให้มีความเข้าใจในความหลากหลายของนักเรียนในห้องเรียนรวม ไปจนถึงความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ KAPPA Model เน้นให้นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะได้มีการศึกษาความรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูล เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผ่านการอภิปราย และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเอง

สามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ สร้างสื่อการสอน ตลอดจนสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลนักเรียนในห้องเรียนรวมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ National Art Education Association (2009) ที่เสนอไว้ว่า ครูผู้สอนศิลปะต้องมีความเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งในบริบทของทัศนศิลป์ ครูศิลปะเข้าใจลักษณะความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ครูผู้สอนศิลปะใช้ความรู้ของนักเรียนในการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสม ครูผู้สอนศิลปะสะท้อนให้เห็นถึงระบบการเรียนการสอนจากการปฏิบัติของตัวเอง ครูผู้สอนศิลปะมีความร่วมมือและทำงานร่วมกับนักการศึกษาคนอื่นๆ ได้ ครูผู้สอนศิลปะพัฒนาวิชาชีพของตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่เป็นครูศิลปะ และครูศิลปะสร้างหนทางการเติบโตในวิชาชีพของตัวเองอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียน หรือ KAPPA Model ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นตามหลักสูตรของแต่ละสถาบันและจัดกิจกรรมโดยใช้ระยะเวลาตามความเหมาะสม

1.2 การนำรูปแบบการพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียน หรือ KAPPA Model ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะ ควรมีการวัดระดับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของผู้เรียนก่อน เพื่อผู้สอนจะได้ปรับเพิ่มหรือลดเนื้อหาและกิจกรรม ตามที่ผู้เรียนสนใจหรือต้องการศึกษาเพิ่มเติมเป็นพิเศษ

1.3 ควรมีการวัดพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูศิลปะเป็นระยะ โดยผู้สอนอาจมีการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ใช้กำกับติดตามพัฒนาการด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนรวมของผู้เรียน รวมถึงมีการติดตามในช่วงระยะยาวไปจนถึงกระบวนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาหรือเมื่อนักศึกษาได้ปฏิบัติการสอนจริงในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูศิลปะ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ศิลปะให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายในห้องเรียนรวม เพื่อให้ครูประจำการที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ได้พัฒนาตนเองและสามารถจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพลิน จันทน์หอม.(2564). การศึกษาการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่21. *วารสารครูพิบูล*, 8(2), 255.
- พัชรินทร์ รุจิรานุกูล อัฐฉนา แพทย์ศาสตร์ และสุรีย์มาศ สุขกลี.(2565).แนวทางการสร้างเสริมสมรรถภาพของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*. 9(2), 91.
- วลิดา อุ่นเรือน. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการ ความรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู*. [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรียา นิยมธรรม. (2540). *การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย*. เลิฟแอนด์เลิฟเพรส.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล.(2559). *จิตวิทยาการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2565). *ระบบสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษา สงเคราะห์*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก
http://106.0.176.62/specialbasic/report_guest.php
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี)*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2557, เข้าถึงได้จาก
www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/.../education5year_m1.pdf
- Bobick, B. (2008). *A study of Cooperative Art Education in Elementary Art Classrooms*. Doctoral dissertation, the Graduate Faculty, University of Georgia. Accessed May 15, 2015. Available from https://getd.libs.uga.edu/.../bobick_bryna_200805_edd.pdf
- Efland, A. (2002). *Art and Cognition: Integrating the visual arts in the curriculum*. Teachers College Press.
- Joyce,B. and Weil, M, & Calhoun, E.(2004). *Models of teaching*. Allyn and Bacon.

National Art Education Association. (2009). *Professional Standards for Visual Arts*

Educators. Accessed July 1, 2014. Available from www.arteducators.org/research/NAEA_Art_Ed_Std.pdf

Open Society Foundation. (2019). *The Value of Inclusive Education*. Accessed February 27, 2000. Available from <https://www.opensocietyfoundations.org/explainers/value-inclusive-education>.

Reavis, L. J. (2009). *Art Teacher Preparation for Teaching in an Inclusive Classroom: A Content Analysis of Pre-Service Programs and a Proposed Curriculum*. [Master of Art Education]. Georgia State University.

Sakarneh, M. & Abu Nair, N. (2014). Effective Teaching in Inclusive Classroom: Literature Review. *Journal of Education and Practice*, 5(24) , 30.

UNESCO. (2006). *Road Map for Arts Education In The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century Lisbon, 6-9 March 2006*. Accessed February 28, 2015. Available from http://www.unesco.org/new/fileadmin/htMULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf.

แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาชั้นเรียนศิลปะที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล¹

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โสมฉาย บุญญานันต์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 23 กุมภาพันธ์ 2566

รับตีพิมพ์: 12 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกของชั้นเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และมุ่งเน้นในลักษณะของการวิจัยแบบพหุเทศกรณีศึกษา (Multi-Site Multi-case Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ชั้นเรียนศิลปะที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศแบบมีโครงสร้าง และ 2) แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ด้านเนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ด้านการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ด้านการประเมินการสร้างสรรค์ตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก 2) แนวทางจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกของชั้นเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการจัดกิจกรรม สาระสำคัญ การวางแผนก่อนจัดกิจกรรม บทบาทผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก การสร้างสรรค์ศิลปะ กรณีศึกษา

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล E-Mail: supapun.ws@gmail.com

GUIDELINES OF CHOICE-BASED ART ACTIVITIES TO PROMOTE CREATIVE ART FOR UPPER ELEMENTARY STUDENTS: CASE STUDIES OF BEST PRACTICES ART CLASSROOM

Supapun Wongsaksirikul¹

Chulalongkorn University

Soamshine Boonyananta

Chulalongkorn University

Research Article

Received: 23 February 2023

Accepted: 12 October 2023

The objectives of this research were 1) to study the model of choice-based art activities to promote creative art for upper elementary students and 2) to study of guidelines for choice-based art activities from case studies of best practice art classroom. Qualitative research methods were used to focus on multi-site multi-case research. The sample groups were 3 art classes that are best practices in organizing alternative art activities in Bangkok. Research tools were 1) a structured interview form for teachers with best practices and 2) an observation form of teaching and learning management. Data were analyzed by content analysis.

The results showed 1) the alternative-based art activities designed to promote creative art have 4 aspects of concepts and principles of choice-based art activities, content of choice-based art activities, learning of choice-based art activities, and creative art measurement based on choice-based art activities 2) the guidelines for organizing art activities based on classroom choice with excellent practices have 7 components of principles of choice-based art activities, contents of choice-based art activities, planning of choice-based art activities, teacher roles, appropriate environment, precautions for organizing activities and guidelines for organizing activities in an online platform.

Keywords: Choice-based art activities, Creative Art, Case study

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Supapun Wongsaksirikul
E-mail: supapun.ws@gmail.com

บทนำ

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2574 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มุ่งองค์ความรู้ที่สำคัญ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และ ทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ โดยหนึ่งในแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์คือการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน จากการบอกเล่าโดยครู มาเป็นกระบวนการ ออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการ คิดเป็น ทำ เป็น แก้ปัญหาเป็น วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยนบทบาทของครูให้เป็น ผู้อำนวยการความสะดวก (facilitator) กระตุ้นให้มีการคิดโดยการตั้งคำถามกับผู้เรียน (motivation) เสริมสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) และคอยเป็นผู้ชี้แนะ (coaching) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การจัดการเรียนการสอนต้องมีการเน้นพัฒนาผู้เรียนสู่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลที่มีเครื่องมือในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีความสามารถในการสกัดและคัดกรองข้อมูลที่ควรเรียนรู้ ครูจึงควรมุ่งสอนเกี่ยวกับกระบวนการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ที่เรียกว่ามีจิตแห่งวิทยาการ เกิดการรู้คิด สอนเกี่ยวกับความคิดขั้นสูง การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การจัดการแก้ไขปัญหา การสังเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นการแสดงศักยภาพที่แท้จริงของเขาออกมา รวมทั้งผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริงได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

กิจกรรมศิลปะเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนลงมือทำหรือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการรวบรวมความคิด จินตนาการ ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์แสดงออกมาผ่านสื่อทางศิลปะ เป็นผลงานที่มีกระบวนการสร้างสรรค์ กล่าวคือคือการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ในทางศิลปะ ถ่ายทอดผ่านเทคนิคต่าง ๆ ในทางทัศนศิลป์ จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ คือรูปแบบใหม่มีลักษณะเฉพาะตัวมีลักษณะเป็นงานต้นแบบไม่ซ้ำใคร โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษา และปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ลึก รู้จริงในสาระศิลปะ คือ การจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาบนฐานทางเลือก(Choice-based Art Education) ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างทางเลือกให้กับผู้เรียน นับถือผู้เรียนเสมือนศิลปิน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการตอบสนองความคิดของตนเองและความสนใจผ่านการทำงานศิลปะอย่างอิสระ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นเจ้าของกระบวนการ และกำหนดทิศทางผลงานของตนเองเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และทำให้เข้าใจความหมายในขั้นตอนการสร้างงานศิลปะ (Douglas K., 2012) ดังนั้นแนวคิดในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ:

กรณีศึกษาชั้นเรียนศิลปะที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ศิลปะของนักเรียนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะจากชั้นเรียนศิลปะที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบพหุเทศกรณี (Multi-site Multi-case) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและวางแผนการดำเนินงานตลอดจนกำหนดวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้อง ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บข้อมูลในลำดับขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาเอกสารเพื่อสังเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้ในเบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1)แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 2)แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะ นำมาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็น และสังเคราะห์ข้อมูล นำมาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย การสังเกตการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยผ่านการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence: IOC) ได้ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือเท่ากับ 0.94 แปลผลคือใช้ได้ จากนั้นนำผลจากการตรวจสอบมาปรับปรุง และนำเครื่องมือส่งให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พิจารณา และนำผลการพิจารณาปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้ง

ระยะที่ 2 การทำกรณีศึกษาแบบพหุเทศกรณี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้จะทำการศึกษาข้อมูล โดยการเลือกเจาะจง (Purposive) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาที่จะนำมาใช้ในการทำกรณีศึกษาแบบพหุเทศกรณี (Multi-site Multi-case Research) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะ ที่จัดการเรียนการสอนใน

บริบทประเทศไทย จำนวน 3 แห่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียน/ ชั้นเรียน หรือกลุ่มการจัดการเรียนการสอนศิลปะในบริบทนอกชั้นเรียนปกติ ที่มีชื่อเสียงในการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ 2) จัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 5 ปี โดยใช้วิธีการสังเกตเชิงลึก สัมภาษณ์ผู้สอน สัมภาษณ์ผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์ผลงานศิลปะที่เป็นผลผลิตจากการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การนำเสนอรูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผสมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการทำกรณีศึกษามาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็น และสังเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ วิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และการวิเคราะห์แบบอุปนัย สร้างข้อสรุปจากข้อมูลและนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ดังตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือกและความคิดเห็นของกรณีศึกษา

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ศิลปะบนฐานทางเลือก	ความคิดเห็นของกรณีศึกษา
เปิดโอกาสให้เลือกหัวข้อและวัสดุ	กำหนดหัวข้อปลายเปิด
ให้ผู้เรียนมีทางเลือกอย่างแท้จริง	ส่งเสริมทักษะปฏิบัติและทักษะสร้างสรรค์
เข้าใจขั้นตอนการทำงานศิลปะ	สนับสนุนความเฉพาะตัวแต่ละบุคคล
สนับสนุนการเรียนรู้หลายรูปแบบ	มุ่งเน้นให้มีกระบวนการที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัย

รูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ

1. จากการศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร หนังสือบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการศึกษาคณะกรณศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทางเลือกในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกจากตัวอย่างงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดศิลปศึกษาบนฐานทางเลือก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สังเคราะห์กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกจากตัวอย่างงานวิจัย

ทางเลือกในการจัดกิจกรรม	ผู้วิจัย				ณชนก หล่อ สมบูรณ์ (2560)
	Varian (2016)	Joo (2014)	Moczerad (2015)	Usewicz (2017)	
กระบวนการจัดการเรียนรู้					
ศิลปศึกษาบนฐานทางเลือก					
ทั้ง 4 ขั้นตอน อัน ได้แก่ 1)					
ขั้นสาธิต (Demonstration)					
2) ขั้นสตูดิโอ (Studio Time)	/	/	/	/	/
3) ขั้นคลีนอัพ (Cleanup)					
4) ขั้น วัดผล(Assessment)					
ฐานกิจกรรมวาดเส้น	/	/			/
ฐานกิจกรรมระบายสี	/	/	/		/
ฐานกิจกรรมประติมากรรม	/	/	/		/
ฐานกิจกรรมภาพพิมพ์	/	/			/
ฐานกิจกรรมประวัติศาสตร์		/		/	
ศิลป์					
วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ	/	/	/	/	/
สื่อ ตัวอย่างผลงานศิลปิน	/	/	/	/	

จากตารางที่ 2 การสังเคราะห์กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Varian (2016) Joo (2014) Moczerad (2015) Usewicz (2017) และ ณชนก หล่อสมบูรณ์ (2560) กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาบนฐานทางเลือกทั้ง 4 ขั้นตอน อัน ได้แก่ 1) ขั้นสาธิต (Demonstration) 2) ขั้นสตูดิโอ (Studio Time) 3) ขั้นคลีนอัพ (Cleanup) และ 4) ขั้น วัดผล (Assessment) โดยรูปแบบกิจกรรมศิลปะพบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกมีทางเลือกที่ใช้ในกิจกรรม 5 ฐาน คือ 1.ฐานกิจกรรมวาดเส้น 2.ฐานกิจกรรมระบายสี 3.ฐานกิจกรรมประติมากรรม 4.ฐานกิจกรรมภาพพิมพ์ 5. ฐานกิจกรรมประวัติศาสตร์ศิลป์ และมีทางเลือกเกี่ยวกับสื่อ ตัวอย่างผลงานศิลปิน และวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน

ซึ่งรูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย แบ่งได้เป็น 4 ด้านได้แก่ แนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก เนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก และการประเมินการสร้างสรรคตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก โดยผู้วิจัยรวบรวมและนำเสนอข้อมูลเป็นอินโฟกราฟิกส์ (Infographics) ดังนี้



ภาพที่ 1 อินโฟกราฟิกส์ (Infographics) เรื่อง รูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ผู้วิจัย, 2564)

แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก

จากการสัมภาษณ์ผลการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบดังนี้

1.หลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ กิจกรรมเป็นลักษณะปลายเปิด มุ่งเน้นการส่งเสริมจินตนาการให้ผู้เรียน มีความเหมาะสมกับช่วงวัย สนับสนุนการสร้างสรรคผลงานศิลปะให้มีความเฉพาะตัวแต่ละบุคคลตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน เน้นกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ที่ค้นพบด้วยตนเอง เน้นการสร้างสรรคที่ผู้เรียนเป็นผู้เลือก ตามความสนใจและความถนัด โดยไม่จำกัดเทคนิค และวิธีการในการสร้างสรรคผลงาน

2.องค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก คือ การกำหนดหัวข้อที่ผู้เรียนเข้าใจ ส่งเสริมความชอบ ความถนัด และความสนใจในการสร้างสรรคงาน มุ่งเน้นทักษะทางทัศนศิลป์ตามช่วงวัย และทักษะระดับสูงกว่าช่วงวัยตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนควบคุมกระบวนการทำงานด้วยตนเองเสมือนศิลปินที่ทดลอง ทำซ้ำ จนเกิดความเชี่ยวชาญหรือลักษณะงานที่แสดงตัวตนของผู้เรียนแต่ละคน ผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียน คอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองใหม่ๆ ทางศิลปะที่หลากหลายเพื่อนำมาต่อยอดสร้างสรรคงานศิลปะในรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละบุคคล

3.การวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ควรคำนึงถึงพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะศิลปะ และการใช้งานอุปกรณ์ศิลปะ การกำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในกิจกรรม โดยอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในระหว่างทำกิจกรรม ที่เน้นให้ผู้เรียนกำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ควรระวังเรื่องการจัดสรรและข้อจำกัดของเวลาในการสร้างสรรคงาน และมุ่งเน้นการสร้างทางเลือกที่เน้นความสนใจ สนับสนุนความเฉพาะตัวของแต่ละคน ส่งเสริมทักษะชีวิต และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งเน้นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์เป็นหลัก

4.บทบาทของผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ควรมุ่งเน้นการสนับสนุนผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนไปถึงเป้าหมายในการสร้างสรรคศิลปะเป็นหลัก เป็นการให้คำปรึกษา และแนะนำให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ทางศิลปะได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อค้นพบ และปัญหาที่พบในการทำงานได้อย่างอิสระ อีกทั้งผู้สอนมีบทบาทกำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

5.การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ควรเลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ และอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้เรียนเลือกใช้ในการสร้างสรรคงานได้อย่างหลากหลาย และตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ทั้งกิจกรรมฐานทักษะทางศิลปะ หนังสือ นิทาน

เกมส์ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือโปรแกรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนที่หลากหลาย

6. ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ควรวางแผนงานในกรอบเวลาที่เหมาะสม การให้คำแนะนำผู้เรียนในการ สร้างสรรค์งานแต่ละขั้นตอนที่ผู้เรียนเลือกอย่างหลากหลาย รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ สร้างสรรค์งานรูปแบบของตนเอง ไม่ซ้ำแบบใคร

7. แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกในรูปแบบออนไลน์ ควรมีการวางแผนงาน รวมถึง การวางแผนเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ผู้เรียนสามารถหาได้ง่าย อาจเป็นสิ่งของรอบตัว หรือของที่มีอยู่ในบ้าน โดยใช้ สิ่งของในชีวิตประจำวันมาสร้างสรรค์งาน เพื่อลดความซับซ้อนในการจัดหาอุปกรณ์ รวมถึงผู้สอนควรเตรียม ความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ หรือสื่อให้เหมาะสมกับการเรียนในรูปแบบออนไลน์ โดยประยุกต์ใช้ช่องทางใน ออนไลน์ หรือโปรแกรมต่างๆ มาช่วยเสริมการสร้างสรรคงานของผู้เรียนได้ และการสนับสนุนการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่ผู้สอนที่ยังคงสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำผ่านรูปแบบออนไลน์

ทั้งนี้จากการศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นรูปแบบกิจกรรมศิลปะ ดังแผนภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมตอนปลาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะ มีแนวคิดและหลักการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ และค้นพบเทคนิค หรือผลผลิตใหม่ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแผนการศึกษาชาติ ที่เสนอกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลที่มีเครื่องมือในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีความสามารถในการสกัดและคัดกรองข้อมูลที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติเอง มีความสามารถในการกำกับกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่ลุ่มลึกในสาระ (Deep Knowledge) สามารถคิดวิเคราะห์ ถักทอ(Weaving) ความรู้และปรับประยุกต์ใช้แก้ไข ในแนวทางการพัฒนากิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ที่ผู้เรียนควรมีทางเลือกที่แท้จริงผ่านการทำงานศิลปะ ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อและวัสดุ กำหนดหัวข้อปลายเปิด ผู้สอนควรสนับสนุนการเรียนรู้หลายรูปแบบและความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน สนับสนุนความเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติและทักษะสร้างสรรค์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2558) กล่าวว่าการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Directed Education) เชื่อในศักยภาพตามธรรมชาติของเด็ก ความสนใจใคร่รู้สิ่งรอบข้าง แล้วหาทางเรียนรู้จากทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เชื่อว่าความเก่งกาจของผู้เรียนมาจากตัวของผู้เรียนเอง ด้านการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ควรคำนึงถึงพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้หลักการจัดการเรียนรู้ของ Douglas and Jaquith (2009) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นสาธิต (Demonstration) 2) ขั้นสตูดิโอ (Studio Time) 3) ขั้นคลีนอัพ (Cleanup) และ 4) ขั้นวัดผล (Assessment) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ วสุ สกุนรัตน์ (2557) การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนั้น กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความร่วมมือในการแสวงหาความรู้ไปสู่การค้นพบคำตอบร่วมกัน มีความพร้อมจากความร่วมมือในการเผชิญต่อปัญหา ด้านเนื้อหาสาระสำคัญของกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัย เป็นหัวข้อที่ผู้เรียนเข้าใจ และมีประสบการณ์ร่วม ดังที่ วุฒิ วัฒนสิน (2541) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะ คือการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการรวบรวมความคิดจินตนาการ ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์แสดงออกมาโดยผ่านสื่อทางศิลปะ เช่นเดียวกับ Epstein และคณะ

(2008) อธิบายว่าการสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ด้วยกลยุทธ์ที่เรียกว่า สมรรถนะการสร้างสรรค์ ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ (Broadening) ในด้านนี้ บุคคลที่มีการสร้างสรรค์สูงมักแสวงหาการฝึกฝนประสบการณ์และความรู้นอกเหนือจากความเชี่ยวชาญ องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมด้านการประเมินการสร้างสรรค์ตามแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือก ควรเป็นการประเมินที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ เกิดข้อค้นพบและมีการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์ศิลปะ ดังที่ Koster (2001) ได้สรุปถึงการส่งเสริมและประเมินความคิดระดับสูงในทางศิลปะไว้ว่า กิจกรรมศิลปะที่มีประสิทธิภาพควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนักคิดทางศิลปะและการประเมินผลควรมีความหลากหลายนอกจากการประเมินผลด้านความรู้หรือผลการปฏิบัติงานของนักเรียน

2.แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดเห็นจากกรณีศึกษา ทำให้สามารถเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการจัดกิจกรรม สำคัญ การวางแผนก่อนจัดกิจกรรม บทบาทผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ ลักษณะของกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นตามแนวทางดังกล่าวจะมีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระ ในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ทักษะศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงาน ทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่เชื่อมโยงกันและจัดระบบใหม่ไปสู่รูปแบบหรือโครงสร้าง จนก่อเกิดผลผลิตเป็นวิธีการใหม่หรือสิ่งใหม่ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับผู้เรียน สอดคล้องกับทฤษฎีของจิระเดชากุล (2541) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมให้ผู้ทำกิจกรรมได้เกิดการค้นคว้าทดลองและสื่อความคิดของตนเองให้แก่ผู้อื่น และสิ่งที่อยู่รอบตัวเป็นการพัฒนาความคิดการสังเกตเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและสมอง เช่นเดียวกับข้อค้นพบในงานวิจัยของอัศวิน ศิลปเมธากุล (2550) ที่ว่ากิจกรรมศิลปะนั้นจะต้องปฏิบัติทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญทั้งด้านฝีมือและความคิด การเรียนศิลปะจะขาดการฝึกฝนไม่ได้เลยดังนั้นทุกครั้งที่เรียนเนื้อหาจนจบก็ต้องปฏิบัติกิจกรรมออกมา เพื่อแสดงให้เห็นว่าเข้าใจซาบซึ้งเนื้อหา นั้น โดยแสดงออกมาเป็นผลงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเอกสารที่ค้นพบส่วนใหญ่เป็นการอ้างอิงการจัดการเรียนการสอนศิลปะบนฐานทางเลือกที่จัดในบริบทต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งการ

จัดการเรียนการสอนศิลปะในไทย ยังคงเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด รวมถึงการเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาที่จัดการเรียนรู้ศิลปะในบริบทนอกระบบเป็นหลัก ทำให้ข้อสรุปอาจไม่สอดคล้องกับสภาพห้องเรียนในชั้นเรียนปกติในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการวางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จากกรณีศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยอิงตามจุดประสงค์งานวิจัยที่เน้นการสร้างสรรคศิลปะ แต่หากมีการศึกษาในทักษะด้านอื่นๆ อาจทำให้ได้ข้อค้นพบและแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี โดยได้รับการอุดหนุนทุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ทุนมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. บริษัท พรินทวอนกราฟฟิค จำกัด.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. ไทยวัฒนาพานิช.

ดนุ จีระเดชากุล. (2541). *นันทนาการสำหรับเด็ก*. ไทยวัฒนาพานิช.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2558). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 7. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสุ สกลรัตน์. (2557). *ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบุคคลต่างวัยในกิจกรรมศิลปะที่มีต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนภาควิชาการศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). *“ผู้เรียนเป็นสำคัญ”*. สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

- วุฒิ วัฒนสิน. (2541). *ศิลปะระดับมัธยมศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- อัศวิน ศิลปะเมธากุล. (2550). การประเมินศิลปะเด็ก. *วารสารวิทยบริการ*. 18 (2), 18-24.
- Douglas, K. (2012). Visit to a Choice-based Art Classroom. *Arts and activities*. 131(1),11.
- Koster, J. B. (2001). *Bringing Art into the Elementary Classroom*. Wadsworth.
- Epstein, J. L et al. (2002). *School, Family, and Community Partnerships :Your Handbook for Action*. 2nd ed. Corwin Press, Inc.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สัจจพร รัตนะ¹

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทความวิจัย

รับต้นฉบับ: 12 มกราคม 2566

รับตีพิมพ์: 11 ตุลาคม 2566

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 60 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์และ (3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ดำเนินการทดลอง 12 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ผลวิจัยพบว่า (1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดย Google Classroom เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ระบบร่างกายมนุษย์

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง สัจจพร รัตนะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง E-Mail: satjaphon.r@ds.ru.ac.th

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT IN SCIENCE COURSE FOR MATTAYOMSUKSA 2 STUDENTS

Satjaphon Rattana¹

Ramkhamhaeng University

Research Article

Received: 12 January 2023

Accepted: 11 October 2023

The purposes of this research were (1) to develop learning management in science course for Mattayomsuksa 2 students (2) to compare pre and post learning achievement in science course for Mattayomsuksa 2 students and (3) to study students' satisfaction toward science course for Mattayomsuksa 2 students. The sample group in this research was 60 students in Mattayomsuksa 2 at Ramkhamhaeng University Demonstration School in the first semester of academic year 2021 which selected by cluster random sampling. The research tools were (1) science lesson plans about human body systems (2) science learning achievement test about human body systems and (3) students satisfaction survey toward science learning. The experiment was conducted for 12 hours. The data were analyzed by using means, standard deviation and t-test.

The result found that (1) science learning achievement for Mattayomsuksa 2 students had appropriate quality at high level (2) students who have learnt about human body via Google Classroom had post learning achievement higher than pre learning achievement at statistically significant of .01 and (3) students' overall satisfaction toward development of science learning was at high level.

Keywords: The development of learning management, Science course, Human body systems

¹ Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Satjaphon Rattana
Ramkhamhaeng University E-mail: satjaphon.r@ds.ru.ac.th

บทนำ

ในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดไปทั่วโลกและก่อให้เกิด “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 1) ส่วนใหญ่ผลกระทบจะเกิดขึ้นและกระจายไปทั่วโลก และในขณะเดียวกันทุกประเทศต่างเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับโรคติดต่ออุบัติใหม่ภายในประเทศของตน ดังนั้น บทบาทการดำเนินงานในระหว่างประเทศจึงเป็นหน้าที่ขององค์การอนามัยโลก (World Health-Organization-WHO) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ทำหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศที่จะเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำและประสานงานเพื่อหยุดการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ และช่วยลดความสูญเสียด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น (สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2559) และในช่วงเวลาของปีที่ผ่านมาทั่วโลกพบกับปัญหาของโรคระบาดที่ยังคิดค้นวัคซีนป้องกัน ไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนอย่างมากและต่างก็ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวเองเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานบริษัทที่ต้องเปลี่ยนสถานที่การทำงาน จากบริษัทมาเป็นทำงานที่บ้าน (Work from home) ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่างๆ ต้องปิดเป็นการชั่วคราวตามมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่เชื้อเปลี่ยนมาขายบนออนไลน์ บุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาผู้ป่วยและมีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อ แม้บ้านที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการซื้อหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ หรือแม้แต่เด็กนักเรียนนักศึกษาที่ถูกเลื่อนการเปิดเทอม ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่เสียโอกาสในการเรียนรู้ ที่ร้ายแรงที่สุดนักเรียนกลุ่มนี้เสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อชีวิตเด็กในระยะยาว (ศิริพรรณ รัตนะอัมพร, 2563)

สำหรับในประเทศไทยนั้นได้มีการพบผู้ป่วยติดเชื้อจำนวนหนึ่งแต่ก็ยังคงอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจวางใจได้ ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงของประชาชนทุกคนต่อการสัมผัสเชื้อโรคและป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การรักษาสุขภาพส่วนบุคคล โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มเสี่ยงทั้งเด็ก ผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว รวมถึงการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะและเหมาะสมในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 1) จากวิกฤติ โควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาเราจะตั้งรับได้อย่างไร แนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตจะเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง กับความท้าทายของโลก (การศึกษา) ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จากผลกระทบ จากการระบาดครั้งใหญ่และส่งผลกระทบการศึกษาในระยะยาว (อรุณพล อนันตวรสกุล, 2564: 1) ครูและนักเรียนต้องปรับตัวสู่โหมด “ออนไลน์” ผลกระทบที่เกิดขึ้น เด็กๆ หลายคนตื่นตื่นที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ แต่ทว่าเมื่อได้พิจารณาจากหลายๆ ด้านแล้ว พบว่า ยังมีนักเรียนในหลายครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบซ้ำเติมจากการเรียนออนไลน์และปัญหาที่ใหญ่สำหรับพวกเขาคือค่าใช้จ่ายที่มีเพิ่มมากขึ้น ทั้งค่าอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ ค่าบริการอินเทอร์เน็ตรายเดือน ค่าไฟที่สูงขึ้น ยิ่งครอบครัวที่มีลูกในวัยเรียนมากกว่า 1 คน ก็จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว การเรียนออนไลน์นั้น มีข้อจำกัดเรื่องความพร้อมส่วนบุคคลมากมาย โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ต่างจังหวัดที่คนครูก็ยังไม่มีความคุ้นชินกับโปรแกรมต่างๆ นักเรียนก็ไม่มีอุปกรณ์ รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่ดีนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนอย่างจริงจังว่าจะสนับสนุนคุณครูนับแสนคนอย่างไร ต้องประเมินความพร้อมอย่างรอบด้าน เป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษา ก็คือการพัฒนาผู้เรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถกเถียง การมีปฏิสัมพันธ์กัน ถึงแม้ว่าการเรียนออนไลน์จะมีข้อจำกัดและอุปสรรคบ้าง วิฤติในครั้งนี้ทำให้สถาบันการศึกษาทั้งผู้เรียนผู้สอนได้ปรับตัวให้ชินกับการเรียนออนไลน์ หลายวิชาเริ่มเห็นทิศทางความเป็นไปได้ในการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยพยายามสนับสนุนมาโดยตลอด และนี่อาจเป็นโอกาสในการต่อยอดการศึกษาในอนาคต (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2564: 1) การเรียนออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีที่เป็นจริงได้ในวันนี้ ก็เพราะเทคโนโลยีที่ถึงพร้อมโดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้การศึกษา เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ที่ไม่เคยคาดคิด เกิดการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน พัฒนาช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชั่วคราวเพื่อแก้ปัญหา ในช่วงเวลาวิกฤติแบบนี้ เช่น กระทรวงศึกษาธิการของจีนจัดตั้งรวบรวมหน่วยงานหลายองค์กรมาร่วมกันทำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์และถ่ายทอดสดผ่านทางโทรทัศน์ รวมทั้งพัฒนาระบบพื้นฐานที่เอื้อกับการเรียนรู้อื่นๆ เสริมเข้าไปด้วย (อักษรเจริญทัศน์, 2564 :3) ในปัจจุบันที่ยังไม่สามารถจัดการปัญหาให้หมดไปได้ ทำให้ระบบการศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมและการปรับตัว เพื่อทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียน ในระบบการศึกษาไม่ขาดช่วงตามสถานการณ์ (วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ, 2563: 44-45)

สำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน (จุเดือน ไชยพิชิต, 2561: 158) เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (นพ พร วรรณทอง, 2560: 3) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาทิเช่น การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-Air) หรือการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (Online) ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจหรือผู้สอนอาจจะมีกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนสามารถติดต่อสื่อสาร ปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยใช้ช่องทางการสื่อสารผ่าน E-mail Chat Social Network เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 6) ด้วยเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะนำเทคโนโลยีมาพัฒนาในการจัดการเรียนสอนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญไปที่การปรับปรุงสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้

แนวทางที่มีความทันสมัย เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงได้นำได้นำรูปแบบการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มาใช้ร่วมด้วยมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ซึ่งเป็นรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาและมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในรายวิชาวิทยาศาสตร์และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 318 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้อง ห้อง ม.2/2 ม.2/6 และ ม.2/7 จำนวน 90 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ แนะนำรายละเอียดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ผ่าน Google Classroom และผู้วิจัยนำมาประมวลผลทางสถิติ
2. ผู้วิจัยได้อธิบายถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Google Classroom และหลังจากอธิบาย ชักถาม เพื่อเป็นการทำความเข้าใจเสร็จเรียบร้อยแล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ผ่าน Google Classroom และผู้วิจัยนำมาประมวลผลทางสถิติ
3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักเรียนกรอกข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ Google Classroom ผ่าน Google Classroom และผู้วิจัยนำมาประมวลผลทางสถิติ
4. ผู้วิจัยนำผลคะแนนจากการทดสอบความรู้หลังเรียน มาวิเคราะห์ตามหลักสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Item-objective Congruence)
2. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ Google Classroom ผ่าน Google Classroom ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ทำแบบทดสอบก่อน – หลังเรียน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Independent –Samples T Test)
3. ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ Google Classroom เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ด้วย Rating Scale 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ดังนี้ 1) ระบบย่อยอาหาร 2) ระบบหมุนเวียนเลือด 3) ระบบหายใจ 4) ระบบขับถ่าย 5) ระบบประสาท ใช้เวลาเรียนรวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีรูปแบบการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น สื่อวีดีโอ สื่อ Power point และแบบทดสอบที่ผ่านกระบวนการประเมิน พบว่า ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	M	S	t	sig
ก่อนเรียน	60	21.65	5.86	18.24*	.000
หลังเรียน	60	52.45	14.62		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้อยู่ที่ ด้วยข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก ข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์ รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายมนุษย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้อยู่ที่ ($M = 52.45$, $S = 14.62$) สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อยู่ที่ ($M = 21.65$, $S = 5.86$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักเรียน

รายการประเมินความพึงพอใจ	M	S	ระดับ
ด้านที่ 1 ด้านระบบการใช้งาน Google classroom			
1.ระบบสามารถใช้งานได้ง่ายในการเข้าถึง	4.18	0.65	มาก
2.ผู้ใช้งานสามารถใช้งานระบบได้สะดวก และรวดเร็ว	4.40	0.72	มาก
3.มีความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวในการใช้งาน	4.45	0.72	มาก
4.ระบบมีการแจ้งเตือนเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ผ่านอีเมลล์ของนักเรียน	4.33	0.63	มาก

5 การใช้งานของตำแหน่งเมนูเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน	4.43	0.70	มาก
รวม	4.62	0.66	มาก
ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบ Google Classroom			
1. ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียน	4.35	0.61	มาก
2. สนับสนุนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.32	0.77	มาก
3. สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด และคำอธิบายรายวิชา	4.52	0.62	มากที่สุด
4. ภาพที่ใช้ในบทเรียนมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับ เนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้	4.45	0.57	มาก
5. เอกสารแบบฝึกหัด ใบงาน ที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับบทเรียน	4.18	0.79	มาก
6. เนื้อหามีความง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.37	0.71	มาก
7. คำแนะนำในการเรียนรู้เหมาะสม เข้าใจง่าย	4.42	0.65	มาก
8. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะได้	4.55	0.67	มากที่สุด
รวม	4.45	0.68	มาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักเรียน (ต่อ)

รายการประเมินความพึงพอใจ	M	S	ระดับ
ด้านที่ 3 ด้านข้อดีและข้อเสียในการใช้ Google Classroom			
1. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน	4.32	0.68	มาก
2. สามารถทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา	4.55	0.67	มากที่สุด
3. สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.75	0.51	มากที่สุด
4. ประหยัดเวลาในการเรียน	4.40	0.79	มาก
5. ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น	4.30	0.62	มาก
6. ทำให้นักเรียนขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน	4.12	0.80	มาก
7. มีข้อจำกัดในการเรียน เช่น ความเร็วของอินเทอร์เน็ต	4.27	0.78	มาก
รวม	4.58	0.58	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.38	0.39	มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบร่างกายของมนุษย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.38$, $S = 0.39$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านที่ 1 ด้านระบบการใช้งาน

Google classroom ได้แก่ มีความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวในการใช้งาน มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.45$, $S = 0.72$) รองลงมาคือ การใช้งานของตำแหน่งเมนูเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.43$, $S = 0.70$) ผู้ใช้งานสามารถใช้งานระบบได้สะดวก และรวดเร็ว มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.40$, $S = 0.72$) ระบบมีการแจ้งเตือนเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ผ่านอีเมลล์ของนักเรียน มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.33$, $S = 0.63$) และระบบสามารถใช้งานได้ง่ายในการเข้าถึง มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.18$, $S = 0.65$) 2) ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบ Google Classroom เรียงจากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้เรียนสามารถแสดงข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะได้ มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.55$, $S = 0.67$) รองลงมาคือ สื่อการเรียนการสอนสอดคล้องกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัดและคำอธิบายรายวิชา มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.52$, $S = 0.62$) และภาพที่ใช้ในบทเรียน มีความน่าสนใจสอดคล้องกับ เนื้อหา และส่งเสริมการเรียนรู้ มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.45$, $S = 0.57$) และ 3) ด้านที่ 3 ด้านข้อดีและข้อเสีย ในการใช้ Google Classroom เรียงจากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.75$, $S = 0.51$) รองลงมาคือ สามารถทบทวนเนื้อหา การเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 4.55$, $S = 0.67$) และประหยัดเวลาในการเรียน มีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($M = 4.40$, $S = 0.79$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ดังนี้ 1) ระบบย่อยอาหาร 2) ระบบหมุนเวียนเลือด 3) ระบบหายใจ 4) ระบบขับถ่าย 5) ระบบประสาท ใช้เวลาเรียนรวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีรูปแบบการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น สื่อวิดีโอ สื่อ Power point และแบบทดสอบที่ผ่านกระบวนการประเมิน พบว่า ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ใจหาญ (2550) ซึ่งได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะการจัดการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการนำเสนอความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะการจัดการความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจดีขึ้นจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนด้วยโดยใช้ Google Classroom ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนในคลิปวิดีโอได้ ซึ่งใน Google Classroom มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนให้เข้าใจง่ายขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมาน ใจดี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องภาษา HTML สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค และวิธีการมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M = 52.45$, $S = 14.62$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 21.65$, $S = 5.86$) แสดงว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกาย ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้นจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนด้วยโดยใช้ Google Classroom ช่วยให้ผู้เรียนสามารถย้อนกลับเพื่อทบทวนบทเรียนในคลิปวิดีโอได้ หากไม่เข้าใจในเนื้อหาและสามารถเลือกเรียนได้ตามเวลาที่ว่าง ซึ่งใน Google Classroom มีการอธิบายเนื้อหาบทเรียนให้เข้าใจง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ทิพย์พิมล (2560) ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google classroom มีค่าคะแนนผ่านเกณฑ์ประเมินทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 55.95 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $S = 0.55$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบร่างกายมนุษย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($M = 4.38$, $S = 0.39$) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ทิพย์พิมล (2560) ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ Google classroom ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google classroom มีค่าคะแนนผ่านเกณฑ์ประเมินทุกคน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช สุนทรชนผล (2560) การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google classroom รายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตกผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนการสอน

สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความปลอดภัยในการใช้งานของระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและความพึงพอใจต่อการกำหนดความเป็นตัวตน อยู่ในระดับมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น และจากการศึกษาความพึงพอใจพบว่า การจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้ Google classroom ทำให้นักเรียนสะดวกรวดเร็วในการส่งงานแทนการส่งทาง e-mail ช่วยในการลดความยุ่งยากในการส่งงานสามารถดูคะแนนเก็บ ระยะเวลาในการส่งงานได้ เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงาน ติดตามเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รู้สึกสนุกและไม่เบื่อหน่ายในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้เกิดความคล่องแคล่วและช่วยทำให้เกิดทักษะเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ช่วยส่งเสริมในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ข้อมูลที่ทันสมัย มีความสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสังคมออนไลน์ส่งเสริมการเรียนรู้แบบทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลาส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

2. ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้มาประกอบการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ในทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรมคอมพิวเตอร์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ดุจเดือน ไขยพิชิต. (2561). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนระดับประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 158.
- นวพร วรรณทอง. (2560). การส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักศึกษาไทยโดยใช้กิจกรรมการอ่านเชิงกลยุทธ์. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 7(2), 185.
- นัฐิกา สุนทรธนผล. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านกูเกิลคลาสรูมรายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตก. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(1), 73-86.
- เบญจวรรณ ใจหาญ. (2550). การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะการจัดการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการนำเสนอ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา)]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทัศน์ ฝึกเจริญผล และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4(1), 44-45.
- วิมาน ใจดี. (2560). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ไมโครซอฟต์เวิร์ดเบื้องต้นสำหรับจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ศิริพรรณ รัตนะอัมพร. (2563). การศึกษาในยุค Covid-19. มุลินิยพัฒน์.
- สุรศักดิ์ ทิพย์พิมล. (2560). การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563 : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2559). แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อักษรเจริญทัศน์. (2564). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) จำกัด.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2564). *โครงการพัฒนาครูช่วงโควิด-19*. workpointTODAY.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. Attitude Theory and Measurement. Wiley&Son.

แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะผู้สอนภาษาไทย

วัชรีย์ อินทะชิต¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทความวิชาการ

รับต้นฉบับ: 31 ตุลาคม 2566

รับตีพิมพ์: 17 พฤศจิกายน 2566

แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะผู้สอนภาษาไทย เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านการสอนภาษาไทย ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือทำ ปฏิบัติจริง ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิด การพูด การเขียน การเล่น การประดิษฐ์ การแก้ปัญหา การอภิปราย มากกว่าการให้ผู้เรียนฟังบรรยายและท่องจำ ความรู้ตามครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงต้องมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการศึกษาอย่างแท้จริง ดังนั้นบทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย และการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้สอนภาษาไทย

คำสำคัญ : แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้สอนภาษาไทย

¹

การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง อาจารย์วัชรีย์ อินทะชิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-Mail:

mickeyz_p@hotmail.com

GUIDELINES TO IMPLEMENT ACTIVE LEARNING AS THAI LANGUAGE TEACHERS

Watcharee Inthachit¹

Pibulsongkram Rajabhat University

Research Article

Received: 31 October 2023

Accepted: 17 November 2023

Active learning guidelines as Thai language teachers are implementation of a hands-on learning in teaching Thai language. The learning styles allow students to learn through thinking, speaking, writing, playing, inventing, problem solving, and discussion instead of learning passively through listening to lectures and memorizing by rote. This approach encourages learners to have essential competencies and desirable qualities, focusing on the key skills needed in the 21st century. Therefore, this article aims to study about the meaning and characteristics of an active learning management of Thai language, the roles of teacher, the formats and guidelines of learning activities in Thai language active learning management.

Keywords: active learning management, Thai language teacher

¹

Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Watcharee Inthachit Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University E-mail: mickeyz_p@hotmail.com

บทนำ

มนุษย์เกิดมาจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ เพื่อจะนำองค์ความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความสุข การเรียนรู้ของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสอน การฝึกฝน การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง มีพัฒนาการให้เกิดทักษะวิชาการ และทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนเชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนได้ลงมือกระทำมากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว อีกทั้งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอนาคต ซึ่งต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบ และมีความสุขทุกการเรียนรู้ (เนาวนิตย์ สงคราม 2555 : 27)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้จากการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จากการใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนได้ถูกต้องและลึกซึ้ง เกิดความคงทนถาวร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดี เกิดความสนุกสนานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในการจัดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ที่ได้ให้เกิดประโยชน์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการสร้างกิจกรรม ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีกิจกรรมสอดแทรกให้ผู้เรียนทำไปพร้อม ๆ กับการฟังบรรยาย มีกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมออนไลน์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนอยู่เสมอ ดังนั้นจัดได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริงสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2558 : 16) ที่กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดหรือเน้นคิด วิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนจะใช้กิจกรรมอะไรให้ผู้เรียนคิด ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการวางแผนและเตรียมการใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดให้ผู้เรียนคิดบ่อย ๆ

รายวิชาภาษาไทย เป็นรายวิชาที่เกี่ยวกับทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 38) รายวิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหามากตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระที่ 1

การอ่าน สารที่ 2 การเขียน สารที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สารที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งเหตุผลนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเป็รยวิชาภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่ายเรียนไปเท่าไรก็ยังไม่เข้าใจอยู่ดี นอกจากนี้ครูผู้สอนมีวิธีการสอนแบบเดิมๆ เน้นการบรรยาย เน้นการให้ผู้เรียนท่องจำ และเน้นการให้ทำแบบทดสอบ ทำให้ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาไทยทวีคูณ บทความนี้จึงเป็นการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนเข้าใจและออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย และสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านภาษาไทยประสบผลสำเร็จต่อไป

ผลของการศึกษา

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน ครูผู้สอนต้องแสวงหากระบวนการสอนและกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการสอนอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

Bonwell (2003) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในระหว่างการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม สอดคล้องกับ Prince (2004) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้ใช้ทักษะการพูด ฟัง อ่านเขียน และไตร่ตรองความคิด

จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ (2561 : 8) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่จากการ ได้คิด ได้ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มาก ซึ่งสอดคล้องกับ ชยพล ดีอ่อน และธีระภัทร ประสมสุข (2565 : 10-23) ที่กล่าวว่า สามารถนำความรู้ไปผสมผสานกันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนจะต้องค้นหาเนื้อหาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้โดยการพูดคุย การเขียน การอ่าน การสะท้อน หรือการตั้งคำถามหรือการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหว อาจให้ผู้เรียนทำงานคนเดียว เป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ และเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า น่าตื่นเต้น สนุกสนาน ทำความความสามารถ ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง ได้คิดและปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้น และสามารถเก็บกักข้อมูลไว้ในความทรงจำได้นานขึ้น นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการรับรู้ในลำดับที่สูงขึ้น เช่น การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะมีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น มีเทคนิคและสื่อที่หลากหลายในการสอน ลดชั่วโมงเรียน ลดปริมาณงาน ลดงานกลุ่ม และลดการสอบ และสอนให้กระชับ ลดการบรรยาย อธิบายให้เข้าใจได้ง่าย และมีการยกตัวอย่างมากขึ้น สร้างโอกาสในการพูด ฟัง เขียน อ่าน และไตร่ตรองอย่างมีความหมาย เกี่ยวกับเนื้อหา แนวคิดประเด็น และการนำเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้กับผู้เรียน

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังเป็นการสอนที่ลดกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาความคิดระดับสูง เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย และเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนเป็นหลัก เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่จากการได้คิด ได้ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอน เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต เป็นการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการสอนและกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนร่วมชั้น และผู้เรียนกับครูสอน จึงถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายความว่า การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจากความรู้เดิมด้วยตนเอง จากการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ เรียนรู้ขั้นสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถามและอภิปรายร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไป สู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจากการลงมือทำ ปฏิบัติจริง ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิด การพูด การเขียน การเล่น การประดิษฐ์ การแก้ปัญหา การอภิปราย มากกว่าการให้ผู้เรียนฟังบรรยายและท่องจำความรู้ตามครูผู้สอน

ครูภาษาไทยจึงต้องให้ความสำคัญต่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถจัดได้อย่างหลากหลายวิธีการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ดังนี้

1. ปลุกใจผู้เรียนให้เร้า เป็นขั้นเตรียมความพร้อมที่จะให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ ด้วยการนำเพลง เกมหรือนิทาน เป็นตัวเกริ่นเรื่องก่อนเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และพร้อมที่จะเรียนรู้
2. ดึงเนื้อหาสามัคคี เป็นการนำเสนอเนื้อหาเดิมเชื่อมโยงสู่เนื้อหาใหม่ ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้
3. บูรณาการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำวิชาภาษาไทยเป็นแกนตั้งต้น แล้วดึงกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ เชื่อมโยงเนื้อหาที่จะสอน เช่น ศิลปะ คณิตศาสตร์ ฯลฯ
4. สร้างสิ่งที่ได้เป็นเกม เป็นการสรุปเนื้อหาที่ได้จากการเรียน ผ่านรูปแบบเกมแสนสนุก เพื่อให้ผู้เรียนได้เล่นเกมย้ำทวนความรู้กันอีกครั้ง ก่อนเข้าสู่บทเรียนต่อไป
5. สร้างชิ้นงานตามศักยภาพ เป็นการทดสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากน้อยเพียงใด อาจให้สร้างผลงานในรูปหนังสือเล่มเล็ก นิทานหน้าเดียว หนังสือสามมิติ ฯลฯ ผู้เรียนจะได้สนุก และได้ลงมือทำอะไร ใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่แค่รายงานเล่มเดียวแบบเดิม ๆ

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองดีของชาติและโลกนั้น จะต้องมีแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย ควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นการเรียนรู้ที่ลดบทบาทของผู้สอนการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง และให้ผู้เรียนพัฒนาให้เกิดทักษะพื้นฐานด้านภาษาไทยให้กับผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของทุกสาระการเรียนรู้ด้านภาษาไทย เช่น การอ่าน การอภิปราย การเขียน การวิเคราะห์
- 3) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลการนำไปใช้ความรู้ด้านภาษาไทย
- 4) ผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว
- 5) มีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนมีการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นและครูผู้สอน เพื่อเป็นการสร้างการร่วมมือกัน ฟังพาดภัยกันและกัน
- 6) เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม
- 7) ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย

จากการสำรวจผลการวิจัยปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากผู้สอน โดยผู้สอนบางคนมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ขั้นการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปจนถึงขั้นการวัดและประเมินผล (สุพัตรา คำโพธิ์, 2560) การปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมให้เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไม่เพียงปรับเปลี่ยนหลักการของการเรียนรู้เท่านั้น แต่ผู้สอนยังต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้สอดคล้องกับกระบวนการอีกด้วย ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมตามประสบการณ์ของผู้เรียน
- 2) ใช้คำถามเชิงรุกกระตุ้นให้เกิดการสื่อสาร การอภิปราย การวิพากษ์ระหว่างผู้เรียนร่วมชั้น และเป็นการฝึกการคิดขั้นสูง
- 3) ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ยกตัวอย่าง อธิบาย ให้เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ของผู้เรียน
- 4) มีการนำจุดประสงค์การเรียนรู้มาอภิปรายและพูดคุยร่วมกับผู้เรียน
- 5) อำนวยความสะดวกให้นักเรียนให้สร้างความรู้ด้วยตนเอง
- 6) ร่วมมือกับครูคนอื่น และบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
- 7) ตรวจสอบการทำงานของนักเรียนอยู่เสมอ
- 8) จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน
- 9) จัดกิจกรรมในหลายลักษณะทั้งเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล
- 10) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 11) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานตามศักยภาพ เพื่อเป็นการทดสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เช่น นิทานเล่มเล็ก นิทานหน้าเดียว ผู้เรียนจะได้สนุกและได้ลองทำอะไรใหม่ๆ
- 12) มีแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย
- 13) มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน และจากผู้สอนโดยการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน โครงการงาน นิทรรศการ สังเกตการทำงานของนักเรียน และประเมินโดยใช้แบบทดสอบที่เหมาะสม กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนบทบาทจาก

การทำหน้าที่สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ ช่วยเหลือ ดูแล และกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนจึงเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวกจึงจำเป็นต้องแสดงบทบาทในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือท้าทายให้ผู้เรียนใช้วิธีคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกประสบผลสำเร็จ

รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย มีหลากหลายวิธี

1. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ในปลายศตวรรษที่ 20 ที่เรียกว่าการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่ง "ใช้กิจกรรมเป็นฐาน" หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นที่ตั้งเพื่อที่จะฝึกหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ให้ความสนใจที่ตัวผู้เรียน
- 2) เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติที่น่าสนใจ
- 3) ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก
- 4) ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียน
- 5) ไม่มีการทดสอบแต่ประเมินผลจากพฤติกรรม ความเข้าใจ ผลงาน
- 6) เพื่อนในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้
- 7) มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง

ความมั่นใจในตนเอง

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนนิยมใช้ในทุกลักษณะการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง ดู และพูด สาระการใช้หลักภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งกิจกรรมที่นิยมใช้ มีดังนี้

- 1) การอภิปรายในชั้นเรียน ที่สามารถอภิปรายได้ทั้งในห้องเรียนปกติ และอภิปรายออนไลน์
- 2) การอภิปรายกลุ่มย่อย
- 3) กิจกรรม “คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน”
- 4) การฝึกเขียนข้อความสั้นๆ
- 5) การโต้วาที
- 6) บทบาทสมมติ
- 7) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์
- 8) การเรียนแบบกลุ่มร่วมแรงร่วมใจ
- 9) ปฏิบัติจากกรณีศึกษา
- 10) เกมในชั้นเรียน
- 11) การเรียนรู้แบบเดิมชมผลงาน
- 12) การเรียนรู้โดยการสอน

2. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) มีลักษณะของการจัดการเรียนรู้คล้ายกับการเรียนรู้แบบค้นพบ แตกต่างกันที่การใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาด้วยตัวเอง หรืออาจรับผิดชอบถึงการ

กำหนดปัญหาด้วยตนเองก็เป็นได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานสาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้น รวมถึงการค้นคว้าความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาต่อไป โดยผู้เรียนอาจไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน แต่อาจใช้ความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่เดิมหรือเคยเรียนมา นอกจากนี้ยังมุ่งให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ได้คิดเป็น ทำเป็น มีการตัดสินใจที่ดี และสามารถเรียนรู้การทำงานเป็นทีม โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำทักษะจากการเรียนมาช่วยแก้ปัญหาในชีวิต การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ จากประสบการณ์ โดยเริ่มจากการได้ประสบการณ์ตรงจากโจทย์ปัญหาผ่าน กระบวนการคิดและการสะท้อนกลับ ไปสู่ความรู้และความคิดรวบยอด อันจะนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ต่อไป การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังเป็นการตอบสนองต่อแนวคิด โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์หรือตั้งคำถามจากโจทย์ปัญหา ผ่านกระบวนการคิดและสะท้อนกลับ เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม เน้นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การค้นคว้า หาคำตอบหรือสร้างความรู้ใหม่บนฐานความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีมาก่อนหน้านี้ โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ
- 2) เรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยมีครูหรือผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันสร้าง
- 3) บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม
- 4) ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ และเรียนโดยการกำกับตนเอง กล่าวคือ สามารถประเมินตนเองและบ่งชี้ความต้องการได้ จัดระบบประเด็นการเรียนรู้ได้อย่างเที่ยงตรง รู้จักเลือกและใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

- 5) เลือกกิจกรรมการศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหา ที่ตรงประเด็น มีประสิทธิภาพบ่งชี้ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องได้ และคัดแยกออกได้อย่างรวดเร็ว ประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เชิงวิเคราะห์ได้ และรู้จักขั้นตอนการประเมิน

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

- 1) การอภิปรายในชั้นเรียน ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา เช่น อภิปรายปัญหาการเขียนคำผิดในภาษาไทย

- 2) การจัดสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาภาษาไทย
- 3) กิจกรรม “คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน”
- 4) การโต้วาที เช่น โต้วาทีเกี่ยวกับตัวละครในวรรณคดี
- 5) บทบาทสมมุติ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา
- 6) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์
- 7) การเรียนแบบกลุ่มร่วมแรงร่วมใจ
- 9) เกมในชั้นเรียน
- 10) การเรียนรู้โดยการสอน

อย่างก็ตามการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กล่าวคือ การกำหนดปัญหา การทำความเข้าใจ

เกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการศึกษาค้นคว้า การสังเคราะห์ความรู้ และการสรุปประเมินค่าโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง

3. การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงอย่างมีระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา วิธีการหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลอง ได้พิสูจน์สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดขั้นสูงและการประเมินตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้รู้ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงาน เป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงาน และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ยังเน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ชีวิตขณะที่เรียน ได้พัฒนาทักษะต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนาการตามลำดับขั้นความรู้ความคิดของบลูม ทั้ง 6 ขั้น คือ 1) ความรู้ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การประยุกต์ใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ และ 6) การประเมินค่าและการคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองทุกขั้นตอนโดยมีผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน มีหลักการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่
- 2) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
- 3) เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำ
- 4) ผู้เรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร และต้องการผลผลิตอะไรจากการทำโครงงาน
- 5) ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน สนับสนุนการแก้ไขปัญหา และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน
- 6) ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเองเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมจริง
- 7) มีฐานจากการวิจัย ศึกษา ค้นคว้า หรือองค์ความรู้ที่เคยมีใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เกิดความรู้และทักษะต่าง ๆ
- 8) สามารถใช้เวลามากพอเพียงในการสร้างผลงานมีผลผลิต

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน แบ่งประเภทโครงงานภาษาไทยและจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. โครงงานภาษาไทยประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล

เป็นโครงงานเบื้องต้นที่นักเรียนควรเริ่มลงมือทำเพราะง่าย เพียงแค่ทำการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ และนำมาจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ก่อนทำการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะ

หรือความ สัมพันธ์ในเรื่องที่ศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับตัวอย่างโครงการประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) การสำรวจคำที่มี ร, ล, ว ควบกล้ำในหนังสือ
- 2) การสำรวจคำย่อในหนังสือพิมพ์
- 3) การสำรวจคำแสลง คำสมัยนิยม ในหนังสือพิมพ์

2. โครงการภาษาไทยประเภทการทดลอง

มีขั้นตอนการศึกษาโครงการประเภทนี้คล้ายกับการทำโครงการวิทยาศาสตร์ ที่จำเป็นต้องมี การกำหนดปัญหาที่จะศึกษา วัตถุประสงค์ การตั้งสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า การออกแบบ การทดลอง เป็นต้น ตัวอย่างการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) ทดลองออกเสียงคำควบกล้ำ
- 2) ทดลองอ่านออกเสียงคำที่มีตัวการันต์
- 3) การศึกษาความจำจากการฟัง

3. โครงการภาษาไทยประเภทสิ่งประดิษฐ์

สำหรับวิชาภาษาไทยสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ได้มากมาย เช่น การประดิษฐ์โคลง กลอน ประดิษฐ์บทละครและอื่น ๆ มากมาย โดยการปรับปรุงจากสิ่งที่มีอยู่เดิม เปลี่ยนตัวแปรบางตัวเสียใหม่ ให้ต่างจากของเดิม ก็จะเป็นโครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ทั้งสิ้น ตัวอย่างการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) การประดิษฐ์เกมภาษาไทย
- 2) การประดิษฐ์แผนผังบทร้อยกรองแบบใหม่
- 3) การประดิษฐ์สื่อที่ใช้ในการเรียนภาษาไทย

4. โครงการภาษาไทยประเภททฤษฎี

เป็นโครงการที่นักเรียนต้องทำการนำเสนอหลักการหรือแนวความคิดใหม่ ๆ โดยใช้ แนวความคิด หรือการจินตนาการของผู้ทำโครงการ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในแนวใหม่ที่ยังไม่มีใคร คิดมาก่อนหรืออธิบายทฤษฎีที่ขัดแย้งกับทฤษฎีเดิมที่มีอยู่ในวิชาภาษาไทย อาจเป็นการเสนอทฤษฎีหรือ หลักการขึ้นมาสนับสนุน หรือขัดแย้งกับแนวความคิดเดิม ๆ เช่น นักเรียนเสนอโครงการประเภททฤษฎีขึ้นมา ว่าท่าน สุนทรภู่ไม่ดื่มเหล้า โดยนำทฤษฎีหรือหลักการมาสนับสนุนการวิเคราะห์ว่า หากท่านดื่มเหล้าเป็นคน เมามาย คงไม่สามารถแต่งบทประพันธ์ได้จำนวนมากมายังที่ทราบ แต่ที่เห็นพฤติกรรมว่าเมานั้นอาจเป็น การ เข้าใจผิดของชาวบ้านทั่วไปก็ได้

โครงการประเภททฤษฎี เป็นการนำเหตุและผลทางวิทยาศาสตร์มาอ้าง อาจถูกหรือ ผิดก็ได้ แต่เป็นไปตามทฤษฎีหรือหลักการในวิชาภาษาไทยมีเนื้อหามากมายที่นักเรียนสามารถคิดขึ้นมาในแง่ ทฤษฎีได้

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย

สำหรับในวิชาภาษาไทย สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ในทุกสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะ สาระการเรียนรู้ที่เป็นทักษะพื้นฐาน โดยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมการบรรยาย (describe) ครูให้ผู้เรียนบรรยายสาระสำคัญของเรื่อง เหตุการณ์ ประเด็น หรือโน้ตชนในด้านความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่อ่าน โดยพยายามที่จะบรรยายตาม ความเข้าใจ หรือใช้ภาษาของตนเอง

กิจกรรมการอธิบาย (explain) ครูให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของคำ กลุ่มคำ สำนวน หรือ ประเด็นบางประการ ที่ปรากฏในงานเขียนที่อ่าน โดยแสดงให้เห็นลำดับขั้นตอน ความเป็นเหตุเป็นผล หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่าง ๆ ในสิ่งที่อ่าน

กิจกรรมการวิเคราะห์ (analyze) นักเรียนควรได้รับการฝึกให้วิเคราะห์รูปแบบของสิ่งที่ อ่าน แยกแยะลักษณะการใช้สำนวนภาษาของผู้เรียน สีสาน น้ำเสียง และกลวิธีการเขียน ตลอดจนคุณค่าและ ข้อคิดต่าง ๆ ในงานเขียน

กิจกรรมการสำรวจ (explore) ครูให้นักเรียนสำรวจเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ของสิ่งที่อ่านว่าได้ กล่าวถึงประเด็นอะไรบ้าง มีความคิด ความเชื่อ หรือข้อสรุปของผู้เรียนอะไรบ้าง เช่น มีเรื่องชีวิต การแบ่งแยก ชนชั้น สีสัน ความเป็นหญิงชาย วัฒนธรรม ความคิดกระแสหลัก ความคิดกระแสย่อย หรือความคิดใน ลักษณะใด ผสมอยู่ในงานเขียนบ้าง

กิจกรรมการเชื่อมโยง (relate) ครูให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการอ่าน ไปสู่ประเด็นอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย โดยใช้ประสบการณ์ในการเชื่อมโยงเพื่อให้ผู้เรียนได้ แสดงความคิดเห็นในมุมมองหรือมิติอื่น ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดการตีความแบบใหม่

สรุปผลและอภิปรายผล

วิชาภาษาไทยประกอบด้วยส่วนที่เป็นมโนทัศน์ หลักการ และกระบวนการอันเป็นทักษะในการสื่อสาร ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้จึงต้องให้มีครบถ้วน ทั้งการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหา ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจ และจดจำ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ลงมือปฏิบัติ อันจะทำให้เกิดทักษะ กระบวนการปฏิบัติในระดับที่เรียกว่า คล่องแคล่วและชำนาญ ด้วยเหตุนี้ ครูภาษาไทยจึงต้องให้ความสำคัญต่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย เข้าใจ ความหมายและลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย รัฐบาลทบทวนหน้าที่ของผู้สอนในการ จัด การเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย เข้าใจรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านภาษาไทย และจัดกิจกรรม การจัดการเชิงรุกด้านภาษาไทย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับ คณะณายะ อ่อนนาง (2561: 138) กล่าวว่า บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะของผู้เรียนเปลี่ยนไปจากเดิม เป้าหมายในการสอนของครูมีการ เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมสอนเพื่อให้ความรู้ เปลี่ยนเป็นสอนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในเรื่อง

ของทักษะของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการสอนที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน เป็นการพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนให้มากที่สุด ผ่านกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.(2561). *การเรียนการสอนเชิงรุกและการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารต่างประเทศ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

คณะยะ อ่อนนาง. (2561). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนการสอนแบบ Active Learning. ศาสตราจารย์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *รวมบทความวิจัย บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปี พ. ศ. 2561*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ. (2561). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค*. [สารนิพนธ์วิทยาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ชยพล ดีอ่อน และธีระภัทร ประสมสุข. (2565). การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ของ สถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาลุ่มน้ำล่าง อำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*, 7 (4), 10-23.

เนาวนิตย์ สงคราม (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อการสร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนิสิตนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). *ศาสตร์การคิด รวมบทความเรื่องการคิดและการสอนคิด*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุพัตรา คำโพธิ์. (2560). *การศึกษากิจการเรียนการสอนภาษาไทยของครูระดับประถมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงวิชาเอก จังหวัดปทุมธานี*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กระทรวงศึกษาธิการ.

- Bonwell, C.C. (2003). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. (Online)
Available www.active-learning-site.com.
- Price, M. (2004). Does Active Learning Work? A Review of the Research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-232.

